

**SUŞEHİRİ (SİVAS) BÖLGESİNİN
ETNOBOTANİK AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ferda KURNAZ KARAGÖZ

Danışman:

Doç.Dr. Ahmet SERTESER

Biyoloji Anabilim Dalı

Mayıs 2013

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SUŞEHİRİ (SİVAS) BÖLGESİNİN ETNOBOTANİK AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ferda KURNAZ KARAGÖZ

**DANIŞMAN
Doç.Dr.Ahmet SERTESER**

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

Mayıs 2013

TEZ ONAY SAYFASI

FERDA KURNAZ KARAGÖZ tarafından hazırlanan “Suşehri (Sivas) Bölgesinin Etnobotanik Açından Değerlendirilmesi.”adlı tez çalışması lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca 20/05/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Biyoloji Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr.Ahmet SERTESER

Başkan:

İmza

Üye

Üye

Üye

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun
.../.../... tarih ve
..... Sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü
Prof.Dr.Mevlüt DOĞAN

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,

beyan ederim.

20/05/2013

Ferda KURNAZ KARAGÖZ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SUŞEHİRİ (SİVAS) BÖLGESİNİN ETNOBOTANİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ferda KURNAZ KARAGÖZ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Biyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç.Dr.Ahmet SERTESER

Bu çalışmada Suşehri (Sivas) yöresinde halkın yararlandığı ve yaşamında yeri olan bitkileri belirlemek için etnobotanik araştırmalar yapıldı. Bu amaçla Suşehri ilçe merkezi ve merkeze bağlı köylere gidilerek anketler yapıldı. Etnobotanik değere sahip 125 bitki örneği toplandı ve bu örnekler herbaryum tekniklerine göre kurutuldu. Bu bitkilerle ilgili çeşitli etnobotanik bilgiler derlendi. Ulaşılan bilgiler ve sonuçları metin içerisinde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre yörede etnobotanik kullanımı olan 125 bitki (takson) tespit edildi. Bu bitkilerin en fazla kullanım alanları tıbbi (68), gıda (63), hayvansal gıda (28), eşya (19), süs (5), ve diğer (10) takson olarak belirlendi. Kullanım amaçlarına göre yüzde oranları tıbbi %35, gıda %33, hayvansal gıda % 15, eşya % 10 , süs % 3 ve diğer % 4 olarak tespit edildi. Ayrıca bu bitkilerin familyalara göre dağılımı ve yüzdeleri belirlendi Tür sayısı bakımından en fazla kullanımı tespit edilen ilk 4 familyanın Asteraceae(14), Rosaceae (14), Apiaceae (8) ve Fabaceae (8) olduğu belirlendi.

2013, xv+224 sayfa

Anahtar kelimeler: Etnobotanik, Suşehri, Sivas

ABSTRACT

M.Sc Thesis

THE EVALUATION of ETHNOBOTANY ON THE AREA of SUŞEHİRİ (SİVAS)

Ferda KURNAZ KARAGÖZ

Afyon Kocatepe University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
The Department of Biology

Supervisor: Associate professor Ahmet SERTESER

In this research, ethnobotany survey has been made in order to characterize the plants which are important in economic and people take advantage of. For this aim, a survey has been made in Suşehri city center and settlements close to here. 125 plant samples with ethnobotany feature have been picked and defoliated using herbarium technique. The different kinds of ethnobotany information related to these plants have been gathered. The informations reached and its outcome have been mentioned in detail in this passage.

According to the survey results 125 plants (taxon) have been qualified as used ethnobotany way in the area. These plants have been used mostly in medical (68) ,food (63), food of animal origin (28), goods (19), ornament (5) and other aims (10). The percentages according to the aim they are used %35 medical, %33 food, % 15 food of animal origin, % 10 goods, %3 ornament and % 4 other aims. Furthermore, the distribution of these plants by family and the percentages have been determined. The first 4 families mostly used with the respect to kinds are these: Asteraceae (14), Rosaceae (14), Apiaceae (8) and Fabaceae (8).

2013, xv+224 pages

Key Words: Ethnobotany, Suşehri, Sivas

TEŞEKKÜR

Araştırma konusunun seşilmesinde isabetli ynlendirmelerde bulunan ve tez alışmasının her aşamasında yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Doç.Dr. Ahmet SERTESER'e, bitki teşhislerinde yardımcı olan değerli hocam Doç.Dr.Mustafa KARGIOğLU'na teşekkür ederim.

Suşehri ve çevresi ile ilgili detaylı bilgi edinmemi sağlayan ve arazi çalışmalarında çok değerli yardımlarını gördüğüm babam emekli öğretmen Mürsel KURNAZ'a ve tüm aile fertlerine, tezimin oluşmasında katkı sağlayan Suşehri halkına teőekkürü bir borç bilirim.

Ferda KURNAZ KARAGÖZ
AFYONKARAHİSAR, 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
RESİMLER DİZİNİ	x
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xv
1.GİRİŞ.....	1
2.LİTERATÜR BİLGİLERİ	6
2.1. Suşehri Hakkında Genel Bilgi	11
2.1.1 Jeolojik Özellikleri.....	13
2.1.2.Tektonik Yapı.....	15
2.1.3.Yeryüzü Şekilleri	16
2.1.4.İklim Özellikleri	20
2.1.5.Basınç ve Rüzgar Şartları.....	35
2.1.6.Toprak Özellikleri	37
2.1.7.Su Kaynakları.....	43
2.1.8.Bitki Örtüsü.....	44
3. MATERYAL VE METOD	48
4. BULGULAR	53
4.1 Araştırma Alanının Biyoiklimsel Bulguları	53
4.2 Araştırma Alanının Etnobotanik Bulguları	58
4.2.1 Amaranthaceae.....	58
4.2.2 Apiaceae (Maydonozgiller).....	59
4.2.3 Araceae.....	67
4.2.4 Asteraceae (Compositae) (Papatyagiller).....	68
4.2.5 Berberidaceae	82
4.2.6 Boraginaceae	83

4.2.7 Brassicaceae (Cruciferae) (Turpgiller).....	87
4.2.8 Capparaceae	91
4.2.9 Caprifoliaceae	92
4.2.10 Caryophyllaceae.....	93
4.2.11 Chenopodiaceae	94
4.2.12 Convolvulaceae (Sarmaşıkgiller).....	97
4.2.13 Cucurbitaceae.....	98
4.2.14 Cupressaceae(Servigiller)	104
4.2.15 Cyperaceae	105
4.2.16 Elaeagnaceae(İğdegiller).....	106
4.2.17 Ericaceae	108
4.2.18 Euphorbiaceae(Sütleğengiller).....	109
4.2.19 Equisetaceae(Pteridophyta).....	110
4.2.20 Fabaceae (Leguminosae) (Baklagiller)	111
4.2.21 Gentianaceae	119
4.2.22 Grossulariaceae	120
4.2.23.Hypericaceae (Clusiaceae, Guttiferae).....	121
4.2.24 Juglandaceae (Cevizgiller)	122
4.2.25 Juncaceae.....	123
4.2.26 Lamiaceae (Labiatae) (Ballıbabagiller).....	124
4.2.27 Liliaceae	131
4.2.28 Malvaceae (Ebegümecigiller)	132
4.2.29 Moraceae (Dutgiller).....	135
4.2.30 Orchidaceae.....	137
4.2.31 Papaveraceae (Gelincikgiller)	138
4.2.32 Pinaceae (Çamgiller).....	139
4.2.33 Plantaginaceae (Sinirotugiller).....	140
4.2.34 Plumbaginaceae.....	141
4.2.35 Poaceae (Buğdaygiller)	142
4.2.36 Polygonaceae (Kuzukulağıgiller).....	146
4.2.37 Portulacaceae (Semizotugiller)	150
4.2.38 Rhamnaceae (Cehrigiller)	151

4.2.39 Rosaceae (Gülgiller).....	153
4.2.40.Rubiaceae	167
4.2.41.Salicaceae (Söğütgiller)	168
4.2.42 Scrophulariaceae (Siracaotugiller)	170
4.2.43 Solanaceae(Pathıcangiller).....	172
4.2.44 Tamaricaeae	174
4.2.45. Tiliaceae.....	175
4.2.46 Typhaceae	176
4.2.47 Ulmaceae.....	177
4.2.48 Urticaceae(Isırgangiller)	178
4.2.49 Viscaceae (Loranthaceae) (Ökseotugiller)	179
4.2.50 Zygophyllaceae (Yabani kimyongiller)	180
5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR	183
6. KAYNAKLAR.....	212
7. EKLER	218
ÖZGEÇMİŞ.....	224

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

°C: Santigrat Derece

Km: Kilometre

m: Metre

mm: Milimetre

hPa: Hektopaskal

Kısaltmalar

T. Tıbbi

G.Gıda

H.G. Hayvansal gıda

E.Eşya

İ.İnanç

S.Süs

Y.Yakacak

O.Oyuncak

K.Kozmetik

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1.1 Çalışılan bölgenin Türkiye'deki lokasyonu.....	12
Şekil 2.1.2 Çalışılan bölgenin lokasyon haritası.....	12
Şekil 2.1.3.1 Suşehri Ovası ve Çevresi Topografya haritası.....	19
Şekil 2.1.4.1 İklim sisteminin temel elementleri.....	20
Şekil 2.1.4.2 Türkiye İklim Bölgeleri.....	21
Şekil 2.1.4.3 Yıllık ortalama sıcaklıklar °C.....	24
Şekil 2.1.4.4 Mevsimlik ortalama sıcaklıklar °C.....	25
Şekil 2.1.4.5 Aylık ortalama sıcaklıklar °C.....	26
Şekil 2.1.4.6 Suşehrinde ortalama yüksek ve düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı.....	27
Şekil 2.1.4.7 Suşehri, Refahiye ve Şebinkarahisar'da ortalama yüksek sıcaklıklar.....	27
Şekil 2.1.4.8 Suşehri, Refahiye ve Şebinkarahisar'da ortalama düşük sıcaklıklar.....	28
Şekil 2.1.4.9 En yüksek sıcaklıklar.....	29
Şekil 2.1.4.10 En düşük sıcaklıklar.....	30
Şekil 2.1.4.11 Suşehrinde sayılı günler ve aylara göre dağılışı.....	31
Şekil 2.1.4.12 Suşehri ve çevre istasyonlarda yıllık ortalama yağış miktarı(mm).....	32
Şekil 2.1.4.13 Suşehrinde yıllık ortalama yağışların mevsimlere göre dağılışı(mm).....	33
Şekil 2.1.4.14 Aylık ortalama yağış miktarı.....	34
Şekil 2.1.5.1 Suşehrinde aylık ortalama basınç değerleri.....	36
Şekil 2.1.5.2 Suşehrinin aylık Rüzgar frekansı.....	37
Şekil 2.1.6.1 Suşehri Ovası Büyük Toprak Gurupları (%).....	41
Şekil 2.1.6.2.Suşehri'nde Çeşitli Derinliklerde Ortalama Aylık ve Yıllık Toprak sıcaklıkları.....	42
Şekil 2.1.7.1 Suşehri ilçesi su kaynakları.....	44
Şekil 4.1.1 Suşehri İlçesi'nin biyoiklim özelliklerini gösteren Walter klima grafiği.....	56
Şekil 5.1 Etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 10 familya	194
Şekil 5.2 Taksonların kullanım amaçlarına göre dağılım grafiği(yüzde).....	196
Şekil 5.3 Etnobotanik öneme sahip olan bitkilerin kullanılan kısımları	200
Şekil 7.1 Çalışılan bölgenin jeoloji haritası.....	223

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 4.2.1.1 <i>Amaranthus sp.</i> Doğal görünüm.....	58
Resim 4.2.2.1 <i>Anethum graveolens</i> Doğal görünüm.....	59
Resim 4.2.2.2 <i>Bupleurum sp.</i> Doğal görünüm.....	60
Resim 4.2.2.3 <i>Echinophora tenuifolia</i> Doğal görünüm.....	61
Resim 4.2.2.4 <i>Eryngium campestre</i> Doğal görünüm.....	62
Resim 4.2.2.5 <i>Falcaria vulgaris</i> Doğal görünüm.....	63
Resim 4.2.2.6 <i>Ferula orientalis</i> Doğal görünüm.....	64
Resim 4.2.2.7 <i>Heracleum sp</i> Doğal görünüm.....	65
Resim 4.2.2.8 <i>Petroselinum crispum</i> Doğal görünüm.....	66
Resim 4.2.3.1 <i>Arum maculatum L.</i> Doğal görünüm.....	67
Resim 4.2.4.1 <i>Achillea biebersteinii</i> Doğal görünüm.....	68
Resim 4.4.2 <i>Artemisia austriaca</i> Doğal görünüm.....	69
Resim 4.2.4.3 <i>Cardus nutans</i> Doğal görünüm.....	70
Resim 4.2.4.4 <i>Carduus pycnocephalus</i> Doğal görünüm.....	71
Resim 4.2.4.5 <i>Carthamus dentatus</i> Doğal görünüm.....	72
Resim 4.2.4.6 <i>Centaurea solstitialis</i> Doğal görünüm.....	73
Resim 4.2.4.7 <i>Cichorium intybus</i> Doğal görünüm.....	74
Resim 4.2.4.8 <i>Echinops orientalis</i> Doğal görünüm.....	75
Resim 4.2.4.9 <i>Gundelia tournefortii</i> Doğal görünüm.....	76
Resim 4.2.4.10 <i>Helianthus tuberosus</i> Doğal görünüm.....	77
Resim 4.2.4.11 <i>Scolymus hispanicus</i> Doğal görünüm.....	78
Resim 4.2.4.12 <i>Taraxacum macrolepium</i> Doğal görünüm.....	79
Resim 4.2.4.13 <i>Tussilago farfara</i> Doğal görünüm.....	80
Resim 4.2.4.14 <i>Xeranthemum annuum</i> Doğal görünüm.....	81
Resim 4.2.5.1 <i>Berberis vulgaris L</i> Doğal görünüm.....	82
Resim 4.2.6.1 <i>Alkanna orientalis</i> Doğal görünüm.....	83
Resim 4.2.6.2 <i>Anchusa leptophylla</i> Doğal görünüm.....	84
Resim 4.2.6.3 <i>Anchusa sp.</i> Doğal görünüm.....	85
Resim 4.2.6.4 <i>Heliotropium europaeum</i> Doğal görünüm.....	86
Resim 4.2.7.1 <i>Brassica oleracea</i> Doğal görünüm.....	87

	Sayfa
Resim 4.2.7.2 <i>Capsella bursa-pastoris</i> Doğal görünüm.....	88
Resim 4.2.7.3 <i>Crambe</i> sp. Doğal görünüm.....	89
Resim 4.2.7.4 <i>Sinapis arvensis</i> Doğal görünüm.....	90
Resim 4.2.8.1 <i>Capparis ovate</i> Doğal görünüm.....	91
Resim 4.2.9.1 <i>Viburnum opulus</i> Doğal grnm.....	92
Resim 4.2.10.1 <i>Silene vulgaris</i> Doğal grnm.....	93
Resim 4.2.11.1 <i>Beta vulgaris</i> Doğal grnm.....	94
Resim 4.2.11.2 <i>Chenopodium album</i> Doğal grnm.....	95
Resim 4.2.11.3 <i>Suaeda altissima</i> Doğal grnm.....	96
Resim 4.2.12.1 <i>Convolvulus arvensis</i> L. Doğal grnm.....	97
Resim 4.2.13.1 <i>Citrullus lanatus</i> Doğal grnm.....	98
Resim 4.2.13.2 <i>Cucumis melo</i> Doğal grnm.....	99
Resim 4.2.13.3 <i>Cucumis sativus</i> Doğal grnm.....	100
Resim 4.2.13.4 <i>Cucurbita pepo</i> L. Doğal grnm.....	101
Resim 4.2.13.5 <i>Lageneria siceraria</i> 'nın tuzluk olarak kullanımı.....	102
Resim 4.2.13.6 <i>Ecballium elaterium</i> Doğal grnm.....	103
Resim 4.2.14.1 <i>Juniperus excelsa</i> Doğal grnm.....	104
Resim 4.2.15.1 <i>Schoenoplectus lacustris</i> Doğal grnm.....	105
Resim 4.2.16.1 <i>Elaeagnus angustifolia</i> Doğal grnm.....	106
Resim 4.2.16.2 <i>Hippophae rhamnoides</i> Doğal grnm.....	107
Resim 4.2.17.1 <i>Arbutus andrachne</i> Doğal grnm.....	108
Resim 4.2.18.1 <i>Euphorbia kotschyana</i> Doğal grnm.....	109
Resim 4.2.19.1 <i>Equisetum palustre</i> Doğal grnm.....	110
Resim 4.2.20.1 <i>Astragalus microcephalus</i> Doğal grnm.....	111
Resim 4.2.20.2 <i>Cicer arietinum</i> Doğal grnm.....	112
Resim 4.2.20.3 <i>Colutea cilicica</i> Doğal grnm.....	113
Resim 4.2.20.4 <i>Genista</i> Sp. Doğal grnm.....	114
Resim 4.2.20.5 <i>Glycyrrhiza glabra</i> Doğal grnm.....	115
Resim 4.2.20.6 <i>Melilotus alba</i> Doğal grnm.....	116
Resim 4.2.20.7 <i>Onobrychis armena</i> Doğal görünüm.....	117
Resim 4.2.20.8 <i>Ononis spinosa</i> Doğal görünüm.....	118

	Sayfa
Resim 4.2.21.1 <i>Centaurium erythraea</i> Doğal görünüm.....	119
Resim 4.2.22.1 <i>Ribes rubrum</i> Doğal görünüm.....	120
Resim 4.2.23.1 <i>Hypericum perforatum</i> ' dan görünüm.....	121
Resim 4.2.24.1 <i>Juglans regia L</i> Doğal görünüm.....	122
Resim 4.2.25.1 <i>Juncus inflexus</i> Doğal görünüm.....	123
Resim 4.2.26.1 <i>Lavandula stoechas</i> 'ten görünüm.....	124
Resim 4.2.26.2 <i>Mentha spicata</i> Doğal görünüm.....	125
Resim 4.2.26.3 <i>Ocimum basilicum</i> Doğal görünüm.....	126
Resim 4.2.26.4 <i>Phlomis pungens</i> Doğal görünüm.....	127
Resim 4.2.26.5 <i>Prunella vulgaris</i> Doğal görünüm.....	128
Resim 4.2.26.6 <i>Salvia verticillata</i> Doğal görünüm.....	129
Resim 4.2.26.7 <i>Teucrium polium</i> Doğal görünüm.....	130
Resim 4.2.27.1 <i>Asparagus officinalis</i> Doğal görünüm.....	131
Resim 4.2.28.1 <i>Alcea pallida</i> Doğal görünüm.....	132
Resim 4.2.28.2 <i>Hibiscus esculentus</i> Doğal görünüm.....	133
Resim 4.2.28.3 <i>Malva neglecta</i> Doğal görünüm.....	134
Resim 4.2.29.1 <i>Morus alba</i> 'nın kurutulmuş hali (Çemiç).....	135
Resim 4.2.29.2 <i>Morus nigra</i> Doğal görünüm.....	136
Resim 4.2.30.1 <i>Orchis coriophora L.</i> Doğal görünüm.....	137
Resim 4.2.31.1 <i>Papaver glaucum</i> Doğal görünüm.....	138
Resim 4.2.32.1 <i>Pinus nigra</i> Doğal görünüm.....	139
Resim 4.2.33.1 <i>Plantago lanceolata</i> Doğal görünüm.....	140
Resim 4.2.34.1 <i>Acantholimon venestum</i> Doğal görünüm.....	141
Resim 4.2.35.1 <i>Agropyron cristatum</i> Doğal görünüm.....	142
Resim 4.2.35.2 <i>Hordeum vulgare</i> Doğal görünüm.....	143
Resim 4.2.35.3 <i>Phragmites australis</i> Doğal görünüm.....	144
Resim 4.2.35.4 <i>Zea mays</i> Doğal görünüm.....	145
Resim 4.2.36.1 <i>Polygonum cognatum</i> Doğal görünüm.....	146
Resim 4.2.36.2 <i>Rheum ribes</i> ' den görünüm.....	147
Resim 4.2.36.3 <i>Rumex scutatus</i> ' tan görünüm.....	148
Resim 4.2.36.4 <i>Rumex patientia</i> Doğal görünüm.....	149

	Sayfa
Resim 4.2.37.1 <i>Portulaca oleracea</i> Doğal görünüm.....	150
Resim 4.2.38.1 <i>Rhamnus oleoides</i> Doğal görünüm.....	151
Resim 4.2.38.2 <i>Paliurus spina-christi</i> Doğal görünüm.....	152
Resim 4.2.39.1 <i>Alchemilla</i> sp. Doğal görünüm.....	153
Resim 4.2.39.2 <i>Cerasus mahaleb</i> Doğal görünüm.....	154
Resim 4.2.39.3 <i>Crataegus monogyna</i> Doğal görünüm.....	155
Resim 4.2.39.4 <i>Crataegus orientalis</i> Doğal görünüm.....	156
Resim 4.2.39.5 <i>Cydonia oblonga</i> Doğal görünüm.....	157
Resim 4.2.39.6 <i>Fragaria vesca</i> Doğal görünüm.....	158
Resim 4.2.39.7 <i>Malus domestica</i> Doğal görünüm.....	159
Resim 4.2.39.8 <i>Persica vulgaris</i> Doğal görünüm.....	160
Resim 4.2.39.9 <i>Prunus armenica</i> Doğal görünüm.....	161
Resim 4.2.39.10 <i>Prunus cerasus</i> Doğal görünüm.....	162
Resim 4.2.39.11 <i>Pyrus elaeagnifolia</i> Doğal görünüm.....	163
Resim 4.2.39.12 <i>Rubus caesius</i> Doğal görünüm.....	164
Resim 4.2.39.13 <i>Rubus ideus</i> Doğal görünüm.....	165
Resim 4.2.39.14 <i>Rosa canina</i> Doğal görünüm.....	166
Resim 4.2.40.1 <i>Rubia tinctorium</i> Doğal görünüm.....	167
Resim 4.2.41.1. <i>Populus alba</i> L'dan doğal görünüm.....	168
Resim 4.2.41.2. <i>Salix babylonica</i> L.'dan doğal görünüm.....	169
Resim 4.2.42.1 <i>Melampyrum arvense</i> Doğal görünüm.....	170
Resim 4.2.42.2 <i>Verbascum cheiranthifolium</i> Doğal görünüm.....	171
Resim 4.2.43.1 <i>Solanum melongena</i> L. Doğal görünüm.....	172
Resim 4.2.43.2 <i>Solanum tuberosum</i> L. Doğal görünüm.....	173
Resim 4.2.44.1 <i>Tamarix smyrnensis</i> Doğal görünüm.....	174
Resim 4.2.45.1 <i>Tilia argentea</i> Doğal görünüm.....	175
Resim 4.2.46.1 <i>Typha angustifolia</i> Doğal görünüm.....	176
Resim 4.2.47.1 <i>Celtis tournefortii</i> Doğal görünüm.....	177
Resim 4.2.48.1 <i>Urtica dioica</i> Doğal görünüm.....	178
Resim 4.2.49.1 <i>Viscum album</i> Doğal görünüm.....	179
Resim 4.2.50.1 <i>Peganum harmala</i> Doğal görünüm.....	180

	Sayfa
Resim 4.2.50.2 <i>Tribulus terrestris</i> Doğal görünüm.....	181
Resim 4.2.50.3 <i>Zygophyllum fabago</i> Doğal görünüm.....	182
Resim 7.1 Suşehri Halkı ile yapılan anket çalışmaları.....	218
Resim 7.2 Suşehri Belediye Başkanı İle Görüşme.....	218
Resim 7.3 Suşehri merkezde çalışmalar (Galip Amca).....	218
Resim 7.4 Galip Amca'dan kış hazırlıkları.....	218
Resim 7.5. <i>Morus nigra</i> 'dan yapılan pekmez (Nedime Teyze).....	219
Resim 7.6 Kış için kurutulan kayısılar.....	219
Resim 7.7 Cilden Örülmüş Hasır(<i>Typha angustifolia</i>).....	219
Resim7.8 İğde ağacından yapılmış tarım aleti(Anatut) ve Kavak ağacından yapılmış fırın küreği.....	220
Resim 7.9 Üzerlik otundan yapılan duvar süsü (<i>Peganum harmala</i>).....	220
Resim 7.10 Mısır'dan örülmüş ekmek sepeti.....	220
Resim 7.11 Cilden yapılmış yastıklar(<i>Typha angustifolia</i>).....	221
Resim 7.12 Gökçekent mevkinde çalışmalar.....	221
Resim 7.13 Gökçekent Köyü sakinleri.....	221
Resim 7.14 Kozçukur Köyü'nde çalışmalar.....	221
Resim 7.15 Emme çiçeğinin özünü emerken (<i>Salvia verticillata</i>)	222

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 2.1.4.1 Yıllık ortalama sıcaklıklar °C.....	23
Çizelge 2.1.4.2 Mevsimlik ortalama sıcaklık değerleri.....	24
Çizelge 2.1.4.3 Aylık ortalama sıcaklıklar.....	25
Çizelge 2.1.4.4 Suşehri, Şebinkarahisar ve Refahiye’de Ortalama yüksek ve düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı.....	26
Çizelge 2.1.4.5 En yüksek sıcaklıklar.....	28
Çizelge 2.1.4.6 En düşük sıcaklıklar.....	29
Çizelge 2.1.4.7 En düşük ve en yüksek sıcaklıklar arasındaki fark	30
Çizelge 2.1.4.8 Suşehrinde sayılı günler ve aylara göre dağılışı	31
Çizelge 2.1.4.9 Suşehri ve çevre istasyonlarda yıllık ortalama yağış miktarı(mm).....	32
Çizelge.2.1.4.10.Suşehrinde yıllık ortalama yağışların mevsimlere göre dağılışı (mm).....	33
Çizelge 2.1.4.11 Suşehri ve çevre istasyonlarda aylık ortalama yağış (mm).....	34
Çizelge 2.1.4.12 Suşehri ve çevre istasyonlarda aylık ve yıllık ortalama yağışlı gün sayısı.....	34
Çizelge 2.1.4.13 Suşehrinde ortalama kar yağışlı, karla örtülü gün sayısı ve en yüksek kar örtüsünün aylara göre dağılımı.....	35
Çizelge 2.1.5.1. Suşehrinde aylık ve yıllık ortalama basınç değerleri.....	36
Çizelge 2.1.6.1. Suşehrinde Çeşitli Derinliklerde Ortalama Aylık ve Yıllık Toprak Sıcaklıkları.....	42
Çizelge 3.1.Bilgisine başvuru alan kişilerin listesi.....	50
Çizelge 5.1 Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları.....	187
Çizelge 5.2 En fazla kullanımı tespit edilen 10 familyanın tür sayıları.....	194
Çizelge 5.3 Türlerin tıbbi kullanım alanlarına göre dağılımı.....	197
Çizelge 5.4 Türlerin hayvansal hastalıklarda kullanım alanlarına göre dağılımı.....	199
Çizelge 5.5 Yakın Bölgelerde yapılan çalışmaların karşılaştırılması.....	201

1.GİRİŞ

Etnobotanik geçmişten günümüze kadar ki süreçte insanların bitkilerden sağladığı her türlü fayda anlamına gelmektedir. Bu kavramın her türlü faydayı içermesi önem arz etmektedir. Çünkü son yıllara kadar bitkilerden faydalanma söz konusu olduğunda hep akla ilaç olarak kullanım gelmiştir ve araştırmalar da bu yönlü olarak sürdürülmüştür. Etnobotanik kelimesi ise bitkilerin hayatımızdaki rolünü özetleyen önemli bir terim olmuştur.

Etnobotanik terimi, ilk kez 1895 yılında, bir biyoloji profesörü olan John W. Harshberger tarafından kullanılmaya başlanmış olup, basitçe “bitkilerin yerel halk tarafından kullanımı” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca etnobotanik teriminin ilk geçtiği yer olan, Harshberger’in “The Purposes of Etnobotany” adlı eseri bu konuda bilinen ilk yayındır. Bu terimin bilim dünyasına girmesiyle etnobotanik çalışmalarda yeni bir çığır açılmıştır ve konu, halk da dahil olmak üzere artık çok geniş bir kesimin ilgisini çekmiştir. Konu hakkında çalışan her kesim bu bilim dalına farklı bir teknik ve bilgi katmıştır. Yapılan bir çok çalışmadan sonra, 1993’te Yen, bu tanımları tekrar gözden geçirmiş ve tam olmasada yeni bir etnobotanik tanımları ortaya koymuştur. Yen’e göre etnobotanik, “Bitkiler ile yerli halk arasındaki her türlü karşılıklı ilişkidir.”Ancak biz bugün etnobotanik için geniş anlamda “evrim süreci içinde insan-bitki ilişkileri” diyebiliriz. Daha dar anlamdaysa “bir yörede yaşayan halkın, yakın çevresinde bulunan bitkilerden çeşitli gereksinimlerini karşılamak üzere yararlanma bilgisi ve bitkiler üzerine etkileri” olarak özetleyebiliriz. Günümüzde sadece bitkilerin niçin kullanıldığı değil, aynı zamanda bitkilerin yetiştiği ortam şartlarının belirlenmesi konularına da odaklanmış olan etnobotanik terimi, sürekli tanımlanmaktadır ve tanımları üzerine kesin bir fikir birliği yoktur (Heinrich 2004).

Etnobotaniğin ortaya çıkışında, çeşitli hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla binlerce yıldan beri tıbbi bitkilerin kullanılması büyük rol oynamıştır. Eski çağlardan günümüze gelen etnobotanik kitapları veya belgeleri tıbbi bitkilerin kullanımı üzerinedir. Örneğin Hitit yazıtlarında, Mısır papirüslerinde, ilkçağlardan kalan kitaplarda hep tıbbi bitkilerin yerel adları ve kullanım şekilleri verilmiştir. Bitkilerden en çok gıda ve tedavi edici

olarak yararlanılmakla beraber, yakıt, yapı malzemesi, süs eşyası yapımı, boyar madde, büyü, nazar gibi inançsal amaçlı vb. kullanımlarda yaygındır (Baytop 1999).

Günümüzde etnobotanik araştırmalarda en ileri ülke Hindistan'dır. Çin'de geleneksel tıp bilgilerinin derlenmesinin yanı sıra, Kunming Botanik Enstitüsü'nde yer alan etnobotanik laboratuvarında birçok araştırmacı çeşitli bölgelerde kullanılan bitkileri araştırmayı sürdürmektedir. Nijerya, Kenya gibi Afrika ülkelerinde ve Latin Amerika'da ekip çalışmalarına ve yeni laboratuvarların kurulmasına başlanmıştır. Uluslararası Etnobioloji Topluluğu (International Society of Ethnobiology) iki yılda bir kongre yaparak bilimsel çalışmalara tartışma olanağı sağlamaktadır (Ertuğ 1996). Ayrıca Uluslararası Etnobotanik Kongresi (The International Congress of Ethnobotany (ICEB)) farklı yerel komitelerle birlikte uluslararası toplantılar düzenlemektedir. ICEB'in amacı farklı birimlerde etnobotanik çalışmaları bir araya getirmektir. Bu amaçla ilk kongre 1992 yılında Cordoba (İspanya)'da düzenlenmiştir. Bu toplantıların 4.süne 2005 yılında İstanbul (Türkiye) ev sahipliği yapmış ve toplantıya 46 ülkeden 300'ün üzerinde araştırmacı katılmıştır (Ertuğ 2005).

Türkiye olağanüstü florasıyla sadece botanikçiler için değil, aynı zamanda tabiatı koruyanlar, bitki coğrafyacıları, ziraatçılar, ormancılıkla ilgilenenler, bahçeciler, peyzajcılar ve doğa severler içinde ilginçtir (Davis and Hedge 1975).

Ülkemiz zengin bir flora ve kültür mirasına sahip olmasına rağmen Anadolu'da yabancı bitkilerin halk arasındaki tedavi, gıda ve diğer amaçlarla kullanımını konu alan bilimsel nitelikte çalışma sayısı son derece azdır (Baytop 1999).

Sağlık hizmetlerine kolay erişim, kentlere göç, yol ve ulaşım şartlarında iyileşme, modernleşme gibi nedenler halkın bitkilere olan ihtiyacını azaltmakta ve genç nesiller tarafından bu bitkiler ve kullanım alanlarının bilinmesi zorlaşmaktadır. Bu durum etnobotanik çalışmaların yapılmasını güçleştirmerktedir. Tüm bunlara rağmen kapsamlı bilimsel çalışmaların yapılması ve bilgilerin kayıt altına alınması gerekmektedir.

Ülkemizde folklorik araştırmalarla ilgili yayınlarda genellikle halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin sadece mahalli adı verilmiştir. Bitkinin ilmi isimlendirilmesi yani tayini yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmalarda ilaca yönelik sonuçlar çıkarılması ve daha ileri çalışmalara esas teşkil etmeleri mümkün değildir. Halk ilaçları ile ilgili kimyasal çalışmalarda genellikle bitkinin hangi bölgede, hangi ilaç formunda, ne amaçla kullanıldığı kayıtlıdır. Bazılarında ise sadece kullanım amacı belirtilmiş, başka herhangi bir bilgi verilmemiştir (Sezik 1991).

Bahsedilen hususlar doğrultusunda Türkiye'nin halk ilaçları envanterinin yetersiz olduğu görölmektedir. Türkiye gibi hızla şehirleşen, köyden kente göçün büyük boyutlara vardığı ölkeler için halk ilacı araştırmalarında gecikme son derece önemlidir. Çünkü, şehre göç sebebi ile köyler boşalmakta, dolayısıyla folklorik bilgiler kaybolmaktadır. Şehirlere göç edenler ise çevrelerinde daha önce kullandıkları bitkileri bulamadıkları, hekim ve eczacıya ulaşabilmeleri kolaylaştığı için, çok kısa bir süre sonra bu bilgileri unutmaktadırlar. Köylerde ise ulaşımın kolaylaşması, halk ilacı kullanıcısı olarak isimlendirebileceğimiz kişilerin modern tıp sisteminden yararlanılmasını kolaylaştırmakta ve dolayısıyla sahip olduğu bilgiler kullanılmamaktan dolayı kaybolmaktadır. Dolayısıyla ölkemizin halk ilaçları araştırmasının bir an önce yapılması gerekir (Sezik 1991).

Ülkemiz florasını içeren 'Flora of Turkey and The East Aegean Islands (1965-1988)' adlı eserde tür sayısı yaklaşık olarak 9000 kadardır. Bunların yaklaşık 500 adeti tıbbi amaçlı olarak kullanılmaktadır (Baytop 1984). Bitki çeşitliliğinin oldukça fazla olduğu ölkemizde bu bitkilerden yararlanma olanaklarını ortaya koymak ölkemiz için önemli bir noktadır. Hangi bölgelerde hangi bitkilerin insanlığın hizmetine sunulacağı öncelikle elimizdeki bitki varlığının detaylı olarak bilinmesine bağlıdır (Gelse 2012).

Etnobotanik çalışmalar, yalnızca insanlarla bitkilerin yüzyıllardan beri devam eden karşılıklı etkileşimlerini kaydetmekle kalmaz aynı zamanda bu etkileşimden doğan sonuçların, kırsal kesimde yaşayan halkın gelişiminde kullanılmasına, biyolojik çeşitliliğin korunmasına, kullanılan, ihraç edilen ve tehlike altında bulunan türlerin

belirlenmesi ile yasal düzenlemelerin yapılmasına da temel oluşturur. Ayrıca, hastalıklara dayanıklılık yönünden üstün olan bitkilerin kültüre alınmalarında, daha kalıcı renklere sahip solmayan boyaların elde edilebileceği yeni bitki türlerinin belirlenmesinde de kaynak oluşturabilmektedir. Etnobotanik çalışmalar farklı disiplinler tarafından yapıldığı için her disiplin farklı teknikler kullanarak çalışmalarını yönlendirir. Ancak amaç hepsinde yerel bitkileri tanımlamak olduğu için Sistematik Botanik bu çalışmalarda önemli yer tutar. Çünkü bitki isimlerinin botanik alanında geçerli bilimsel adları belirlendikten sonra bu bitkiler ve kullanım amaçları değer bulur (Erdoğan 2011).

Tüm dünyada yaklaşık 250.000, ülkemizde ise 11.000'i aşkın bitki türü bulunmaktadır. Dünyada tedavi amacıyla kullanılan bitki sayısı 20.000 civarındadır. Bunlardan 600 kadarı da Türkiyede yetişmektedir (Baytop 1999).

Bugün Türkiye’de halk arasında kullanılan doğal bitkisel ekstre ve etken maddelerin biyolojik ve terapötik etkileri üzerindeki çalışmalar çok fazla değildir. Bu çalışmalar fazlalaşırsa birçok bitkiden değerli doğal maddeler elde edilebilir (Erdemir 2001).

Bu çalışma İç Anadolu bölgesi illerinden Sivas sınırları içerisinde bulunan Suşehri ilçe merkezi ve çevre köylerde yaşayan halkın kullandığı bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarının tespiti, bu bitkilerden faydalanma amaç şekillerinin belirlenmesi ile elde edilen bilgilerin kaydedilmesi sonucu oluşan kaynak bir çalışma özelliği göstermektedir. Ayrıca bu çalışma halkın kullandığı bitkilerin nesilden nesile aktarılmasını sağlamaya yardımcı olmak amacını gütmektedir.

Çalışma alanının Suşehri ve çevresi olarak seçilmesinin sebepleri:

1. Bu bölgede günümüze kadar kapsamlı bir etnobotanik çalışmanın yapılmamış olması,
2. İlçenin Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri arasında geçiş bölgesinde bulunması bu durumun floristik zenginliğe yol açması ve bunun araştırmaya değer katması,
3. Elde edilen bilgilerin sonraki çalışmalara yardımcı olmasının sağlanması,

- 4.Yörenin çok miktarda göç vermesi neticesinde bitkilerin bilinen kullanım alanlarının unutulmadan kayıt altına alınmasının sağlanması,
- 5.Bitkileri hayatının her safhasında kullanmayı alışkanlık haline getirmiş ve faydasını görmüş kişilerin sahip olduğu bu bilgi birikimlerinin onlar hayattan ayrılmadan sonraki nesillere aktarılmasının sağlanması,
- 6.İnsanların modern tıbbı ve ilaca kolay erişme imkanlarının artmasının, var olan bilgilerin unutulmadan kayıt altına alınmak istenmesi
- 7.Araştırmacının bu yörelili olması, yöreyi ve halkı iyi tanınması, bölgenin iklim koşullarını, bitki örtüsünü tanımlayanlara ulaşmasının kolay olması,
- 8.Araştırmacının memleketine katkı sağlamak istemesi gibi nedenler sayılabilir.

2.LİTERATÜR BİLGİLERİ

Ülkemizde etnobotanik alanına ilgi ve buna bağlı olarak çalışma sayısı her geçen gün artmaktadır. Baytop'un (1999) "Türkiyede Bitkilerle Tedavi" adlı eseri ülkemizde yapılan çalışmalar içerisinde en kapsamlılardan bir tanesidir. Bu eserde ülkemizde halk hekimliğinde kullanılan pek çok bitkinin kullanım şekilleri ve yöresel isimlerine ait verilere rastlanmaktadır.

Alpınar ve Saçlı, (1997) ülkemizde yapılan çalışmalarını bir bibliyografya olarak yayımlamışlardır. Bu çalışmaya göre bu alanda ülkemizde yapılan en eski çalışmaların 1929-1935 yılları arasında yapılmış olan Şakir ve Taşır'a ait olduğu tespit edilmiştir (Polat 2010). Bu çalışmalar daha çok halk hekimliği ve halk ilaçlarını değerlendiren çalışmalar olmakla birlikte bir çok araştırmacı bu konuda çalışmalarını devam ettirmektedir. İlaç dışında bitki kullanımını araştıran çalışmalar ise daha azdır. Çünkü Dioscorides zamanından beri bitki kullanımı ilaç kullanımı ile eş değer olarak tutulmaktadır. Bitkilerin her türlü kullanımına dair araştırmalar ise ülkemizde son yıllarda artış göstermiştir. Günümüzde etnobotanik çalışmalar, tıbbi kullanım dışında gıda, el sanatları, yakacak, hayvan yemi, veterinerlik, süs, boya vb. alanlarda yoğunlaşmaktadır (Polat 2010).

Kendir ve Güvenç (2010) "Etnobotanik ve Türkiyede Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış" adlı makalelerinde 1998-2008 yılları arasında yapılan etnobotanik çalışmaları taramışlar ve bu çalışmalar ile ilgili elde edilen sonuçları tablo halinde yayınlamışlardır.

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmaları şu şekilde özetleyebiliriz.

Abay ve Kılıç, (2001) "Pürenbeleni ve Yanıktepe (Mersin) Yörelerindeki bazı bitkilerin Yöresel Adları ve Etnobotanik Özellikleri" adlı makalelerinde 36 adet bitki saptamış bunlardan 25 tanesinin gıda, 8 tanesinin tedavi ve 9'unun değişik amaçlarla kullanıldığını tespit etmişlerdir.

Akan ve ark., (2008) “Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma” adlı eserinde 49 familya ve 193 cinse ait 299 taksonun 170 tanesinin etnobotanik özelliğe sahip olduğunu saptamışlardır. Bunlardan 59 tanesinin yem, 33 tanesinin yiyecek, 19’u yakacak, 17 tanesi tıbbi amaçlı, 13’ü zararlı, 8’i süpürge yapımında , 5 tanesi süs bitkisi, 5 tanesi boya, 3’ü oyun amaçlı ve 11 tanesinin ise diğer amaçlarla kullanıldığını belirlemişlerdir. Aynı zamanda yöre halkı tarafından 33 tane bitkiye ad verilmiş ancak bunların kullanım alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Akçiçek ve Vural, (2003),”Kumalar Dağı (Afyon) ve çevresindeki bazı bitkilerin yöresel adları ve etnobotanik özellikleri” adlı araştırmalarında 70 bitki türü belirlemişlerdir. Bunların 44’ü tıbbi bitki, 15’i gıda, 5’i diğer kullanım amaçlı, 4’ü hayvan yemi, 2 tanesi ise süs bitkisidir.

Akgül (2008), “Midyat (Mardin) Civarında Etnobotanik” adlı tez çalışmasında 92 bitkinin etnobotanik değerinin olduğunu ve bunların çoğunun yiyecek, ilaç ve yem olarak kullanıldığını belirlemiştir.

Aktan (2011) “Yenişehir (Bursa) Köylerinin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında etnobotanik kullanımı tespit edilen 181 bitki taksonundan 70’i gıda, 67’si tıbbi, 32’si süs, 19’u araç gereç yapımında, 14’ü hayvan yemi, 13’ü mezarlık süsü bitkisi, 11’i yakacak, 5’i hayvan hastalıklarında, 5’i çay, 4’ü baharat, 3’ünün ise boya elde etmede kullanıldığını tespit etmiştir.

Bulut (2008) “Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar” adlı çalışmasında etnobotanik kullanımı olan 193 takson belirlemiştir. Bunların 161’i yabani, 32’si ise yörede yetiştirilen bitkilerdir. Bunlardan 90 tanesi halk ilacı, 68 tanesi besin, 27 tanesi hayvan yemi, 17 tanesi çay, 15 takson süs, 14 takson yakacak, 9 tane süpürge, 9 takson baharat, 6 takson çit, 6 taksonun ise boya elde etmek amacıyla kullanıldığını tespit etmiştir.

Çilden, (2011) “Paşayaylası (Aydın) Florası ve Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında 785 bitki örneği toplanmış, bu örneklerin değerlendirilmesi sonucunda 72

famulya ve 262 cinse ait 400 tür, 4 alttür, 3 varyete olmak üzere 407 takson belirlenmiş bunlar içerisinde etnobotanik değeri olanlar tespit edilmiştir.

Deniz (2008) “Uşak Üniversitesi 1 Eylül Kampüsü (Uşak) Florası ve Etnobotanik Açından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında araştırma alanında etnobotanik özelliği bulunan bitkilerin 72’si tıbbi amaçlı, 51’i gıda, 25’i çay, 6’sı baharat, 6’sı süs, 5’i yakacak, 4’ü zehirli, 12’si yem, 2’si inşaat malzemesi, 2’si mobilya, 2’si boya, 1’i nazara karşı, 1’i muska, 1’i süpürge, 1’inin sepet yapımında kullanıldığını tespit etmiştir.

Erdoğan, (2011) “Sarıveliler (Karaman) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında 45 familyaya ait 78 türün, yöre halkı tarafından 49’u gıda, 47 tedavi, 7 eşya, 2’si boya, 2’sinin ise hijyen amacıyla kullanıldığı tespit etmiştir.

Eşen (2008) “Aydınlar Köyü (Erdemli, Mersin) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında etnobotanik kullanım alanlarına sahip 40 familyaya ait 93 tür belirlemiştir.

Gelse (2012) “Adıyaman ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri” isimli çalışmasında 43 familyaya ait toplam 102 bitkinin kullanımını tespit etmiştir. Bunlardan 74 tanesinin gıda, 25 tanesinin yem, 75 tanesinin tedavi, 17’sinin süs, 15’i yakacak, 29’u el sanatları alanlarında kullanıldığı saptanmıştır.

Gençay (2007), “Cizre’nin (Şırnak) Etnobotanik Özellikleri” adlı araştırmasında bölgede kullanımı belirlenen 53 familyaya ait toplam 171 bitki taksonu ve bunlara ait yerel bilgiler saptamıştır. Toplanan bitkilerin 99’unun gıda, 45’inin yem, 44’ünün tıbbi, 25’inin süs, 21’inin el sanatları, 20 tanesinin ise yakacak olduğu tespit edilmiştir.

Güneş (2010) “Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması” adlı çalışmasında 54 familyadan 188 taksonun yörede kullanıldığını belirlemiştir. Bunlardan 136 tanesinin tıbbi, 61 tanesinin gıda, 16

tanisinin araç-gereç, 12'sinin boyar madde, 44'ünün ise farklı kullanım alanlarına sahip olduğunu tespit etmiştir.

Keskin (2011) "Kadınhanı (Konya) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri" adlı çalışmasında toplamda 39 familyaya ait 108 kullanımın gıda, tedavi 56 kullanım, yem 22 kullanım, eşya 13 kullanım, süs 2 kullanım, yakacak 9 kullanım, ve çeşitli amaçlar içinde 2 kullanımın bulunduğunu tespit etmiştir.

Kızıllarslan (2008) "İzmit Körfezinin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma" adlı çalışmasında etnobotanik açısından farklı kullanım alanlarına sahip 118 takson saptamıştır. Bu taksonların 77'si halk ilacı, 59'u gıda, 13 takson baharat ve çay, 23 takson hayvanlarda tedavi amaçlı kullanım ve yem, 7 takson ise yakacak olarak kullanılmaktadır. 37 taksonun ise bunların dışında farklı kullanım alanlarına sahip olduğunu saptamıştır.

Koçyiğit (2005) "Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma" adlı çalışmasında bu bölgeden toplanan 398 adet bitkiden kullanım amacı olan 99 takson (87 doğal, 11 kültür) kullanım amacı olmayıp sadece yöresel ismi olan 20 takson saptamıştır. 25 adet bitkinin kullanım amacına ilk kez bu çalışmada yer verilmiştir.

Koyuncu (2005) "Gevye (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında araştırma bölgesinin etnobotanik yapısı incelendiğinde 47 familya ve 66 cinse ait 89 tür ve tür altı taksonun yöre halkı tarafından yiyecek, yakacak, süsleme, süs bitkisi ve tıbbi amaçlarla kullanıldığını tespit etmiştir.

Mart (2006) "Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönünden Araştırılması" adlı çalışmasında 33 familya ve 69 cinse ait 79 taksonun çeşitli amaçlar için (gıda, ilaç, ev eşyası, süs eşyası, kereste, boya, inançsal) olarak kullanıldığını tespit etmiştir.

Metin (2009) "Mut ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin (Mersin) Etnobotanik Özellikleri" adlı çalışmasında 75 familyaya ait 195 türün etnobotanik özelliğinin olduğunu tespit

etmiştir. Bunlardan 163 tanesinin gıda, 328 kullanımın tedavi, 21 kullanımın yem, 22 kullanım boya, 22 kullanım eşya, 30 kullanım süs, 7 kullanım yakacak ve çeşitli kullanımlar için 23 türün bulunduğunu belirlemiştir.

Öztürk (2006) “Nizip Bölgesinin (Aksaray) florası ve Etnobotanik Özellikleri” adlı araştırmasında etnobotanik özelliği olan 74 bitki türü belirlemiştir. Bu 74 türün, 13’ü Asteraceae, 9’u Lamiaceae, 7’si Rosaceae, 4 tanesi Apiaceae familyasına aittir.

Polat (2010) “Havran ve Burhaniye (Balıkesir) Çevresinde Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmalar” adlı çalışmasında 76 familya ve 194 cinse ait tür ve tür altı seviyede 239 bitki taksonunun etnobotanik kullanımlarını kayıt altına almıştır. Bu bitkilerin 141 tanesi gıda, 118’i halk tıbbı, 46 tanesi el sanatları, 34 takson süs, 30 takson hayvan yemi, 20 taksonu yakacak olarak tespit etmiştir.

Tekin, (2011) “Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında 44 familyaya ait, 140 türün 60’ının gıda, 62’sinin tedavi, 28 tanesinin yem, 9 tanesinin eşya, 18 tanesinin süs, 8 tanesinin yakacak, 7 tanesinin çeşitli amaçlar için kullanıldığını tespit etmiştir.

Vural (2008) “Honaz Dağı ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında 964 tür belirlemiş, bunların 184 tanesinin gıda, 112 tanesinin yem, 107 tanesinin ilaç, 26 tanesinin yakacak, 25 tanesinin el sanatları, 19 tanesinin ise çeşitli amaçlarla kullanıldığını tespit etmiştir.

Yapıcı ve Hoşgören (2009) “Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmalarında 34 bitkinin mahalli isimleri ve kullanım alanlarını tespit etmişlerdir. Bunların 23’ü tıbbi, 4’ü gıda, 7’si de diğer (yakacak, hayvan yemi v.b) alanlarda kullanıldığını ulaşımlardır.

Yeşil (2007), “Kürecik (Akçadağ, Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma” adlı çalışmasında 129 takson belirlemiş, bunlardan 45’i bitkisel tedavi, 60’ı gıda, 13’ü

baharat veya çay, 24'ü hayvan yemi, 16'sı boya , 16'sı yakacak, 28 tanesinin ise bunların dışında farklı kullanım alanlarının bulunduğunu belirtmiştir.

2.1. Suşehri Hakkında Genel Bilgi

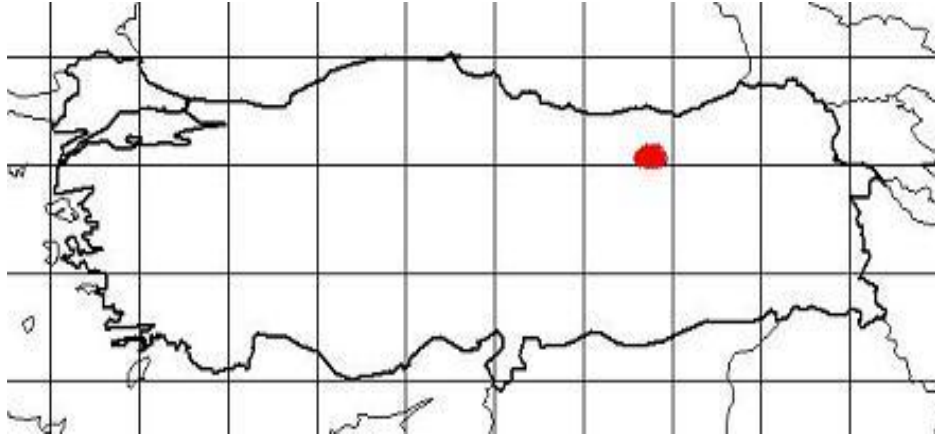
Suşehri Türkiye'nin Kuzeydoğu bölümünde 38.04 doğu boylamı ile 40.08 kuzey enleminin kesiştiği noktada bulunmaktadır. Özel konumu bakımından da Karadeniz bölgesinin iç kesiminde yer almaktadır. Alanı 985 km²'dir. Doğusunda Akıncılar, güneyinde İmranlı, güneybatısında Zara, batısında Koyulhisar, Kuzeydoğusunda Şebinkarahisar ilçeleri yer almaktadır. Karadeniz dağları ilçenin deniz etkisinden faydalanmasını engeller. İlçe 950 m'lik rakımı ile Türkiye'nin ortalama yüksekliğindedir (İnt.Kyn.2).

Coğrafi konumu dolayısıyla Karadeniz ve İç Anadolu bölgesinin pek çok özelliğini yansıtır. Kısacası bu iki bölgenin farklı özelliklerini birleştiren bir ara kesit gibidir. İlçenin etrafı Karadeniz, Köseadağ ve Kızıldağ ile kaplanmıştır (İnt.Kyn.2).

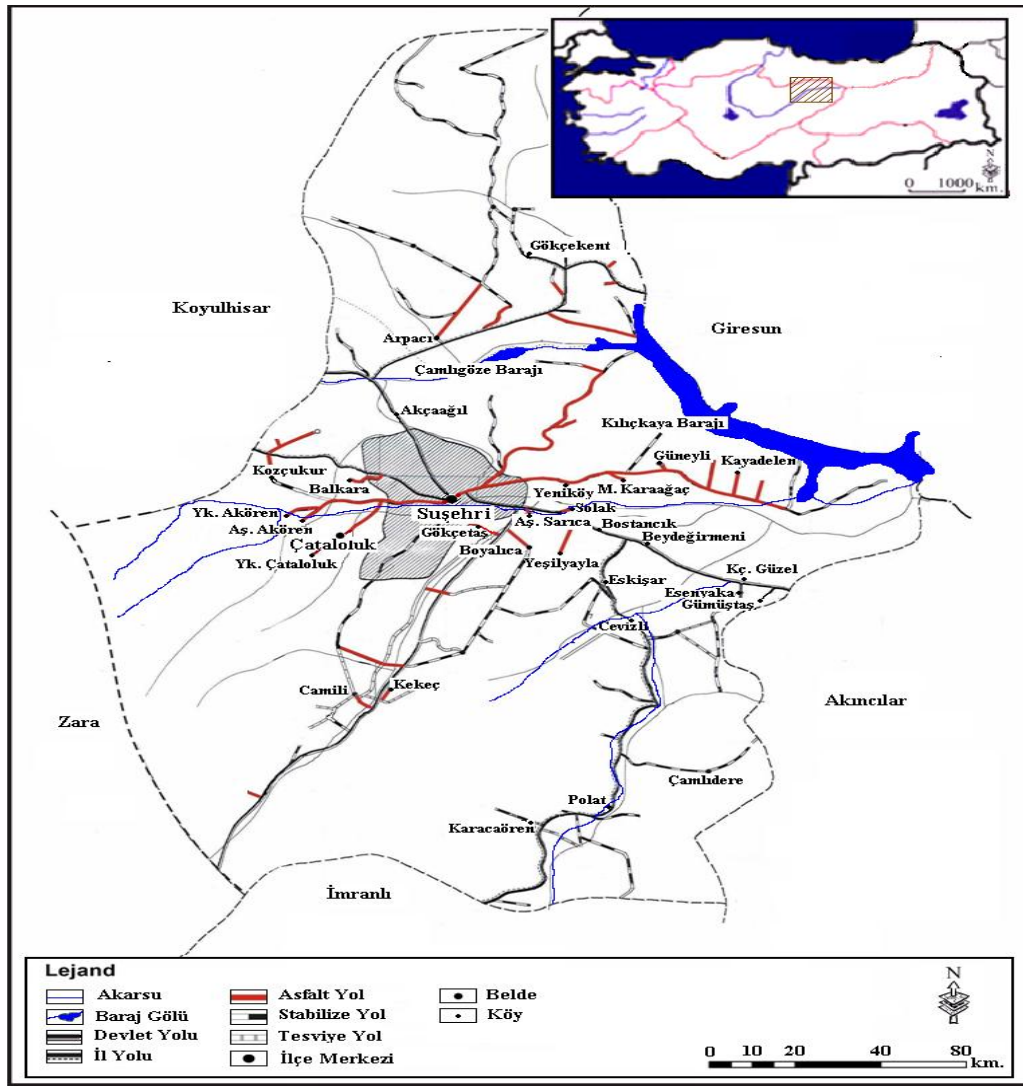
İlçe merkezinin bulunduğu noktadan doğuya doğru uzanan Suşehri Ovası, yükseklerden taşınan alüvyonlarla kaplıdır. Bu nedenle ova tarıma oldukça elverişlidir. İlçe sınırları içinden geçen Kelkit Çayı üzerine Kılıçkaya ve Çamlıgöze baraj gölleri kurulmuştur. Suşehri, Gemin, ve Polatderesi sularıyla beslenen Kelkit Çayı vadinin en önemli akarsuyudur. İlçenin iklimi Karadeniz ve karasal iklim arasında geçiş oluşturur. Bu nedenle yazları kurak kışları ise İç Anadolu'ya göre ılık geçmektedir (İnt.Kyn.2).

Suşehri ilçesi eski bir yerleşim merkezidir. İlçe tarihinin bakır çağına kadar indiği rivayet edilmektedir.

Yörede İç Anadolu ve Karadeniz kültürü bir arada görülür. Bunun en güzel örneği İç Anadolu'ya ait davul ve zurna ile Karadenize ait kemençenin yan yana görülmesidir. Halk oyunlarında da geçiş görülmektedir. Suşehri'nde Karadeniz bölgesinin horonu ile İç Anadolu bölgesinin halayı iç içe girmiştir. İlçenin tarihindeki olaylar, temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetleri Suşehri kültüründe etkin olan diğer faktörlerdir (İnt.Kyn.2).

Şekil 2.1.1 Çalışılan bölgenin Türkiye'deki lokasyonu (Davis'in grid sistemi-A7)

Şekil 2.1.2 Çalışılan bölgenin lokasyon haritası

2.1.1 Jeolojik Özellikleri

Kuzey Anadolu Fay Kuşağı dahilinde yaklaşık 900 m civarında uzanan Suşehri Havzası ve 3000 m yüksekliğe ulaşan dağlarla tipik bir dağlar arası havza ve /veya horst graben sistemi göstermektedir (Yüçetepe 2010).

İçerisinden Kuzey Anadolu fay hattının geçtiği 125km² bir yüz ölçümüne sahip olan Suşehri Ovası kuzey ve güneyden dağlık alanlarla çevrilidir. Kuzeyinde Eğme Dağı (1620m), batı ve güneybatısında Köse Dağı (2577m), doğusunda Berdiga Dağı (2333m), güneyinde yükseltisi 2500m'yi geçen Kızıldağ bulunmaktadır (Başbüyük 1999).

Bölgedeki temel kayaçları batıdaki magmatik kütle ile Paleozoik yaşlı metamorfik kayaçlar oluşturur. Metamorfik kayaçlar incelendiğinde alttan itibaren gnays, amfibolit, şist, mikaşist seviyelerinin ardışıklı olarak geliştiği ve üstte kalınca mermer tabakaları görünür. Metamorfik serinin teşekkül ettiği devrin başlangıç safhasında deniz dibinin hareketli olduğu sonradan derinleştiği ve mermerleşmiş olan kireç taşı tabakalarının çökmesi esnasında oldukça dengeli bir ortamın meydana geldiği anlaşılır (Başbüyük 1999).

Metamorfik serinin kıvrımlaşmasında etkin olan orojenik hareketlerin tam zamanı tayin edilememiştir ancak metamorfik seri ile üst Kretasedeki filiş fasiyesi arasındaki boşluk metamorfik kayaçlardaki kıvrımlar Alpin hareketleri ile olabileceği gibi Hersinyen hareketleri ile de olabilir kanaatini doğurmuştur (Yüçetepe 2010).

Neotetis ortamına giren sahada denizaltı volkanikleri ve onun üzerine gelen karbonatlı çökeller Mesozoik esnasında teşekkül etmiş Paleosen'de kara haline geçen sahada aşınma hüküm sürmüştür, Eosende denizle işgal edilen alanda filişler çökelmiş ve bu dönemin sonuna doğru bazalt ve andezit volkanizması etkin olmuştur (Yüçetepe 2010).

Üst Kretase'de genellikle kireç taşlarının hakim olduğu filişlerle beraber ofiyolitlerinde birlikte buldukları göz önüne alınırsa, bölge inisiyal magma faaliyetlerini de içine alan bir jeosenklinal özelliği taşımaktadır. Üst kretase tabakaları muhtemelen

Larramiyen safhasında kıvrımlanarak yükseldikten sonra şiddetli bir erozyona maruz kalmış ve Kretase'ye ait genellikle kireç taşı çakılları ve ofiyolit çakılları Eosen başında deniz istilasına uğrayan bu bölgede Eosen'in taban Konglomenlarını oluşturmuşlardır (Yücepe 2010).

Yücepe (2010)'ye göre Eosen'de denizle işgal edilen alanda kumtaşı, kil, marnlı kireç taşı tabakalarının münavebesinden oluşan filiş serisi meydana gelmiştir. Eosen sonlarında deniz içi volkanik faaliyetleri, volkanik elemanlı malzemelerin tabakalı olarak çökelmiş olmalarından anlaşılmaktadır. Bu dönemin sonlarına doğru bazalt andezit volkanizması etkin olmuştur

Eosen sonunda Alpin orojenik hareketlerinin Pirene fazına tekabül eden hareketlerle Eosen tabakaları kıvrımlanarak yükselmiştir. Bu yükselmeye bazı yerlerde göller meydana gelmiş ve buralarda Oligosen formasyonunun malzemeleri oluşmuştur. Oligosen sonunda muhtemelen Alpin orojenezinin Helvetik fazında şiddetli bir orojenik hareketin olduğu ve kıvrımlanarak yükselen Oligosen tabakalarının erozyona maruz kaldığı anlaşılmaktadır (Yücepe 2010).

Miyosende sığ bir deniz inceleme alanına sokulmuş, şelf (Ortaköy'deki Kireçtaşları) ve kıyı bölgesi (Şebinkarahisar Formasyonu-delta çökeli) tortullarını bırakmıştır. Miyosen sonlarında tektonik hareketler bütün formasyonları etkilemiş Miyosen havzasının yükselmesine giderek parçalanmasına neden olmuştur. Kabaca Kelkit Çayı kuzey sınırında olmak üzere karasal havza oluşmuştur. Bu yeni havza özellikle kuzey kesiminde olmak üzere tektonik denetimli akarsu etkinliğinde tatlı su göl ortamları karakterize Pliyosen havzasıdır (Yücepe 2010).

Pliyosende ise sel ve akarsuların getirdiği çakıllar çökme çukurlarında kalın pliyosen konglomeralarını oluşturmuştur. Pliyosen tabakalarında yer yer görülen bazı düşük derecede eğimler genel bir epirojenik hareketin tedricen geliştiğini göstermektedir. Bölgedeki en etkin fay üst Kretase 'de meydana gelmiş doğrultu atımlı ve sağ yönlü bir fay olup Kuzey Anadolu Fay Hattının devamıdır (Yücepe 2010).

2.1.2. Tektonik Yapı

Araştırma sahası Pontid kuşağı ile Anatolid kuşağının çarpışma yeri ve Kuzey Anadolu Fayı zonunun bir kesimi üzerinde bulunmaktadır. Bu bakımdan ilginç bir bölgedir. Genç faylarla parçalanmış olan Suşehri Havzası'nda Neojen çökellerinin kohezyonunun zayıf olması ve hatta çökellerle eriyebilir karbonatların bulunması heyelanların aktif olarak devam etmesine neden olmaktadır. Kısaca zaman zaman vuku bulan depremler, ılıcaların mevcudiyeti, gaz çıkaran bataklık dolgularının bulunması ve hatta birikinti konilerinin faylarla kesilmesi havzanın tektonik yönden canlı olduğunu kanıtlamaktadır (Başbüyük 1999).

Bölgenin şekillenmesinde birinci derecede rol oynayan ana yapısal unsur, neotektonik dönemin başından itibaren harekete geçen Kuzey Anadolu Fayı ve onun fay zonudur. Yaklaşık 1100 km uzunluğundaki Kuzey Anadolu Fayı doğrultu atımlı ve sağ yönlü aktif bir fay olup, çok sayıda parçadan oluşan 500-1000m genişlikte bir fay zonu halindedir (Başbüyük 1999).

Batı sınırı dışında Suşehri Ovasında fay izi çok belirgindir. 1939 depreminde de oynamış olan diri görünüşlü fay Suşehri'nin kuzeybatısında Akcağıl'dan güneybatıya doğru uzanmakta, Küçükgözelden Eymür çiftliğinden geçmektedir (Yüçetepe 2010).

Suşehri Havzasının oluşum ve bugünkü morfolojisinin Alt Pleyistosenin sonlarına doğru kazanıldığı düşünüldüğünde, Kuaterner çökellerinin 45m kadar kalınlıkta olması ovanın bir takım tektonik özellikleri ile açıklanabilir. Nitekim sahada kütle hareketleri son derece yoğun olmakla birlikte ovada birikimin kalınlığı azdır. Aşınım yüzeylerinin konumunun ovaya doğru oluşu, genç jeomorfolojik şekillerin çoğunlukla bulunması, kütle hareketlerinin etkinliği ve doğrultu atımlı Kuzey Anadolu Fayı'nın ovanın ortasından geçiyor olması gibi özellikler Suşehri ovasının genç ve gelişmekte olan bir havza tabanı olduğunu göstermektedir (Başbüyük 1999).

2.1.3.Yeryüzü Şekilleri

Kuzey Anadolu Tektonik Kuşağı içerisinde yer alan Suşehri Ovası, güneydeki Toros silsilesi ile, kuzeydeki Kuzey Anadolu Dağları'nın birbirine yakınlaştığı bir alanda bulunmaktadır. Pliyosen ve Pleyistosen aşınım dönemlerinde yer kabuğu hareketleri bakımından aktif olan havza, aşınımına uğramış ve aşınım ile dolgu yüzeyleri gelişmiştir. Bu birimlerin gelişmesi, öncelikle Pliyosen havzasının oluşumunu sağlayan Kuzey Anadolu Fayının oluşumuna bağlıdır. Gerçekten aşınım yüzeyleri Pliyosen havzasına doğru gelişmiş olup uzun eksenleri ovaya doğrudur. Başka bir ifade ile, Suşehri Pliyosen havzası, aşınım yüzeylerinin gelişmesine geçici taban seviyesi görevini yapmıştır (Başbüyük 1999).

Başbüyük (1999)'e göre bölgenin tektonik özellikleri dışında, Kelkit Çayı havzası içerisinde kalan araştırma sahasında, kuzey ve güneydeki dağlık alanlardan kaynağını alan ve söz konusu ırmağa karışan çok sayıda akarsuda yörenin jeomorfolojik özelliklerinin belirginleşmesinde önemli rol oynamıştır. Bilhassa akarsu yatak eğiminin azaldığı kesimde biriktirme faaliyeti sonucu Suşehri Ovası oluşurken, ova ile dağlık alanlar arasında ise tepelik alanlar ortaya çıkmıştır. Suşehri depresyonunun güney ve güney batısında ortalama 3000m yüksekliğe erişen dağlar bulunmaktadır. Değişik kayaç topluluklarından oluşan bu dağlar, E-W, NW, SE yönlü faylarla parçalanmış ve yükselme eğilimindeki bloklardan meydana gelmiştir. Ovanın güneyindeki bu dağlık alanın yüksekliği doğudan batıya doğru artmakta olup, zirve kısımları aynı zamanda havzadaki ilçelerin idari sınırını meydana getirmektedir.

Güneyde Anatolid tektonik birliği üzerinde yer alan Kızıldağ (en yüksek tepe Peynirli tepe 3025m) araştırma sahasımız sınırları içerisinde yer alır. Kuzeyde Kılıçkaya baraj gölüne dökülen Akşar deresi ,Kızıldağın kuzey yamaçlarını aşındırarak bir dizi sırtlar oluşturmuştur. Kızıldağın batısında ve Suşehri ilçe merkezinin güneyindeki Köseadağ (en yüksek noktası 2812m) NW-SE yönünde uzanmış göstermektedir. Suşehri ilçesinin güney ve güneybatı sınırını oluşturan Kızıldağ ile Köseadağ, yine bu dağlık kütlelerden kaynağını alan Akşar Dere'si tarafından ayrılır. Kızıldağ ile Köseadağ'ın üzerinde yaklaşık 2500-3000m civarında yükseltiye sahip olan bu zirveler, aynı zamanda

Kızılırmak ve Yeşilirmak havzalarının su bölümü çizgisini oluşturarak bu iki havzayı birbirinden ayırmaktadır. Köseadağın kuzey yamaçları boyunca Gemin deresinin yapmış olduğu aşındırma sonucu, sırtlar ve tepelik alanlar meydana gelmiştir. Taşlıyurt tepeleri, Yazıyurdu Tepe, Körgürgen Tepe bunlardan bazılarıdır (Başbüyük 1999).

Batıda Suşehri Ovası, Kuzeydeki Kelkit Çayından Eğme dağı vasıtasıyla ayrılmaktadır. Kuzey ve güneyden faylarla sınırlandırılan ve Çakırlı Horstu olarak tanımlanan bu dağın yüksekliği Divdiğin tepede 1590m ve Çıldırınpır tepede 1594m kadardır. Bu zirveler aynı zamanda Sivas ili ile Giresun illerinin bu bölümdeki idari sınırınıdır (Başbüyük 1999).

Kelkit çayı vadisinin kuzeyindeki İğdir dağı, Kuzey Anadolu Dağlarının güney kanadını oluşturan Giresun dağlarının sınırları içerisindedir. Dağın kuzey cephesinde bilhassa tuf gibi Eosen volkanik malzemenin yaygın olmasının bir sonucu olarak sırtlar ve tepelik alanlar, güney cephesinde ise killi jipsli kütlelerin az dirençli yüzeylerinde sığ bir akarsu ağı nedeniyle dalgalı bir relief gelişmiştir (Başbüyük 1999).

Kelkit Çayının araştırma sahamız sınırlarına doğudan girdiği Yaylaçayı Köyü'nde, boğaz vadi oluşumu dikkati çekmektedir. Yer yer 150m yüksekliğe kadar ulaşan vadi yamaçlarının bazı kesimlerinde aşınım düzlükleri uzanmaktadır. Vadinin güney yamacı faylarla kesilmiş olup, doğuya doğru devam eden fay hattı aynı zamanda, Paleozoyik arazilerle Alt Jura'yı temsil eden marn, kum taşı ve konglomeraları birbirinden ayırmaktadır (Başbüyük 1999).

Kelkit Çayı vadisi, batıya doğru Eğme Dağı'nın kuzeyinde tekrar boğaz karakteri kazanmaktadır. Buradan Suşehri ilçesine bağlı Yelkesen köyü kuzeyine kadar yaklaşık 10 km'lik boğazın en fazla daraldığı kısımda Kılıçkaya barajının gövdesi inşa edilmiştir. Kılıçkaya Barajı'nın gövdesinden sonra 16 km kadar Suşehri ilçesi sınırları içerisinde devam eden ırmak, batıda Aşağı Çitlice mahallesinin kuzeyi ile Kesikkaş köyünün güneyi arasında araştırma sahamızı terk eder. Vadinin kuzey yamacı bu kesimde geniş yayılış gösteren Oligo-Miyosen jipsli arazilerden başka, eğim ve suyun da etkisiyle aktif bir heyelen alanı durumundadır. Suşehri ilçesi arazilerini terk ettikten

sonra genel olarak dar bir boğaz özelliğinde olan Kelkit Çayı vadisi, batıya doğru kuzey Anadolu Fay Hattına yerleşmiş durumdadır. Kılıçkaya Barajı'ndan sonra vadi tabanı az da olsa genişleyen Kelkit Çayı üzerinde Çamlığöze Barajı inşa edilmiştir. Dolayısıyla litolojik özelliklerin yanında, Kelkit Çayı vadisinin yer yer daralma göstermesi baraj inşaatını kolaylaştırmıştır (Başbüyük 1999).

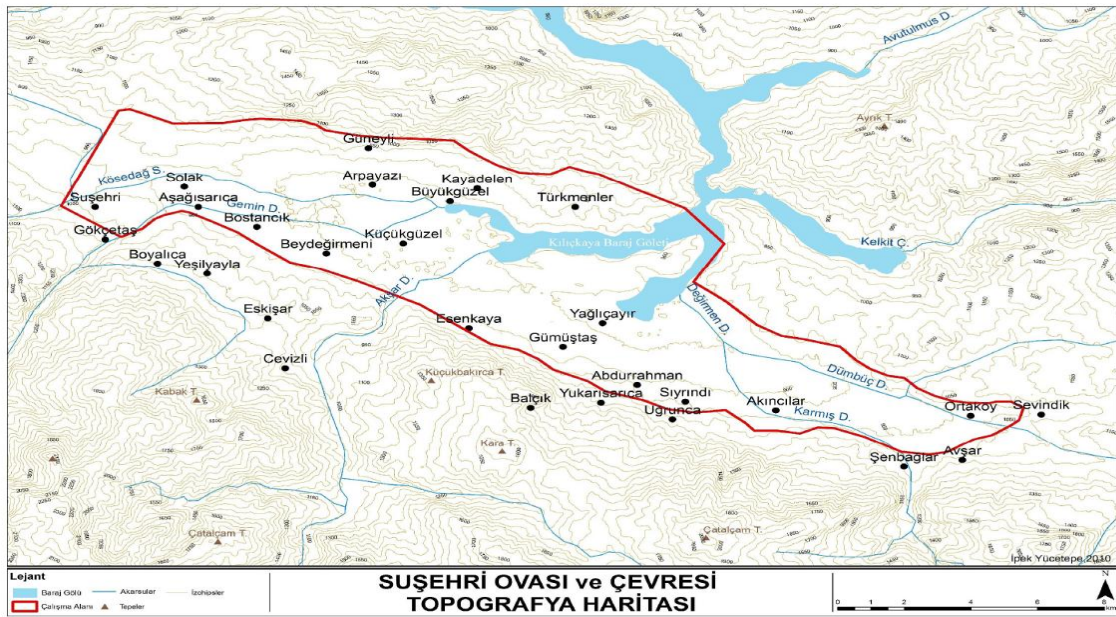
Araştırma sahamızın kuzeyindeki Kızıldağ ile Köseadağ'dan kaynağını alan Gemin Dere, Akşar Dere ve Değirmen Dere Kelkit Çayı'nın havzadaki en önemli kollarıdır. Gemin deresi Bostancık Köyü yakınlarından baraja katılmaktadır. Gemin Deresi vadisi aynı zamanda Suşehri havzasını Kızılırmak havzasına bağlayan en önemli geçit durumundadır. İrili ufaklı çok sayıda kaynak ve derenin birleşmesi ile oluşan Akşar Deresi, Küçükgüzel Köyü kuzeyinden baraja dökülmektedir. Akşar Deresi vadisi, genel olarak serpantinlerin yarılmasıyla oluşmuş derin bir vadidir. Bunun yanında yer yer kireç taşı ve serpantin ardalınmasına bağlı olarak, asimetri ve menderesler ortaya çıkmıştır. Akşar Köyü'nün güneyine doğru, volkanik malzemenin hakim duruma geçmesi, ırmağın yatağını daha derine kazmasına ve adeta bir yarma vadi oluşumuna neden olmuştur. Akşar Deresi de eğimin azaldığı baraj gölüne doğru alüvyal birikim yapmıştır. Nitekim Suşehri Ovası, tektonik hareketlerden sonra, bu akarsuların biriktirmesiyle oluşmuş bir çöküntü ovasıdır. Çobanlı Deresi kaynağını Refahiye'deki Dumanlı dağlarından alan Köroğlu deresinin devamı durumundadır. Akarsuyun çoğu yerde yön değiştirmesi Kuzey Anadolu Fayına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Çobanlı Deresi, Paleozoyik araziye yarararak yarma vadi oluşturmuştur. Dik eğimli yamaçlardan oluşan bu yarma vadide eğim değerleri yer yer %70-80'e ve yamaç yükseltisi 100-150m'ye ulaşır (Başbüyük 1999).

Suşehri Ovası, Doğu Karadeniz Bölümünün güneybatısında yer alan bir depresyondur. Ovayı güneyden çevreleyen ve yaklaşık doğu-batı yönünde uzanış gösteren Kızıldağ ile Köseadağ aynı zamanda İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi'ni birbirinden ayırmaktadır. Kızıldağ üç coğrafi bölge sınırlarının (Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz) kesişme noktasında yer almaktadır. Ovanın Kuzey kısmında aynı şekilde devamlı ve yüksek dağlarla sınırlandırılmıştır. Ovanın deniz seviyesinden yüksekliği 900-1000 m arasında değişmekte olup, çevresindeki dağlarla arasında 2000 m civarında

nispi yükselti farkı bulunmaktadır. Ovanın yüzölçümü 125 km², doğu-batı yönündeki uzunluğu 35 km, kuzey güney yönündeki genişliği ise 5 km kadardır. Ovada genel eğim kuzeye doğru olup, %4 civarındadır (Başbüyük 1999).

Kuzey Anadolu Fayı'na bağlı olarak gelişen Suşehri Ovası, tipik bir dağ içi ovasıdır. Ova tabanı Köseadağ suyu, Gemin Dere, Akşar Dere, Değirmen Dere gibi akarsuların taşkın alanı niteliğinde olup, taşkın alanına özgü aşınma ve birikime bağlı birimlere sıkça rastlanmaktadır. Yatak kenar diklikleri, krevaslar, terk edilmiş çıgırlar, kopmuş menderesler ve menderes yenikleri, doğal set alanları, bataklıklar, eski yatak dolguları, örgülü yatak ve kum adaları küçük boyutluda olsalar ovada sıkça gelişmişlerdir (Başbüyük 1999).

Suşehri Ovasının tabanı eski ve yeni alüvyonlardan meydana gelmektedir. Araştırma sahasında da olduğu gibi tektonik çöküntü ovaları, tabanın yer yer bataklıklarla kaplı olması, sıkça su baskınlarına uğraması ve depremlerden büyük zararlar görmelerine rağmen, su ve toprak koşullarının sağladığı büyük avantajlar nedeniyle, kalabalık insan gruplarını kendilerine çekmişlerdir. Yerleşme ve ekonomik faaliyetler açısından elverişli şartların var olduğu bu gibi alanlarda öncelikle depreme karşı tedbirler alınmalıdır (Başbüyük 1999).

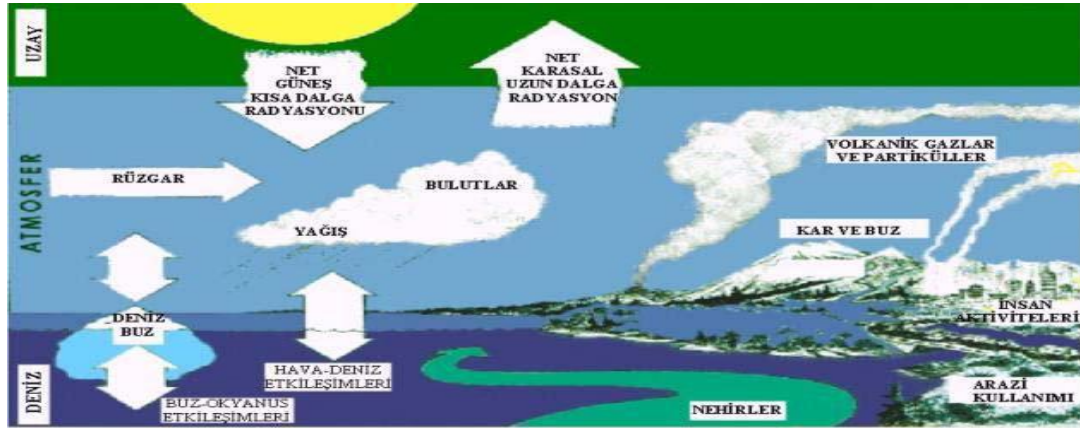
Şekil 2.1.3.1 Suşehri Ovası ve çevresi topografya haritası (Yüçetepe 2010).

2.1.4.İklim Özellikleri

Oldukça geniş bir bölge içinde ve uzun yıllar boyunca değişmeyen ortalama hava koşullarına iklim denir. Başka bir deyimle iklim kısa süreli hava durumlarının uzun zaman içindeki ortalamasıdır. İklimin etkisi uzun yıllar boyunca kendisini gösterdiği gibi cansız çevrede ve özellikle bütün canlıların yaşamındaki yıllık değişmeleride iklim düzenler (İnt.Kay.1).

Bir bölgede yetişen bitki çeşitliliği üzerine iklimin büyük etkisi vardır. Nitekim araştırma sahamızın iklimsel dinamikler açısından geçiş sahasında bulunması bölgedeki vejetasyonu çeşitlendirmiş buda yöre halkının fazla bitki tanınmasına ve bu bitkilerden çeşitli şekillerde faydalanma yoluna gitmesine neden olmuştur. İklim sadece bitki çeşitliliğini etkilemekle kalmamış bölgede beşeri coğrafya üzerinede önemli etkilerde bulunmuştur. Nitekim çalışma alanında köylerin birbirlerine oldukça yakın mesafelerde bulunması iklimin ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

İklimin temel elemanları sıcaklık, yağış, nispi nem, güneşlenme süresi ve şiddeti, basınç, rüzgar hızı ve yönü, buharlaşma gibi parametrelerdir. Bunlar gözlenebilen ve ölçülebilen parametrelerdir. İklimlerin oluşmasında bu parametreler üzerine doğrudan veya dolaylı olarak etkili olan fakat ölçülemeyen bazı etkileşimlerde söz konusudur. Bu etkileşimler; kara-deniz, deniz-buz, deniz-hava etkileşimleri, volkanik gazlar, insan aktiviteleri, arazi kullanımı, gelen ve yansıyan ışınlar vs. dir. Bu elemanlar tek başlarına ve birbirleri ile ilişki halinde atmosferi etkilemekte kısa vadede hava, uzun vadede ise dünya üzerinde çok çeşitli iklim tiplerinin oluşmasını sağlamaktadır (İnt.Kyn.1).

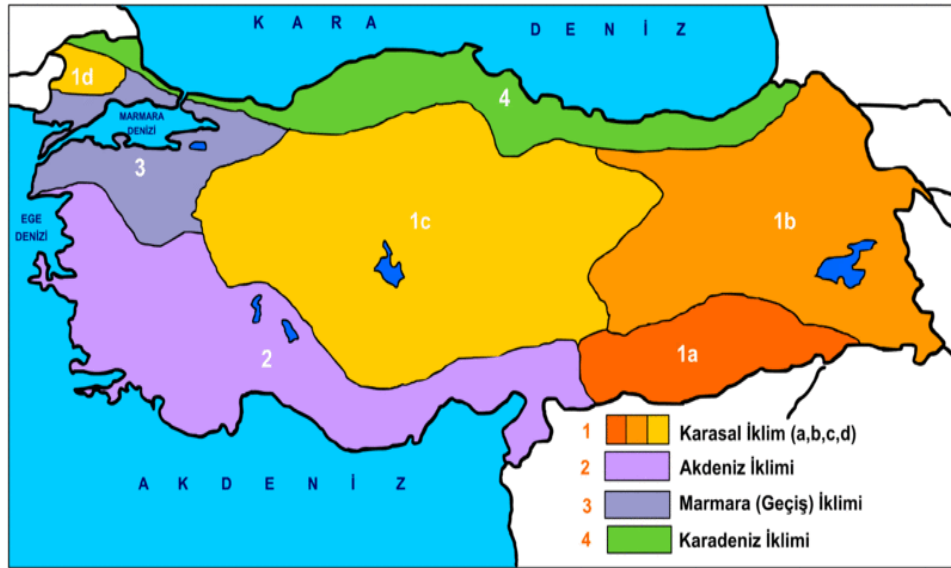

Şekil 2.1.4.1 İklim sisteminin temel elementleri (İnt.Kyn.1).

SuŖehri havzasının iklimine geçmeden önce Türkiye iklimi hakkında kısaca bilgi edinmek faydalı olacaktır.

Türkiye ılıman kuŖak ile subtropikal kuŖak arasında yer alır. Türkiyenin  tarafının denizlerle çevrili olması, dağların uzanışı ve yer Ŗekillerinin eŖitlilik göstermesi farklı özelliklerde iklim tiplerinin ortaya çıkmasına neden olmuŖtur. Yurdumuzun kıyı bölgelerinde denizlerin etkisiyle daha ılıman iklim özellikleri görülür. Kuzey Anadolu dağları ve Toros sıradağları deniz etkilerinin iç kesimlere girmesini engeller. Bu nedenle yurdumuzun i kesimlerinde karasal iklimin özellikleri görülür. Dünya lsnde yapılan iklim tasniflerinde kullanılan ölçütler esas alınarak lkemizde Ŗu iklim tipleri ayırt edilebilir (İnt.Kyn.1).

- 1-Karasal İklım
- 2-Akdeniz İklımı
- 3-Marmara (geiŖ) İklımı
- 4-Karadeniz İklımı

Ŗekil 2.1.4.2 Türkiye İklım Bölgeleri (Atalay 2012).

AraŖtırma sahasını da etkisi altına alan Karasal İklımın en belirgin özelliği yaz ile kış arasında sıcaklık farkı fazla yağışlar genellikle kış mevsiminde gerekleŖmekte, yazın kuraklık egemen olmaktadır. Yağış ve sıcaklık özelliklerine bağlı olarak karasal, iklim

dört alt tipe ayrılabilir. Araştırma sahasında içinde bulunduğu İç Anadolu Karasal iklimi yazları biraz sıcak, kışları biraz soğuktur ve soğğun şiddeti Orta Anadolu'nun doğu kısmına doğru artmaktadır. Soğuk ay olan Ocak Ayı ortalama sıcaklığı -0.7°C , sıcak ay olan temmuz ayı sıcaklığı 22°C , yıllık ortalama sıcaklık 10.8°C dir. Ortalama yıllık toplam yağış $417,4\text{ mm}$ 'dir ve yağışların çoğu kış ile ilkbahar mevsimindedir. Yaz yağışlarının yıllık toplam içindeki payı $\%14,7$ dir. Yıllık ortalama nisbi nem $\%63,7$ dir (Yüce 2010).

Araştırma sahasında maksimum gündüz süresi, 21 Haziranda yaklaşık 15 saat, 21 Aralıkta ise 9 saat kadardır. Buna göre gün boyunca güneşten enerji alınan sürenin uzunluğu, yaz devresinde kışa göre $\%63$ daha fazladır. Bu durum, Suşehri Ovasında yaz ve kış mevsimleri arasında gerçekleşen sıcaklık farklarının en önemli nedenlerinden biridir (Başbüyük 1999).

Araştırma sahasını meydana getiren Suşehri Havzası, Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinin sınırında yer almaktadır. İklim karakterlerine baktığımızda, araştırma sahasının Karadeniz Bölgesi içerisinde bulunmasına rağmen, daha ziyade İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinin iklim tiplerini yansıttığını görürüz. Bu durumu ortaya çıkaran en önemli faktör orografyadır. Nitekim sahanın kuzeyinde bulunan Kuzey Anadolu Dağları, Karadeniz kıyılarında etkili olan nemli hava kütlelerinin güneye doğru sokulmasını engellemektedir. Dolayısıyla kıyı kuşağından içerilere doğru gidildikçe bir taraftan topografyanın, diğer taraftan karasallığın etkisiyle iklim farklılıkları meydana gelmektedir (Başbüyük 1999).

Aşağıda iklimin temel dinamiklerinden olan, sıcaklık, yağış, basınç ve rüzgar şartları Suşehri meteoroloji istasyonundan alınan verilerle değerlendirilecektir. Bunun yanında çalışma alanı hakkında daha iyi iklimsel tespitler yapılabilmesi adına kuzeyde 1300m yükseklikteki Şebinkarahisar meteoroloji istasyonu ve güneydoğuda 1550m yükseklikteki Refahiye meteoroloji istasyonu rasatlarındanda faydalanılacaktır. Ayrıca Suşehri'nin doğusunda bulunan Akıncılar ilçesinde meteoroloji verileri kısa süreli olmasına rağmen (1986-1995) dikkate alınacaktır.

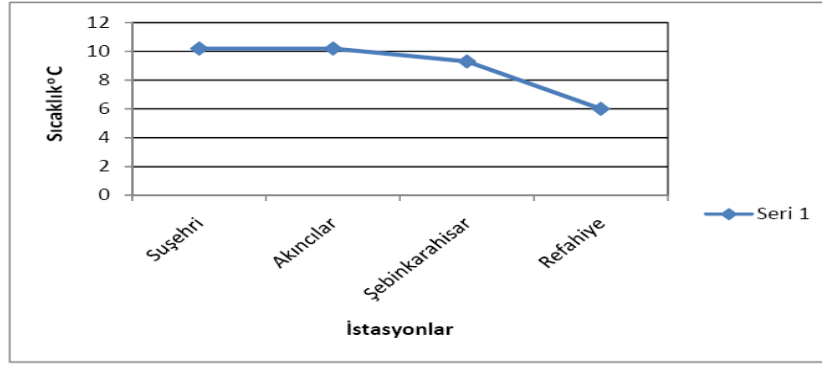
Sıcaklık Şartları

Bir bölgedeki iklim özellikleri o bölgede yaşayan bitki türü çeşitliliği üzerine doğrudan etkilidir. İklim özelliklerinin elverişli olduğu yerlerde fazla sayıda bitki türünün yaşaması, bu bitki türlerinin insanlar tarafından tanınması ve çeşitli amaçlarla kullanılması ihtimalini artıracığı için etnobotanik zenginliğe sebep olur. Suşehri Ovasının geçiş bölgesinde yer alması buradaki iklim dinamiklerindeki etkileyerek zengin bitki çeşitliliğinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Araştırma sahasındaki iklim verileri 31 yıllık verilerdir.

Sıcaklık iklim elemanları içerisinde en önemli yerlerden birine sahiptir. Araştırma sahasındaki rasat istasyonunda Suşehri'nin yıllık ortalama sıcaklığı 10.2°C dir. Araştırma sahasının güneyine yerleşmiş olan Akıncılar'da fiziki coğrafya açısından benzer özellikler gösterdiği Suşehri'nde olduğu gibi yıllık ortalama sıcaklık 10.2 °C'dir. Yıllık ortalama sıcaklık doğuya doğru yükseltinin arttığı Refahiye'de (1550m) 6°C'ye düşerken, Karadeniz'in denizel etkisinin nispeten hissedildiği ve araştırma sahasının kuzeyinde yer alan Şebinkarahisar'da (1300m) ise 9.3°C'ye düşmüştür. Suşehri ovasında yıllık ortalama sıcaklığın çevre istasyonlara göre yüksek olması yükseltinin düşük olması yanında ovanın çevrili çukur bir saha görünümünde olması ile açıklanabilir (Yüçetepe 2010).

Çizelge 2.1.4.1 Yıllık ortalama sıcaklıklar °C (Yüçetepe 2010)

Merkezler	Yıllık Ortalama Sıcaklık
Suşehri	10,2
Akıncılar	10,2
Şebinkarahisar	9,3
Refahiye	6,0

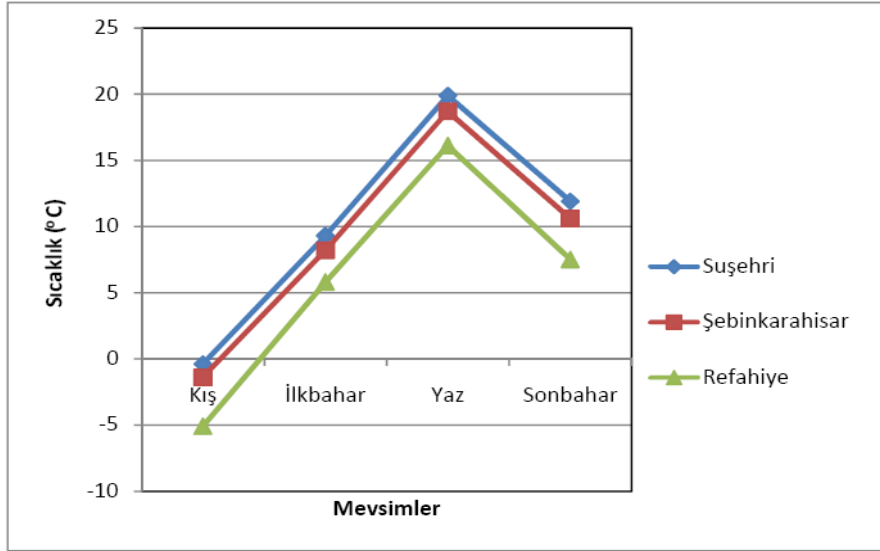
Şekil 2.1.4.3 Yıllık ortalama sıcaklıklar °C (Yücestepe 2010).

Grafik incelendiğinde Suşehri çevresindeki ilçelere göre daha sıcak bir yapıya sahiptir. Bu durum bölgede zengin bitki çeşitliliği oluşmasına imkan sağlamıştır.

Çizelge 2.1.4.2 Mevsimlik ortalama sıcaklık değerleri °C (Yücestepe 2010).

Merkezler	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Suşehri	-0,4	9,3	19,9	11,9
Akıncılar	-0,5	9,5	19,8	11,8
Şebinkarahisar	-1,4	8,2	18,7	10,6
Refahiye	-5,1	5,8	16,1	7,5

Araştırma sahamızı, sıcaklık faktörü mevsimsel değerler açısından da olumlu etkilemiştir. **Çizelge 2.1.4.2** incelendiğinde yaz ve sonbahar mevsiminde ortalama sıcaklık değerlerinin yıllık ortalama sıcaklık değerlerinden yüksek olduğu görülür. Oysa kış ve ilkbahar mevsimlerine ait ortalama sıcaklık değerleri, yıllık ortalama sıcaklık değerlerinden düşüktür. Kış mevsimine ait ortalama sıcaklıkların 0°C nin altına düşmesi düşük sıcaklıklara duyarlı olan bitki türlerinin yaşamını olumsuz yönde etkileyecektir. Mevsimlik ortalama sıcaklıklarda istasyonların birbirine yakın veriler sunduğu gözlenebilir.

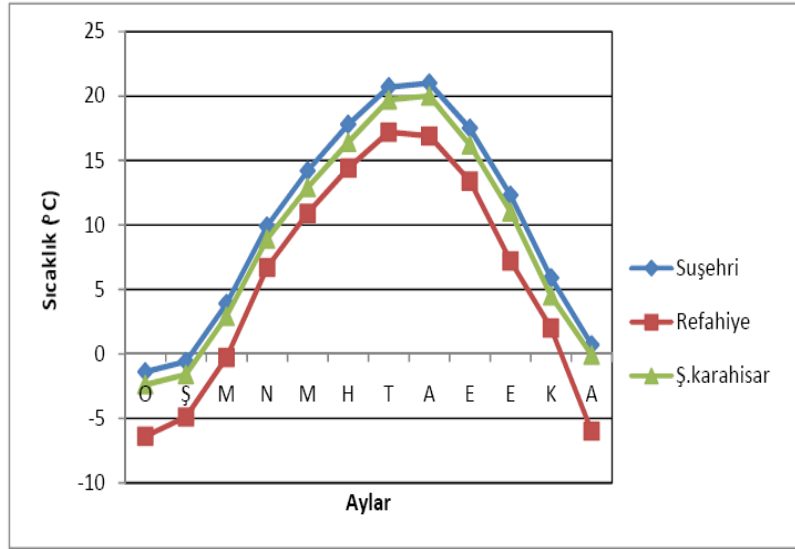
Şekil 2.1.4.4. Mevsimlik ortalama sıcaklıklar (Yücepe 2010).

Mevsimlik ortalama sıcaklıklar incelendiğinde araştırma sahasında yaz ve sonbahar sıcaklıklarının yüksek, kış ve ilkbahar sıcaklıklarının yıllık sıcaklık ortalamasından düşük olduğu görülür. Araştırma sahasında yaz ve kış mevsimi arasındaki fark oldukça nettir. Geçiş mevsimlerine bakacak olursak sonbahar mevsiminin ilkbahar mevsiminden daha sıcak geçtiğini görürüz. Sahada yaz dönemi ortalama sıcaklık 20°C civarındadır. Bu dönemde kuraklık sıcaklığa bağlı olarak artış göstermektedir.

Aylık ortalama sıcaklıklar açısından bakıldığında Ağustos ayının en sıcak ve Ocak ayının ise en soğuk ay olduğu görülür.

Çizelge 2.1.4.3 Aylık ortalama sıcaklıklar (Yücepe 2010).

Merkezler	AYLAR												Yıllık
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Suşehri	-1,4	-0,6	3,9	9,9	14,2	17,8	20,7	21,0	17,5	12,3	5,9	0,7	10,2
Akıncılar	-1,6	-0,5	4,5	10,5	13,7	17,8	20,7	20,9	17,6	12,8	4,9	0,6	10,2
Ş.karahisar	-2,4	-1,6	2,9	8,9	12,9	16,4	19,7	20,0	16,2	11,0	4,5	-0,1	9,3
Refahiye	-6,4	-4,9	-0,3	6,7	10,9	14,4	17,2	16,9	13,4	7,2	2,0	-6,0	6,0

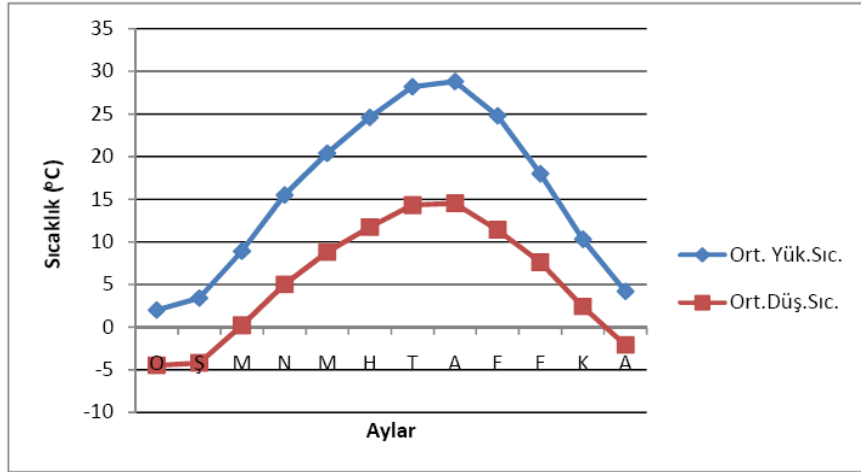

Şekil 2.1.4.5. Aylık ortalama sıcaklıklar (Yücepepe 2010).

Yücepepe (2010)'ye göre Suşehri'nde aylık ortalama sıcaklığın yılın sadece iki ayında sıfırın altına düştüğü, bu aylarında Ocak ve Şubat ayları olduğu görülür. Araştırma sahasında ölçülen kış mevsimine ait aylık ortalama sıcaklıklar çevresine göre nispeten daha yüksek değerler göstermektedir. Nitekim bu durum yükseltinin eseridir. Yükselti kış aylarında sahada sıcaklığı yükselten bariz bir faktör olarak karşımıza çıkar. Suşehri Ovası'nın kuzeyinde uzanan yüksek dağlarda kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerini engelleyen önemli bir coğrafik özelliktir.

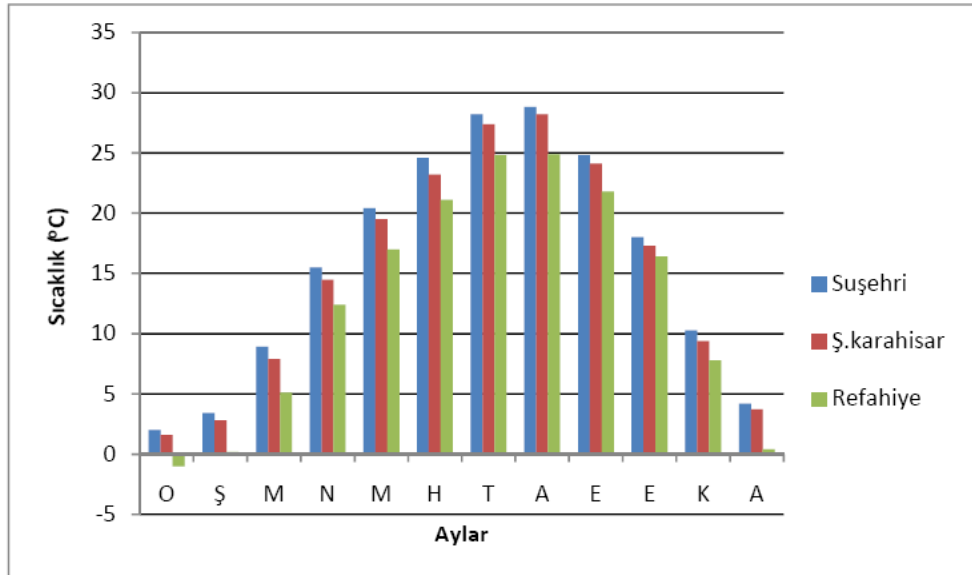
Çizelge 2.1.4.4 Suşehri, Şebinkarahisar ve Refahiye'de Ortalama yüksek ve düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı (Yücepepe 2010)

Merkezler	Mev. Unsur	AYLAR											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Suşehri	Ort.Yük.Sıc.	2,0	3,4	8,9	15,5	20,4	24,6	28,2	28,8	24,8	18,0	10,3	4,2
	Ort.Düş.Sıc.	-4,5	-4,2	0,2	5,0	8,8	11,7	14,3	14,5	11,4	7,6	2,4	-2,1
Ş.karahisar	Ort.Yük.Sıc.	1,6	2,8	7,9	14,5	19,5	23,2	27,4	28,2	24,1	17,3	9,4	3,7
	Ort.Düş.Sıc.	-5,7	-5,3	-1,3	4,1	7,5	10,1	12,7	12,9	9,7	6,1	0,9	-3,2
Refahiye	Ort.Yük.Sıc.	-1,0	0,2	5,1	12,4	17,0	21,1	24,8	24,9	21,8	14,4	7,8	0,4
	Ort.Düş.Sıc.	-10,8	-9,7	-5,1	1,2	4,9	6,9	9,5	8,5	4,7	0,9	-2,6	-8,2

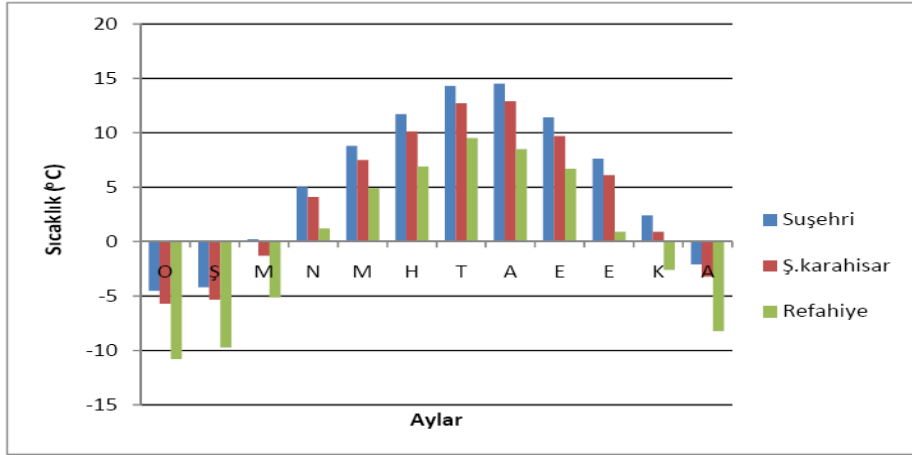

Şekil 2.1.4.6 Suşehri’nde ortalama yüksek ve düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı (Yüçetepe 2010).

Suşehrinde ortalama yüksek sıcaklık $15,7^{\circ}\text{C}$ dir. Ovada ortalama yüksek sıcaklıklar hiçbir ayda 0°C ’nin altına düşmez. Araştırma sahasındaki ortalama düşük sıcaklıklar en düşük değere $-4,5^{\circ}\text{C}$ ile ocak ayında ulaşmaktadır. Bu değer nisan ayı ile beraber eksi değerden kurtulmakta ve yükselmeye başlamaktadır (Yüçetepe 2010).

Şekil 2.1.4.7 Suşehri, Refahiye ve Şebinkarahisarda ortalama yüksek sıcaklıklar $^{\circ}\text{C}$ (Yüçetepe 2010).

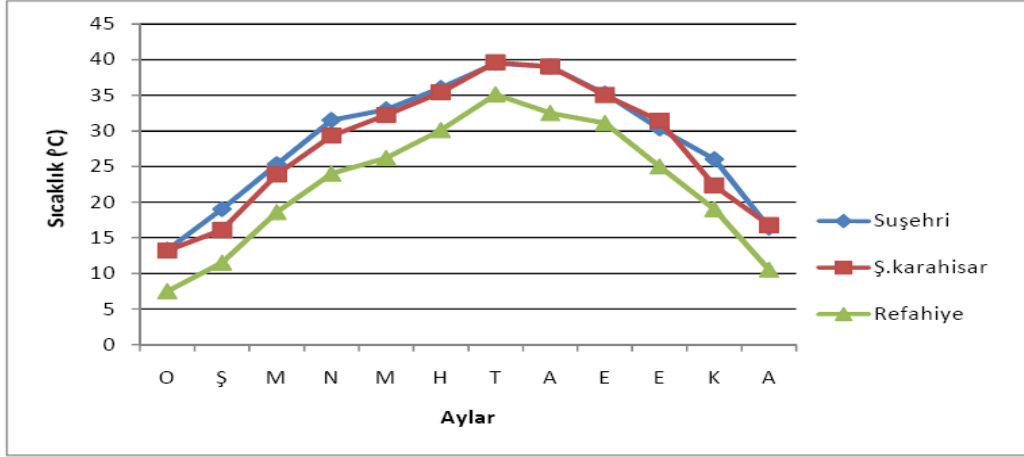

Şekil 2.1.4.8 Suşehri ,Refahiye ve Şebinkarahisarda ortalama düşük sıcaklıklar °C (Yücepe 2010).

Aylık en yüksek ve en düşük sıcaklıkları inceleyecek olursak;

Çizelge 2.1.4.5 En yüksek sıcaklıklar.(Yücepe 2010).

Merkezler	AYLAR											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Suşehri	13,3	19,0	25,3	31,5	33,0	36,0	39,5	39,0	35,2	30,3	26,0	16,4
Ş.karahisar	13,2	16,1	23,9	29,3	32,2	35,4	39,6	39,0	35,0	31,4	22,3	16,8
Refahiye	7,5	11,5	18,6	24,0	26,2	30,1	35,1	32,5	31,1	25,0	19,0	10,5

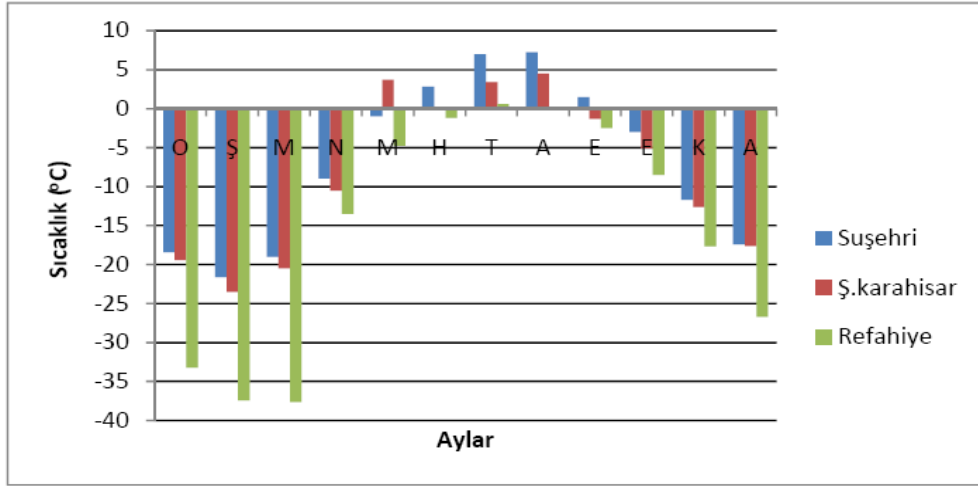

Şekil 2.1.4.9 En yüksek sıcaklıklar (Yücepe 2010).

Çizelge 2.1.4.5 ve Şekil 2.1.4.9 incelendiğinde en yüksek sıcaklık değerine istasyonların tamamında Temmuz ayında ulaşılmakta olduğu görülür. Suşehrinde en yüksek sıcaklık değeri 39,5 °C olarak ölçülmüştür. Yılın hiçbir ayında 13 °C nin altına düşmeyen en yüksek sıcaklık değerleri Suşehrinde ocak ayında 13,3 °C iken , Ocak ayından sonra giderek yükselir.(Yücepe 2010).

Çizelge 2.1.4.6 En Düşük sıcaklıklar (Yücepe 2010).

Merkezler	AYLAR											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Suşehri	-18,4	-21,6	-19,0	-9,0	-1,0	2,8	7,0	7,2	1,5	-3,0	-11,7	-17,4
Ş.karahisar	-19,4	-23,5	-20,5	-10,5	-3,7	0,0	3,4	4,5	-1,3	-5,1	-12,6	-17,6
Refahiye	-33,2	-37,4	-37,6	-13,5	-4,8	-1,2	0,6	-0,2	-2,5	-8,5	-17,7	-26,7

Şekil 2.1.4.10 En düşük sıcaklıklar (Yücepe 2010).

Çizelge 2.1.4.6 ve Şekil 2.1.4.10 incelendiğinde en düşük sıcaklıklar açısından çevresine göre Suşehri daha yüksek değerlere sahiptir, en düşük sıcaklık Suşehri’nde Şubat ayında $-21,6^{\circ}\text{C}$ olarak ölçülmüştür (Başbüyük 1999).

Çizelge 2.1.4.7 En düşük ve en yüksek sıcaklıklar arasındaki fark $^{\circ}\text{C}$ (mutlak ekstrem) (Yücepe 2010).

Merkezler	AYLAR											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Suşehri	31,7	40,6	44,3	40,5	34,0	34,8	32,5	32,2	36,7	33,3	37,7	33,8

Canlıların yaşam koşulları ve klimatoloji açısından önemli olduğu için günler sıcaklık değerlerine göre gruplandırılabilir. Bunlara sayılı günler adı verilmektedir. Sayılı günler şunlardır:

Tropik gün, günlük en yüksek sıcaklığın 30°C 'nin üzerine çıktığı gündür.

Yaz günü, günlük en yüksek sıcaklığın 25°C 'nin üzerine çıktığı gündür.

Donlu gün, günlük en düşük sıcaklığın 0°C 'nin altına düştüğü gündür.

Şiddetli donlu gün, günlük en düşük sıcaklığın -10°C 'nin altına indiği gündür.

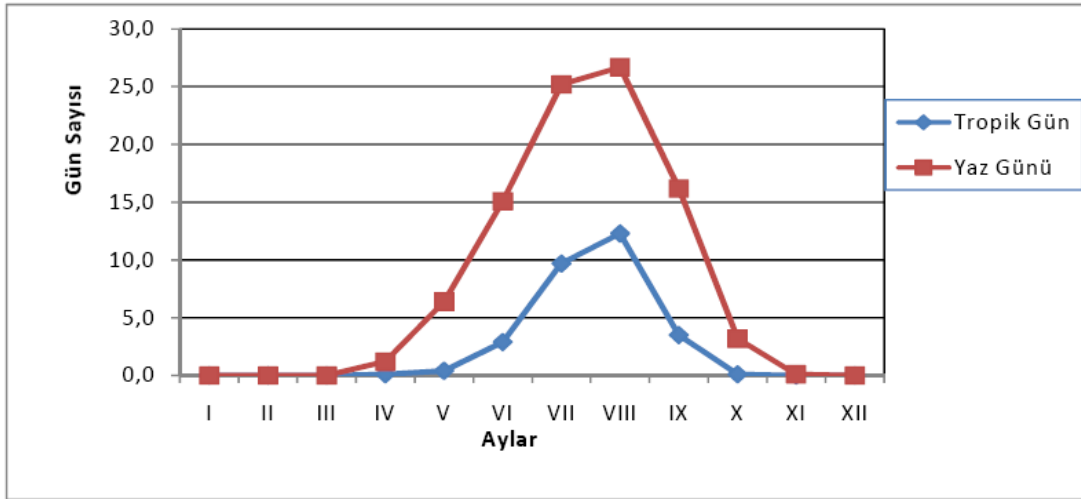
Kış günü günlük sıcaklığın 0°C 'nin üstüne hiç çıkmadığı günlere denilir.

Bu sayılı günlerden tropik ve yaz günlerinde buharlaşmanın artması bitkilerin kurumasına yol açabilmektedir.

Tropik gün Suşehrinde 29 gündür. Tropik günler 33 yıllık ortalamalara göre, yaz aylarında ve yazın devamı olan Eylül ayında yaşanır. Tropik günler süre ve ay olarak Suşehri’nde çevresindeki istasyonlardan daha yüksektir (Başbüyük 1999).

Çizelge 2.1.4.8 Suşehrinde sayılı günler ve aylara göre dağılışı (Yücepe 2010).

Sayılı Gün	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Tropik Gün	-	-	-	0.1	0.4	2.9	9.7	12.3	3.5	0.1	-	-	29
Yaz Günü	-	-	-	1.2	6.4	15.1	25.2	26.7	16.2	3.2	0.1	-	94.1

Şekil 2.1.4.11 Suşehrinde sayılı günler ve aylara göre dağılışı (Yücepe 2010).

Bitki çeşitliliğinin sağlanmasında ve gelişmesinde düşük sıcaklıkların büyük önemi vardır. Günlük en düşük sıcaklığın 0 °C'nin altına düştüğü günler donlu gün olarak ifade edilir.

Suşehri’nde ortalama donlu günlerin sayısı 92,8 gündür. Araştırma sahasının kuzeyindeki Şebinkarahisarda 112,6 gün, doğuya doğru gidildikçe yükseltiyeye bağlı olarak Refahiyede 150,7 gün kadardır. Araştırma sahasında donlu günler ekim ayında başlamakta, ocak ayında maksimum değerine ulaşmakta, şubat ayında ocak ayına göre daha az olmakta, mart ayında 14,9 güne düşmektedir (Yücepe 2010).

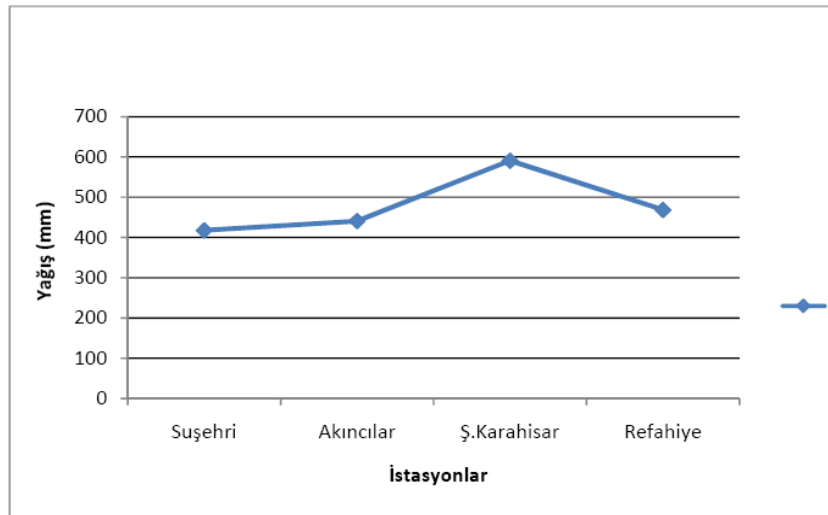
Ortalama donlu günler sayısını mevsimlere göre değerlendirecek olursak araştırma sahasında yaz mevsiminde don olasılığı bulunmamaktadır. Kış mevsiminde 65,7 gün ile don olayının en fazla görüldüğü mevsimdir. İlkbahar mevsimi 17,9 gün ile ikinci sırada sonbahar mevsimi ise 9.1 gün ile üçüncü sırada yer alır.

Yağış Şartları

Önemli iklim elemanlarından bir tanesi de yağıştır. Bitkinin yetişmesinde sıcaklıkla birlikte yağışın da önemli etkileri bulunmaktadır. Yağışın ne türde, ne kadar, hangi zamanlarda, ne kadar süre ve şiddette gerçekleştiği bitki gelişmesi ve çeşitliliği için önem arzeder.

Çizelge 2.1.4.9 Suşehri ve çevre istasyonlarda yıllık ortalama yağış miktarı (mm) (Yücepe 2010).

MERKEZLER	Yıllık Ortalama Yağış
Suşehri	417,4
Akıncılar	440,5
Ş.Karahisar	590,6
Refahiye	468,1

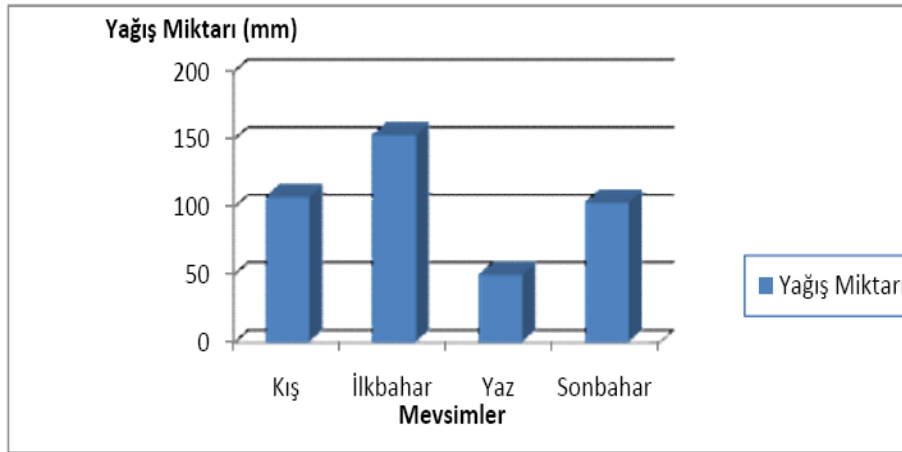

Şekil 2.1.4.12 Suşehri ve çevre istasyonlarda yıllık ortalama yağış miktarı (mm) (Yücepe 2010).

Suşehir istasyonu ile çevre istasyonlar arasındaki farkın temel sebebi yükseltilidir. Suşehir morfolojik özellikleri nedeni ile yani etrafının yüksek dağlarla çevrili olmasından dolayı yağış miktarı düşük kaydedilmiştir. Aynı ova içerisinde yer alan Akıncılarda yıllık ortalama yağış Suşehir istasyonuna göre daha fazla kaydedilmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasının nedeni Suşehir ovasının batıdan doğuya doğru ilerledikçe yükseltilisinin artmasıdır (Yüçetepe 2010).

Çizelge 2.1.4.10 Suşehirde yıllık ortalama yağışların mevsimlere göre dağılışı(mm) (Yüçetepe 2010).

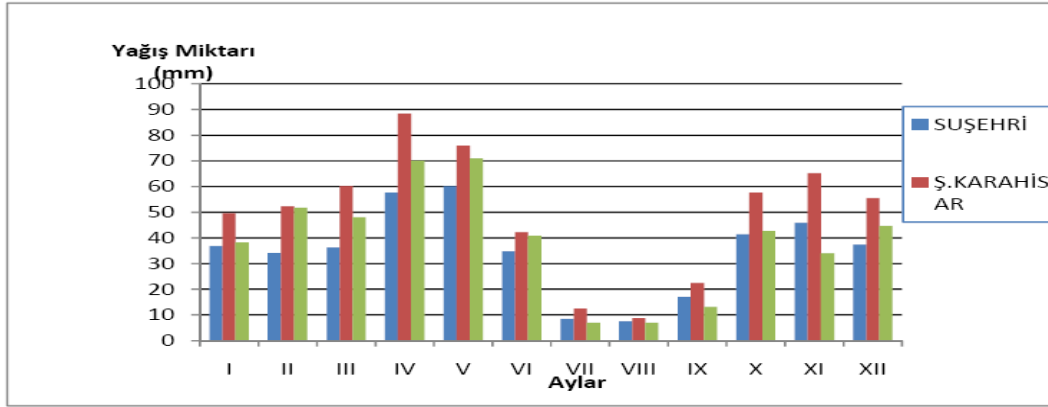
	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Suşehir	108,3	154	50,8	104,3
%'si	26	37	12	25

Şekil 2.1.4.13 Suşehirde yıllık ortalama yağışların mevsimlere göre dağılışı (mm) (Yüçetepe 2010).

Çizelge 2.1.4.11 Suşehri ve çevre istasyonlarda aylık ortalama yağış (mm) (Yüce-tepe 2010).

MERKEZLER	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
SUŞEHRİ	36,8	34,1	36,3	57,6	60,1	34,8	8,5	7,5	17,0	41,4	45,9	37,4	417,4
Ş.KARAHİSAR	49,7	52,3	60,2	88,4	75,9	42,2	12,5	8,7	22,4	57,6	65,2	55,5	590,6
REFAHİYE	38,2	51,8	48,0	70,0	71,0	40,8	6,9	6,9	13,1	42,7	34,0	44,7	468,1

Şekil 2.1.4.14 Aylık ortalama yağış miktarı (Yüce-tepe 2010).

Suşehrinde yıllık ortalama yağışın aylara göre dağılımını gösteren şekil ve çizelgeler incelendiğinde yağışların düzensiz olduğu görülmektedir. En fazla yağış mayıs ayında düşerken, en az yağış ağustos ayında düşmektedir. Buna göre en fazla yağış ilkbahar aylarında toplanırken en az yağış yaz aylarında toplanmaktadır.

Çizelge 2.1.4.12 Suşehri ve çevre istasyonlarda aylık ve yıllık ortalama yağışlı gün sayısı (Yüce-tepe 2010).

MERKEZLER	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
SUŞEHRİ	9,7	9,2	10,3	12,6	13,1	7,6	2,6	2,2	4,5	8,0	8,8	10,3	98,9
Ş.KARAHİSAR	13,1	13,2	14,4	15,5	16,2	9,6	3,4	2,6	5,3	9,3	11,2	13,6	127,4
REFAHİYE	10,6	11,8	12,8	14,6	14,0	7,3	2,3	2,2	3,2	7,8	7,6	9,8	104

Suşehrinde yılın en fazla yağışlı güne sahip olan ayı mayıstır. Yağışlı gün sayısının en az olduğu ay ağustostur. Aylık ve yıllık ortalama yağışlı gün sayısına baktığımızda Suşehri'nde diğer istasyonlara göre daha az yağışlı gün bulunmaktadır.

Çizelge 2.1.4.13 Suşehrinde ortalama kar yağışlı, karla örtülü gün sayısı ve en yüksek kar örtüsünün aylara göre dağılımı (1976-2008)

Mev. Unsur	AYLAR												YILLIK	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII	IX	X	XI	XII		
Ort. Kar Yağ. Gün Sayısı	7,2	6,2	4,6	1,1	0,1	-	-	-	-	-	0,3	2,4	5,6	27,5
Karla Örtülü Gün Sayısı	12,8	12,3	5,1	0,4	-	-	-	-	-	-	0,1	2,6	8,9	42,2
En Yüksek Kar Örtüsü (cm)	112	110	54	8	-	-	-	-	-	-	12	38	52	112

Suşehrinde kar yağışlı günlerin sayısı 27,5 gündür. Ortalama kar yağışlı gün sayısı çevre istasyonlarda Suşehrinden daha yüksektir. Suşehri meteoroloji istasyonunun verilerine bakıldığında kar yağışlarının sahadaki faaliyetler üzerine ciddi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

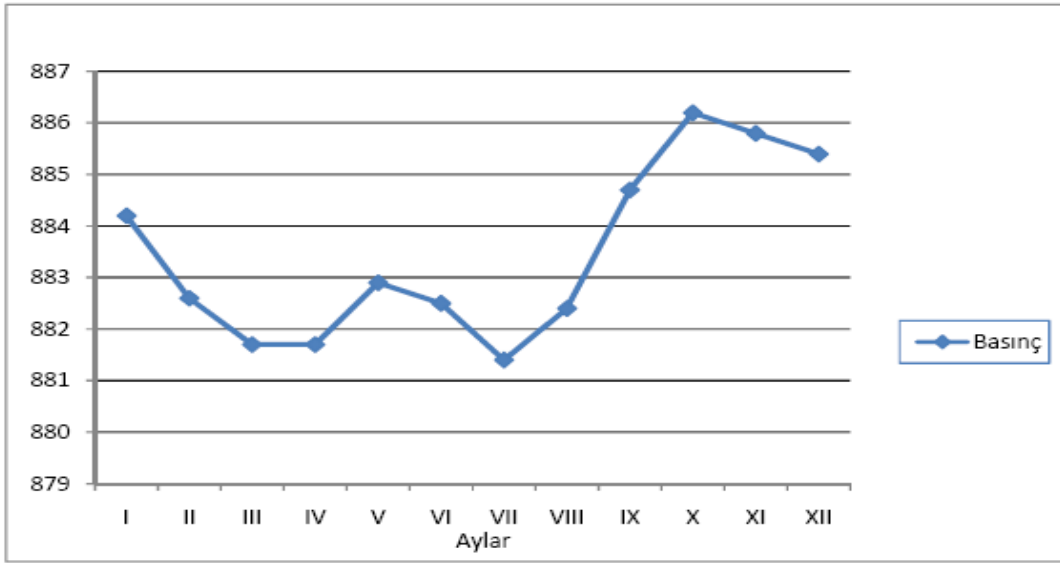
2.1.5. Basınç ve Rüzgar Şartları

Basınç Şartları

Araştırma sahası bulunduğu konum itibariyle iki önemli hava kütesinin etkisi altına girmektedir. Genel olarak kış mevsimi kuzeyden gelen yüksek basıncın etkisi altında kalmaktadır. Bu dönemde sıcaklık düşerken basınç yükselmektedir. Yaz mevsiminde ise güneyden Ekvator üzerinden gelen alçak basıncın etkisi altında kalmaktadır.

Çizelge 2.1.5.1 Suşehrinde aylık ve yıllık ortalama basınç değerleri (hPa) (Yücepete 2010).

Meteorolojik Unsur	AYLAR												Yıllık Ort.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Ort. Basınç	884,2	882,6	881,7	881,7	882,9	882,5	881,4	882,4	884,7	886,2	885,8	885,4	883,5

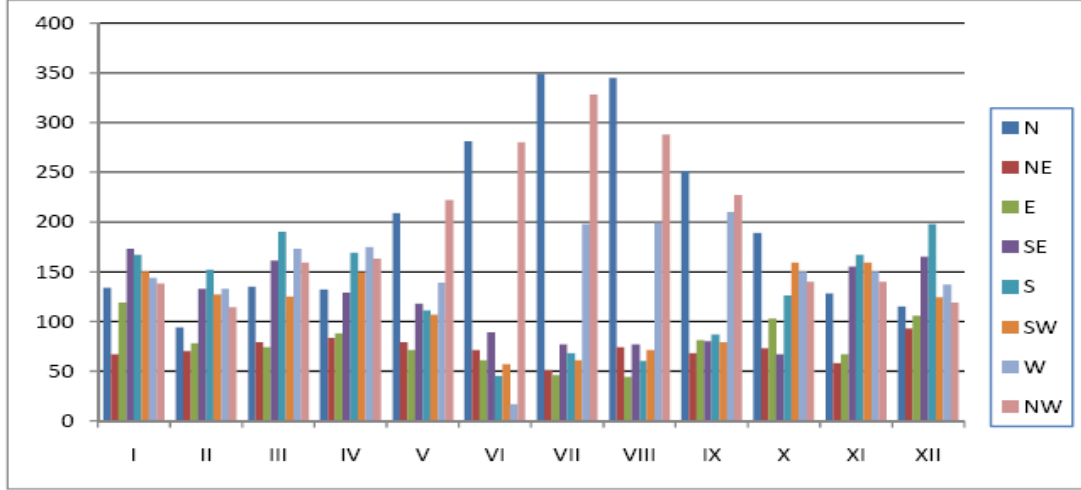
Şekil 2.1.5.1 Suşehrinde aylık ortalama basınç değerleri (hPa) (Yücepete 2010)

Çizelge ve şekilden anlaşılacağı gibi ortalama basınç değerleri 881,4 hPa ile 886,2 hPa arasında değişmektedir. Yıllık ortalama basınç değeri ise 883,5 hPa'dır. Ortalam basınç değerinin en fazla olduğu ay Ekim, en düşük olduğu ay ise Temmuz ayıdır.

Rüzgar Özellikleri

Araştırma sahasında etkili olan rüzgarların yönü ve frekansları, Türkiye'de dolayısıyla bölgede etkili olan basınç merkezlerinin yıl içindeki dağılışının yanı sıra, yeryüzü şekillerine bağlı olarak gelişme göstermektedir. Bu basınç merkezleri kış mevsiminde Doğu Anadolu'ya yerleşen yüksek basınç alanı ile Doğu Karadeniz'deki alçak basınç alanı; yaz mevsiminde ise kuzeye doğru ilerleyen ve Karadeniz'e kadar genişleyen Azor yüksek basınç alanı ile, aşırı ısınmaya bağlı olarak Anadolu'ya kadar genişleyen Basra alçak basınç alanıdır. Bunun yanında yaklaşık doğu batı yönünde uzayan Suşehri

Ovası'nın kuzeyi ile güneyinin de yüksek dağlarla çevrili olması, rüzgar yön ve hızlarını belirleyen diğer bir faktördür (Başbüyük 1999).

Şekil 2.1.5.2 Suşehrinin aylık Rüzgar frekansı (km/sa) (Yüçetepe 2010).

Şekil incelendiğinde Suşehrinde hakim rüzgar yönünün kuzey olduğu anlaşılır.

2.1.6. Toprak Özellikleri

Toprak dünyadaki kara yüzeylerinin dış kısmını birkaç mm ile birkaç m derinlikte saran, organik ve inorganik maddelerin karışımından oluşan, belirli oranlarda hava ve su bulunduran, içinde ve üzerinde canlı bir ortam barındıran bitkilere durak yeri ve besin kaynağı sağlayan ayrılmış bir zondur. Toprak oluşumuna etki eden başlıca faktörler ise iklim, anakaya, topografya, bitki örtüsü ve diğer canlılardır. Bu faktörlerin etki derecelerine bağlı olarak farklı bölgelerde farklı toprak tipleri oluşmaktadır. Söz konusu faktörlerin etkisi ile araştırma bölgemizde farklı alanlarda zonal, intrazonal, ve azonal toprak grupları meydana gelmiştir (Başbüyük 1999).

Zonal topraklar iklim, vejetasyon ve arazi yapısına göre oluşmuştur. Azonal topraklar dış etkenlere bağlı olarak taşınmış maddelerden oluşmuş topraklardır. Erime ve erozyon dolayısıyla bu topraklarda horizonlaşma olmamıştır. Zonal ve azonal topraklar arasındaki fark, sadece teşekkül mekanizmalarındaki ayrılıktan ve nispeten eski veya yeni olmalarından ileri gelmez. İrtifa ve bilhassa meyil, yetştirilen mahsüller, tatbik edilen ziraat sistemleri ve verim itibariyle de zonal ve azonal topraklar arasında önemli

ayrılıklar mevcuttur. Bölgenin geniş ve alçak ovaları ile yamaçlar arasında müşahede edilen coğrafi tezatın sebeplerinden biri de, ova ile yamaçlardaki toprakların farklı hususiyetler arz etmesidir. Yamaçlarda münhasıran zonal topraklar, buna karşılık düz ve geniş alüvyal ovalarda azonal topraklar hakimdir. Azonal topraklar ziraat bakımından daha elverişli imkanlara sahiptir. İnzazonal toprakların oluşumu topoğrafik faktörlere, drenaja ve ana materyale bağlıdır. Horizon oluşumu gelişmemiş, toprak oluşumunda yeterli olmayan toprak grubudur (Yüçetepe 2010).

Toprak Türleri

Araştırma sahamızda zonal, azonal ve intrazonal toprak grupları yer almaktadır. Zonal toprak grubu içinde; kahverengi orman toprakları yer alır. Azonal toprak grubu içinde; alüvyal ve kolüvyal topraklar yer almaktadır. İnzazonal toprak grubu içinde ise hidromorfik topraklar yer almaktadır (Yüçetepe 2010).

Kahverengi Orman Toprakları

Zonal toprak grubuna dahil olan kahverengi orman toprakları, Suşehri Ovası'nın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Suşehri ve Akıncılar ilçelerinin arasında kalan alüvyal ve kolüvyal topraklar dışındaki kesimlerde özellikle araştırma sahamızın kuzeyine doğru bu toprak grubunun hakim olduğunu görürüz. Bu topraklar ova merkezinin kuzeyini çevreleyen yüksek alanlarının etek kısımlarında yaygınlık gösterirken; eğim dereceleri %0 ile 2 arasındadır. Bu eğimle düz ve düze yakın eğimde bulunan kahverengi orman toprakları orta derinlikte, orta erozyonlu özelliktedir. Eğim değerlerinin arttığı kuzey kısımlara doğru toprak sığdır. Yani eğim değerlerinin artmasına bağlı olarak, toprak kalınlığı azalmakta ve erozyon tehlikesi artmaktadır (Yüçetepe 2010).

Bu topraklar balçıklı ve ince bünyeli, yüksek baz saturasyonlu ve yüksek biyolojik aktiviteye sahip topraklardır. Bu toprakların bulunduğu alanlarda yağış miktarının toprağı yıkamadaki rolü düşük olduğundan sadece çözünebilir tuzlar, kireç ve diğer elementler az miktarda uzaklaşmıştır. Bu bakımdan kahverengi orman topraklarında B horizonu tam manasıyla teşekkül etmemiştir. Bu topraklar üzerinde baz bakımından zengin litterin hızlı ayrışması, toprak canlıları ve mikroorganizmalar bakımından humusun iyi şekilde mineral toprak katına karıştırılması kalın mull tabakasının

oluşumuna neden olmuştur. Bu nedenle toprak organik maddece zengindir (Yüce-tepe 2010).

Bu toprak grubunun yayılışı araştırma sahasında alüvyal topraklara göre daha azdır. Zonal toprak gurubundan olan bu topraklar, araştırma sahamızda tüm toprak tipleri içerisinde %23.1'lik oranıyla ikinci sırada yer almaktadır.

Kahverengi orman topraklarının bulunduğu yerlerde yıllık ortalama yağış 500-800 mm civarında, yıllık ortalama sıcaklık 9 ile 14 °C arasındadır. Doğal bitki örtüsü bilhassa yaprağını döken ağaç ve ağaçcıklardan (bodur meşe, karaağaç, dişbudak ve gürgen) oluşmaktadır. Topoğrafyanın genel olarak arızalı ve dalgalı olduğu bu toprakların karakteristik özelliği, toprak gövdesinin yüksek derecede kirece sahip ana madde üzerinde gelişmiş olmasıdır. Dolayısıyla profilde kalker oranı yüksektir (Başbüyük 1999).

Kolüvyal Topraklar

Araştırma sahamızda azonal topraklardan olan kolüvyal topraklar Akşar Deresi'nin aşağı çığırında ve Akıncılar ilçe merkezinin batıya doğru olan kısmında dar bir şerit halinde yayılış göstermektedir. Kolüvyal topraklar sahada %2-6 eğimli, ince bünyeli, derin, taşlı ve orta erozyonlu özelliktedir. Dik eğimlerin eteklerinde yer çekimi, toprak kayması, yüzey akışı veya yan derelerden kısa mesafelerden taşınarak biriktirilmiş ve kolüvyum denilen metaryal üzerinde oluşmuş topraklardır. Karakteristikleri daha çok yukarı arazi topraklarına benzer. Ana metaryal derecelenmiş veya kötü derecelenmiştir. Yağışın veya akışın yoğunluğuna ve eğim derecesine göre değişik parça büyüklüklerini içeren katları ihtiva ederler. Bu katlar alüvyal topraklardaki gibi birbirine paralel olmayıp, gayri mütecenistir. Dik yamaçların eteklerinde ve vadi boğazlarında bulunanlar daha çok az topraklı, taş ve molozları içerirler. Yüzey akışının hızının azaldığı oranda parçaların çapları küçülmekte ve hatta alüvyal toprak parça büyüklüğüne eşit olmaktadır (Yüce-tepe 2010).

Kolüvyal topraklar genellikle kumlu çakıllı olup fizyolojik derinlik çok fazladır. Taşınma ve aşınmanın durulduğu alanlarda ise zayıfta olsa A horizonu gelişme gösterir.

Su ve hava dolaşımının iyi olduğu kolüvyal depolar üzerinde kökü derine giden ağaçlar mükemmel gelişme gösterir (Yüçetepe 2010).

Suşehri Ovasında kolüvyal toprakların çalışma sahası içerisinde toplam yüz ölçümü 480 hektardır.

Alüvyal Topraklar

Araştırma sahamızda, tarımsal etkinliklerde önemli derecede rol oynayan azonal topraklardan olan alüvyal topraklar geniş bir alanda bulunmaktadır. Bu topraklar daha çok ovaya doğru akan suların, eğimin azaldığı alanlarda yapmış olduğu birikimler sonucu oluşmuşlardır. Bu topraklar daha çok Suşehri Ovası'nın taban kısmında yoğunlaşmıştır. Gemin deresi ve Akşar Deresi ile bunların kollarının oluşturduğu alüvyal toprakların bir kısmı 3.400 hektar Kılıçkaya Baraj gölünün suları altında kalmıştır. Alüvyal topraklar tarım bakımından çok önemlidir. Genellikle taze tortul depozitler üzerindeki genç tortullar olarak tanımlanırlar. Horizonlar bulunmaz veya bulunsa bile çok zayıf gelişmiştir. Buna karşılık değişik özellikte mineral katmanlar bulunur. Bu toprakları oluşturan metaryaller akarsular tarafından avluda taşınmış ve depolanmıştır. Çoğunlukla taban suyunun altındadırlar. Alüvyal toprakların birçoğu yukarı araziden yıkanmış kireççe zengindirler. Bu topraklardaki bitki örtüsü iklime bağlıdır. Bütün kültür bitkilerinin yetişmesi için elverişlidir (Yüçetepe 2010).

Alüvyal topraklar araştırma sahamızda tüm toprak tipleri içerisinde 9.526 hektarlık alanı ve %67.8'lik oranıyla en geniş yayılışa sahip toprak tipidir.

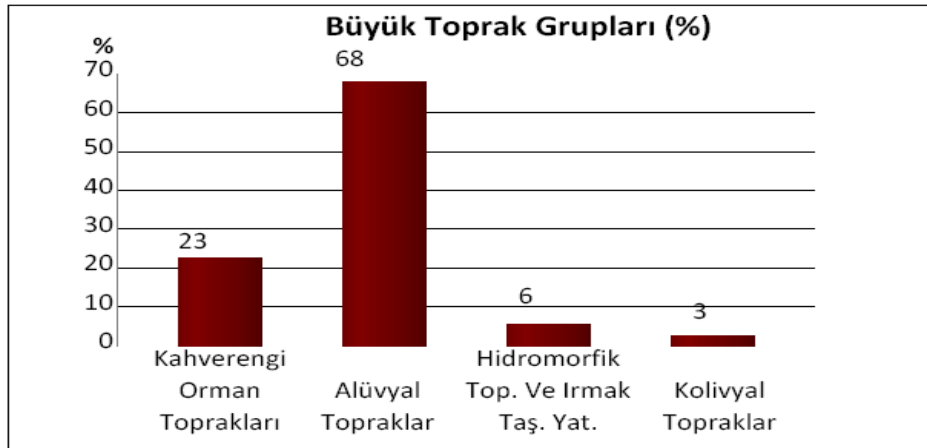
Hidromorfik Alüvyal Topraklar

Oluşumlarını su etkisi altında sürdüren intrazonal topraklardır. Bu topraklar yer altı su seviyesinin yüksek olduğu havzaların alçak kesimlerinde yaygınlık gösterir, suya doymuş bataklık ve çayırılık şeklindedir, ova tabanında dağınık olarak bulunmakta olup genellikle çayırılık olarak değerlendirilmektedir (Yüçetepe 2010).

Irmak Taşkın Yatakları

Irmakların taşkın yataklarında bulunan çakıllı, molozlu, kumlu materyallerden oluşan sahalardır. Bu sahalar yağışın az olduğu yaz mevsiminde görülür. Yağışın fazla olduğu dönemlerde akarsuyun taşkın suları ile sık sık yıkanmaya maruz kaldıkları için toprak materyali bulunmaz. Bitki örtüsünden yoksun alanlardır. Değirmendere, Akşar Dere ve Gemin Dere'nin yataklarında rastlamak mümkündür. Hidromorfik alüvyal topraklar ve ırmak taşkın yatakları araştırma sahamızda tüm toprak tipleri içerisinde %6'lık oranıyla oldukça az bir sahada yayılış göstermektedir. Toplam yüz ölçümleri 784 hektardır (Yüçetepe 2010).

Bir bölgedeki bitki çeşitliliği o bölgedeki toprak yapısına bağlıdır. Suşehri Ovası genel olarak değerlendirdiğimizde verimli topraklara sahiptir.

Şekil 2.1.6.1 Suşehri Ovası Büyük Toprak Gurupları (%) (Yüçetepe 2010)

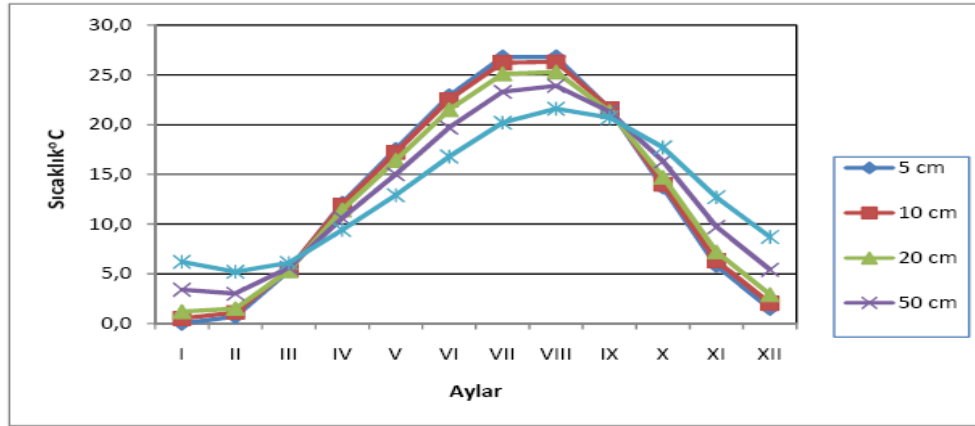
Toprak Sıcaklıkları

Atmosfer sıcaklıklarının yanında, toprak sıcaklıkları da bir bölgenin doğal çevre özellikleri ile ekonomik yapısı üzerinde etkisi olmaktadır. Nitekim tarımsal faaliyetlerin yayılışı, zeminin hidrolojik şartları, ulaşım şebekesinin buzlanması ve tahrip olması, fizyolojik kuraklık ve inşaatlar bakımından toprak sıcaklıkları oldukça önemlidir (Başbüyük 1999).

Araştırma sahasında bulunan meteoroloji istasyonunun 5, 10, 20, 50 ve 100 cm derinliklerde ölçülen ortalama sıcaklıkları ve en düşük toprak sıcaklıkları çizelge ve şekiller hazırlanarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 2.1.6.1.Suşehrinde Çeşitli Derinliklerde Ortalama Aylık ve Yıllık Toprak sıcaklıkları (°C) (Yücepete 2010).

Toprak Derinliği	AYLAR												Yıllık
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
5 cm	0,0	0,7	5,3	12,1	17,5	22,9	26,8	26,8	21,6	13,7	5,8	1,5	12,9
10 cm	0,5	1,1	5,4	11,9	17,2	22,5	26,2	26,3	21,6	14,0	6,3	2,0	12,9
20 cm	1,2	1,5	5,3	11,4	16,4	21,5	25,1	25,3	21,3	14,7	7,2	2,9	12,8
50 cm	3,4	3,0	5,6	10,6	15,0	19,7	23,3	23,9	21,3	16,3	9,7	5,4	13,1
100 cm	6,2	5,2	6,1	9,4	12,9	16,8	20,2	21,6	20,7	17,7	12,7	8,7	13,2

Şekil 2.1.6.2 Suşehri'nde Çeşitli Derinliklerde Ortalama Aylık ve Yıllık Toprak sıcaklıkları (°C) (Yücepete 2010).

Çizelge 2.1.6.1 incelendiğinde ortalama toprakaltı sıcaklıklarının hava sıcaklıklarının yıl içindeki değişmelerine bağlı olarak aylar arasında büyük farklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Toprak sıcaklıkları derinliğin artmasına bağlı olarak kış mevsiminde yükselirken, yaz mevsiminde ise düşmektedir. Yaz mevsiminde toprağın üst kısmının, alt kısmından daha sıcak, kış mevsiminde ise daha soğuk olması ılıman bölge topraklarının özelliklerindedir. 5, 10 ve 20 cm derinlikteki toprak sıcaklığı değerlerinin

aylara göre dağılımında önemli farklar gözlenirken derinlik arttıkça aylar arasındaki farklarda azalmaktadır (Yüçetepe 2010).

2.1.7.Su Kaynakları

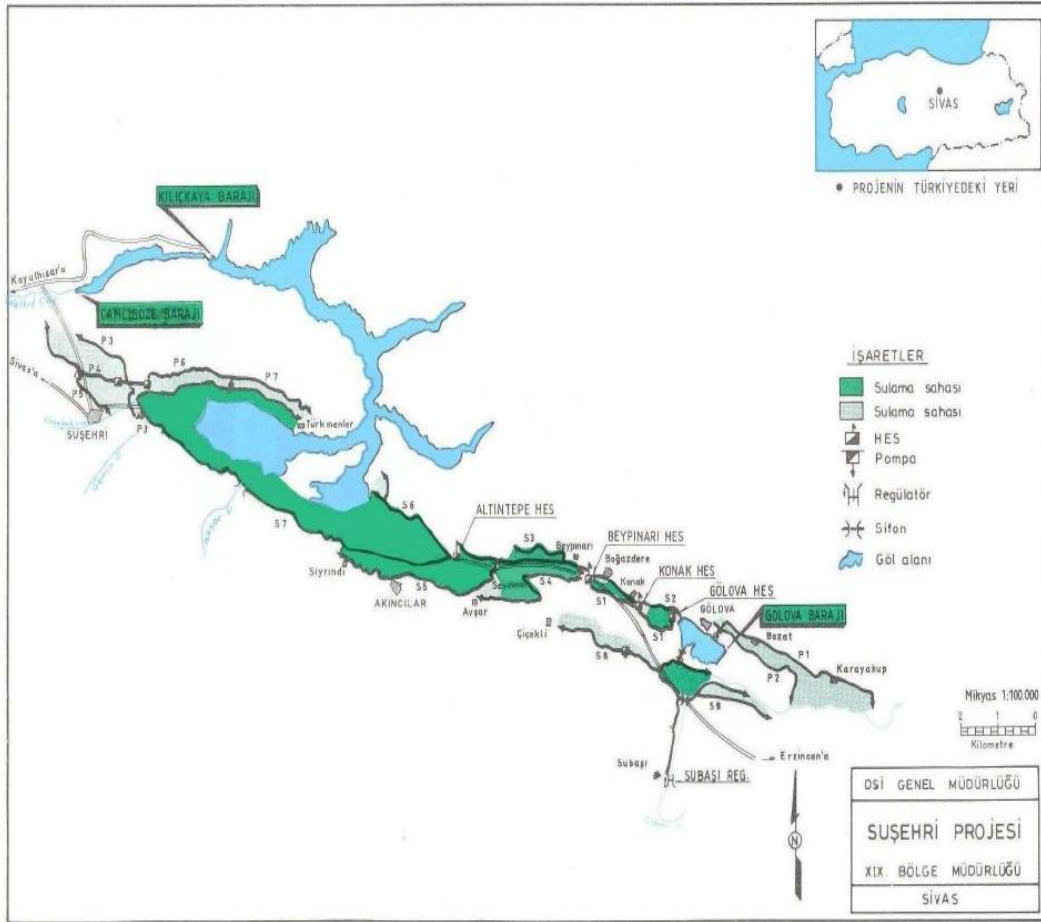
Klimatik şartları açısından karasal iklim özellikleri taşıyan araştırma sahamızda yazlar kurak ve sıcak geçmekte, akarsuların taşıdıkları su miktarları oldukça azalmaktadır. Bu dönemde zeminden ve bitkilerden buharlaşma oldukça fazla olduğundan su hayati önem taşımaktadır. Artan su ihtiyacı Suşehri Ovası'nı sulamak amacıyla yapılan Gölova Barajı'nın suları ile giderilmekte ve önemli su sıkıntısı bulunmamaktadır. Ovaya güneydeki Kızıldağ'dan kaynağını alarak akan akarsularda su ihtiyacının giderilmesinde önemli kaynaklardandır (Yüçetepe 2010).

Etüd sahasında başlıca akarsular doğuda Değirmendere, batıda Suşehri Çayı'dır. Bu iki çay ovanın kuzeyinde birleşerek bölgeyi terk ederler ve Kelkit Irmağı'na karışırlar. Suşehri Çayına ve Değirmendere'ye pek çok dereler karışır. Bunlardan başlıcaları Suşehri çayına karışan batıdan doğuya doğru Köseadağ Suyu, Gemin Dere, Eskişar Dere, Akşar Dere, Değirmen Dere'ye karışanlar güneyde Kamış Dere, doğuda Dümbüç Dereler'dir. Bütün bu dereler çevre köylerden de arklara alınarak sulmada kullanılmaktadır(Yüçetepe 2010).

Ovanın tabanında bulunan Suşehri Çayı tamamen Kılıçkaya Barajının suları altında kalmıştır. Güneyden Kılıçkaya Barajı'na dökülen bir başka akarsu ise Akşar Deresi'dir. Ovayı güney ve güneybatıdan çevreleyen Kızıldağ ve Köseadağ'ı birbirinden ayırmaktadır. Akşar deresinin en önemli kolları Hışhış Dere, Kızıлтаş Dere, Zoğrum Dere, Harmancık Dere ve Polat Deresi'dir. Karadeniz akarsularından Yeşilirmak'ın önemli bir kolu olan Kelkit Çayı Suşehri Ovası'nın sularını drene etmektedir. Kelkit Çayı Erzincan'ın doğusundan 1.460 m yükseltiden kaynağını alarak, doğudaki dar ve derin vadileri geçtikten sonra Suşehri Havzasına girer. Kelkit çayının uzunluğu 245,5 km ve su toplama alanı 11455 km²dir. Kelkit Çayı ovanın kuzeyinde Akıncılar ilçesine bağlı İkizyurt köyü önünde Kılıçkaya vasıtası ile araştırma sahasının etki alanı içine

girer. Kılıçkaya Barajı'ndan sonra Kelkit Çayı'nın Suşehri ilçesinin sınırları içindeki uzunluğu yaklaşık olarak 17 km kadardır (Yüçetepe 2010).

Araştırma sahamızın iklimin etkisi altına alması bakımından önemli olan Kılıçkaya Barajı Kelkit Çayı üzerindedir ve 1990 yılında hizmete girmiştir. Yaklaşık olarak 64,4 km² bir yüzölçümüne sahip olan baraj gölünün yarıya yakın bir bölümü araştırma sahamız içinde bulunmaktadır (Yüçetepe 2010).

Şekil 2.1.7.1.Suşehri ilçesi su kaynakları (Yüçetepe 2010).

2.1.8.Bitki Örtüsü

Araştırma sahasının tarihinin en eski zamanlarından beri yerleşmeye açık olmasından dolayı bitki örtüsü büyük ölçüde değişmiştir. İnsanların yöredeki faaliyetlerinden dolayı kurak iklime intibak etmiş olan ormanlar zaman içinde yok edilmiş ve antropojen bozkır

alanına dönüşmüştür. Sonuç olarak binlerce yıldan günümüze gelinceye kadar ormanlar insan yaşamının güçleştiği yüksek sahalara çekilmiştir. Bitkilerin yetişmesi ekolojik şartlara bağlıdır. Bu faktörler iklim, toprak ve rölyef şartlarından ibarettir. Bitki toplulukları bu faktörlerin optimum olduğu hallerde sahada tam olarak gelişme olanağına sahip olur. Optimumdan uzaklaştıkça bitki sahada tutunmak için mücadele eder veya yok olur. Bitki toplulukları üzerinde bu faktörlerden herhangi birinin etkisi fazla olabilir. Ancak sadece bir faktör bitkilerin tam olarak gelişmesi için yeterli değildir. Yani ekolojik faktörler bitki örtüsü üzerinde bir bütün olarak etkili olurlar. Örneğin iklim şartları uygun olsa bile rölyef ve toprak şartları uygun değilse yada toprak ve rölyef şartları uygun fakat iklim şartları yetersiz ise bitki örtüsü tam olarak gelişemez (Yücestepe 2010).

Ülkemizde bitki örtüsünün dağılışını belirleyen en önemli faktörler başta sıcaklık ve yağış gibi, iklim elemanlarıdır. Sıcaklık ve yağışın yanında nemlilik ve rüzgar vb. gibi diğer iklim elemanları da bitki örtüsünün özelliklerinin tayin eden faktörlerdir. İklim faktörünün yanı sıra yükselti, bakı ve toprak özellikleride bitki örtüsünün karakteristiğini etkilemektedir. Çalışma sahamız ve çevresinde doğal bitki örtüsünü öncelikle yağış ve sıcaklık faktörü belirlerken yükselti ve insan faktörü de önemli ölçüde belirleyici etkindir. Araştırma sahamızı oluşturan Suşehri Ovası, coğrafi özellikleri bakımından Karadeniz Bölgesi ile İç Bölgeler arasında geçiş sahası şeklindedir. Bu özelliğini iklim ve bitki örtüsü, sular coğrafyası gibi fiziki coğrafya faktörlerinde daha belirgin görmek mümkündür. Sahanın Kuzeyinde uzanan Kuzey Anadolu Dağları ve uzantıları Karadeniz'den gelen nemli hava kütlelerinin girmesini engellemektedir. Yükseltinin düşük (1100m) olmasına da bağlı olarak yağış miktarı çevresine göre azalmaktadır. Kelkit vadisi içerisinde yer alan araştırma sahamız bu özellikleri ile iç bölgeler İran- Turan Fitocoğrafyası Bölgesi'nde yer almaktadır. Daha ziyade sahada step elemanları yaygındır. Fakat araştırma sahası olan Suşehri Ovası'nın kuzeyinde, Karadenize yakın sahalarda Karadeniz Fitocoğrafya Bölgesinde yer alan yarı nemli –nemli orman türleri geniş yer tutmaktadır. İklimin genel olarak kuraklaştığı araştırma sahamızda sıcaklık farkları artarken, yağış miktarı düşmektedir. Yağışların maksimum olduğu dönemler bahar mevsimleridir. Bu durum kurak karasal bir iklimin belirlenmesine neden olmaktadır. Böylece bitki örtüsü oldukça fakirleşmiş ve bitki

türleri daha çok kurakçıl karakter, ortaya koymuştur. Tarihin en eski zamanlarından beri yerleşime açık olan sahada insan faktörünün de etkisi ile bitki örtüsü tahribi doğal bitki örtüsü peyzajında büyük değişikliklere neden olmuştur. Bu sebeple bölgede ormanlara ancak nispeten ovaya göre daha fazla yağış alan yüksek dağlık alanlarda rastlanmaktadır (Başbüyük 1999).

Binlerce yıldan beri yerleşmeye açık olan sahada insanlar çayır ve meraları aşırı otlatmış, yakacak ihtiyaçlarını ormanlardan karşılamaya çalışmıştır. Böylece orman formasyonu bozulmuş koruluklar, küçük öbekler ve tek ağaçlar şekline dönüşmüştür. Sahada 1000 m ile 1500 m arasında antropojen bozkırlar yer almaktadır. Bunun sonucunda antropojen bozkırlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca doğal bozkır alanlarında cılızlaşmış ve bozulmuştur. Ova ve çevresi doğal bozkır sahası durumunda iken önemli ölçüde tarım alanına ayrılmıştır. Söz konusu olan bu alanda başta tahıl ve şeker pancarı olmak üzere meyve ve sebze tarımı yapılmaktadır. Doğal step elemanları, ova ve yakın çevresinde tek yıllık bitkilerden oluşurken, yükseltinin artmasına bağlı olarak dağ yamaçlarına doğru çok yıllık bitkilerden oluşmaktadır (Başbüyük 1999).

Suşehri ovasında step vejetasyonu içerisinde 700-800 metrelerde mor çiçek (*Consolida orientalis*), akasma (*Clematis orientalis*), keklik gözü (*Adonis aestivalis*), hardal otu (*Sinapis arvensis*), kebere (*Capparis ovata*), kuzu otu (*Reseda lutea*), buğday çiçeği (*Agrostemma githago*), binbir delik otu (*Hypericum perforatum*), ebe gümece (*Malva neglecta*), hatmi (*Alcea pallida*), kırmızı ihlamur (*Tilia rubra*), keten (*Linum bienne*), yabancı kimyon (*Zygophyllum fabago*), demir diken (*Tribulus terrestris*), üzerlik (*Peganum harmala*), ova akçaağacı (*Acer campestre*), karaçalı (*Palirus spinachristi*), çoban çirası (*Rhammus pallasii*), geven (*Astragalus* sp.), fiğ (*Vicia sativa*), badem (*Amygdalus communis*), ahududu (*Rubus saxatilis*), ölmez çiçek (*Helichrysum graveolens*), farekulağı (*Anagallis foemina*), ısırgan (*Urtica dioica*), karaağaç (*Ulmus minor*) ve kuşkonmaz (*Asparagus officinalis*) gibi türler yer almaktadır (Başbüyük 1999).

Yüksekliğe bağlı olarak yağışın arttığı 900-1500 m ler arasında step elemanları daha gür bir görünüm kazanmaktadır. Suşehri ovasının güney ve kuzeyindeki yamaçların alt

katlarında yonca (*Medicago varia*), sepik (*Lotus comiculatus*), kişkiş (*Scandix stelletta*), baldıran (*Coniu maculatum*), mürver (*Sambucus ebulus*), Ayıçiçeği (*Acanthus dioscoridis*), üst katlarında ise cehri (*Rhammus catharticus*), gül (*Rosa micrantha*), uyuz otu (*Sorbus aucoparia*), yakı otu (*Epilobium angustifolium*), boğa dikenini (*Eryngium giganteum*), andız otu (*İnula montbretiana*), çörek otu (*Nigella sativa*), peygamber çiçeği (*Centeurea glastifolia*), engerek otu (*Echium vulgare*), emzik otu (*Onosma cericeum*) ile sığır dili (*Anchusa azurea*) yaygın durumdadır. Bu bitki katında yer yer bodur ağaç ve çalılıklardan meşe (*Quercus* sp.), kuş eriği (*Prunus spinosa*), kızılılık (*Cornus sanguinea*), kuşburnu (*Rosa canina*) ve alıçlara (*Crataegus tanacetifolia*) da rastlamak mümkündür (Başbüyük 1999).

3. MATERYAL VE METOD

Bitki örnekleri Suşehri merkez, Beydeğirmeni Köyü, Bosatancık Köyü, Aşağı Sarıca Köyü, Güneyli Köyü, Akçaağıl Köyü, Gökçekent Kasabası, Gemin Vadisi, Arpacı Köyü, Çataloluk Kasabası, Kozçukur, Esenyaka, Gümüştas, Küçük Güzel, Güneyli, Karaağaç, Eskişar, Balkara, Gözköy, Saraycık, Akşar, Arpacı köylerine gidilerek toplanmıştır. Bilgi toplamak için yine bu yörelerde yaşayan yerli halk ile özellikle yaşlılarla görüşülmüştür. Araştırmamız sırasında yapmış olduğumuz anket çalışmalarına 150 kişi katılmış ve katılan kişilerle ilgili belli başlı birtakım bilgiler alınmıştır ancak bazı kişiler kendileri ile ilgili bilgilerin kayıt altına alınmasına karşı çıkmıştır. Suşehri merkezde ve birkaç köyde yaşayan ve bitkilerden ilaç elde eden kadınlarla bizzat görüşülmüştür. Bu görüşmeler fotoğraflanmış ve 1500 adet fotoğraf çekilmiştir.

Toplanan bitki örneklerinin teşhisinde, Davis (1965-1985), Davis vd (1988), Güner vd (2000) eserlerinden, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Herbariyumu'ndan, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Herbariyumu'ndan faydalanılmıştır. Toplanan örnekler uygun şekilde preslenip, kurutulmuş, teşhis edildikten sonra Afyon Kocatepe Üniversitesi Herbariyumu'nda saklanmak üzere kayıt altına alınmıştır.

Araştırma alanı Davis' in belirlediği grid sistemine göre A7 ve B7 iklim karesinde yer almaktadır.

Araştırmamız sırasında yöre halkına aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1.Adınız, soyadınız, yaşınız, mesleğiniz, köy veya mahalleniz nedir?
2.Yapraklarını yiyecek olarak tükettiğiniz bitkiler nelerdir?
3.Yemeğini yaptığınız bitkiler nelerdir?
4.Baharat olarak hangi bitkileri kullanıyorsunuz?
5.Kurularak kullandığınız bitkiler hangileridir?
6.Hangi bitkilerin meyvelerini ne amaçla tüketiyorsunuz?
7.Hangi bitkileri hayvan yemi olarak tüketiyorsunuz?
8.Hangi bitkilerin turşularını yapıyorsunuz?

9.Hangi bitkileri yakacak olarak kullanıyorsunuz?
10.Hangi bitkileri eşya yapımında kullanmaktasınız?
11.Hangi bitkileri inşaat çalışmalarında kullanıyorsunuz?
12.Uğuruna inandığınız veya nazara karşı kullandığınız bitkiler var mı varsa neler.?
13.Hastalıklara karşı hangi bitkileri kullanıyorsunuz?
14.Hastalıklara karşı kullandığınız bu bitkilerin kullanılış biçimleri nelerdir?
15.Bitkilerin kullanılış biçimlerini kimlerden öğrendiniz?
16.Tarım aletlerinin yapımında hangi bitkileri kullanıyorsunuz?
17.Hayvan hastalıklarına karşı hangi bitkileri nasıl kullanıyorsunuz?
18.Çocuklarınızın oyun amaçlı olarak kullandığı bitkiler neler ve nasıl kullanılıyor?
19.Hayvanların özellikle sevdiği bitkiler var mı varsa hangi bitkiler?(süt artırımı gibi)
20.Yörede daha önce sık bulunan ancak şimdi az rastlanan bitkiler neler?
21.Faydalandığınız bitkileri hangi aylarda topluyorsunuz?

Bulgular bölümünde familyalar, alfabetik sıraya göre verilmiş olup bitkilerin bilimsel adı, lokalitesi, yöresel adı, genel adı, kullanılan kısımları, kullanım amacı, kullanım şekli sırasıyla verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bilgisine başvuru alan kişilerin isim listesi verilmiştir. Bir çok köylü ise ismini vermek istememiş ve anket doldurmaktan kaçınmıştır. Amacımız açıklandığında çalışmayı memnuniyet ile karşılamışlar ve isim vermeden de yardımcı olabileceklerini belirtmişlerdir

Çizelge 3.1 Bilgisine başvuru alan kişilerin listesi

NO	ADI-SOYADI	İKAMETGAHI	YAŞI	MESLEĞİ
1	NURAN TANRIVERDİ	ARPACI KÖYÜ	40	EV HANIMI
2	KERİME TANRIVERDİ	ARPACI KÖYÜ	40	EV HANIMI
3	SALİM DOĞAN	ARPACI KÖYÜ	73	EMEKLİ
4	NAMİ BULUT	ARPACI KÖYÜ	33	ŞOFÖR
5	MEMİŞ ÜSTÜNDAĞ	ARPACI KÖYÜ	69	EMEKLİ
6	YUNİS AKSOY	ARPACI KÖYÜ	52	EMEKLİ
7	ABDULLAH DOĞAN	ARPACI KÖYÜ	67	EMEKLİ
8	TURAN YILMAZ	ARPACI KÖYÜ	60	ÇİFTÇİ
9	FATMA ŞAHİN	ARPACI KÖYÜ	60	EV HANIMI
10	SONGÜL DOPAN	ARPACI KÖYÜ	56	EV HANIMI
11	ABBAS YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	53	MUHTAR
12	MÜRÜVET YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	74	EV HANIMI
13	TEMEL KAYA	GÖKÇEKENT K.	62	EMEKLİ
14	GÜLER KAYA	GÖKÇEKENT K.	62	EV HANIMI
15	BEYHAN YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	58	EV HANIMI
16	GÜLKİZ YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	69	EV HANIMI
17	RIFKI YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	70	EMEKLİ
18	MERCAN YILDIRIM	GÖKÇEKENT K.	61	EV HANIMI
19	HULUSİ KENTMEN	GÖKÇEKENT K.	59	ÇİFTÇİ
20	İHSAN ZAKİ	GÖKÇEKENT K.	76	EMEKLİ
21	ŞÜKRÜ BATMAZ	GÖKÇEKENT K.	44	ŞOFÖR
22	FAHRİ DEMİR	YAYGINSÖĞÜT	32	ÇOBAN
23	ADEM YAVUZ	YAYGINSÖĞÜT	71	ÇİFTÇİ
24	VELİ DEMİR	YAYGINSÖĞÜT	13	ÖĞRENCİ
25	NECMETTİN BİLGİN	AKINCILAR K.	65	EMEKLİ
26	METİN YILDIZ	KOZÇUKUR K.	52	ÇİFTÇİ
27	EMRAH EREN	KOZÇUKUR K.	18	ÖĞRENCİ
28	YUSUF ÇELİK	KOZÇUKUR K.	60	ÇİFTÇİ
29	BAHATTİN DOĞAN	KOZÇUKUR K.	56	ÇİFTÇİ
30	ÖMER FARUK DOĞAN	KOZÇUKUR K.	13	ÖĞRENCİ
31	MEHMET ER	KOZÇUKUR K.	77	ÇİFTÇİ
32	GÜLBAHAR ER	KOZÇUKUR K.	56	EV HANIMI
33	SABRİYE ER	KOZÇUKUR K.	28	ZİRAAT TEK
34	HAVVA EREN	KOZÇUKUR K.	47	EV HANIMI
35	HAYRİ BULUT	CEVİZLİKÖY K.	40	ARICI
36	HÜSEYİN TEKİN	CEVİZLİKÖY K.	63	EMEKLİ
37	ŞEVKET TURAN	CEVİZLİKÖY K.	65	EMEKLİ
38	ALİRIZA KELEŞ	CEVİZLİKÖY K.	77	ÇOBAN
39	NURİ AHMET ÇELİK	CEVİZLİKÖY K.	40	ÇİFTÇİ
40	HASAN FİDAN	KARACAÖREN	40	ESNAF

Çizelge 3.1 (Devam) Bilgisine başvuru alan kişilerin listesi

NO	ADI-SOYADI	İKAMETGAHI	YAŞI	MESLEĞİ
41	HÜSEYİN YILMAZ	POLAT KÖYÜ	63	MUHTAR
42	DÖNDÜ YILMAZ	POLAT KÖYÜ	55	EV HANIMI
43	SAFA YILMAZ	POLAT KÖYÜ	35	ÇİFTÇİ
44	RECEP DURAK	AKŞAR KÖYÜ	69	EMEKLİ
45	VAHİT DURSUN	KEMALİ KÖYÜ	58	ESNAF
46	HİLMİ POLAT	AKŞAR KÖYÜ	53	EMEKLİ
47	HÜSEYİN KÜÇÜKKARACA	AKŞAR KÖYÜ	62	EMEKLİ
48	SIRRI YÜKSEL	GÜNEYLİ KÖYÜ	73	ÇİFTÇİ
49	ARIF ER	ARPAYAZI KÖYÜ	68	EMEKLİ
50	ÖMER KARACA	ÇAKIRLI KÖYÜ	43	ÇİFTÇİ
51	YAKUP YAVUZ	TOKİ MAH.	51	SERBEST M
52	NACİ DEMİREL	YENİ MAH.	46	ESNAF
53	MUZAFFER AYDEMİR	YALNIZ BAĞ.M.	65	EMEKLİ
54	ŞENGÜL KÖYLÜ	YALNIZ BAĞ. M.	56	EV HANIMI
55	RECEP KÖYLÜ	YALNIZ BAĞ. M.	23	MARANGOZ
56	SERVET KÖYLÜ	YALNIZ BAĞ. M.	55	ARICI
57	YUNUS ULUOCAK	YALNIZ BAĞ. M.	68	ARICI
58	KADİR KILIÇ	ÇATALOLUK K.	49	İŞÇİ
59	HARUN KILIÇ	ÇATALOLUK K.	30	TESİSATÇI
60	GALİP KARABAL	CUMHURİYET M.	68	EMEKLİ
61	NEDİME KARABAL	CUMHURİYET M.	64	EV HANIMI
62	ABDURAHMAN UZUN	KAVŞUT KÖYÜ	71	ÇOBAN
63	KAMBER MANAZ	KARAGÖL KÖYÜ	73	EMEKLİ
64	AKİF BİLGİLİ	TAŞKÖPRÜ MAH.	71	EMEKLİ
65	İSA KARABAL	GÜLLÜKÖY K.	60	EMEKLİ
66	AHMET YAVUZ	BOSTANCIK	50	ÇİFTÇİ
67	ALİ YAVUZ	BOSTANCIK	56	ARICI
68	CAHİT PALA	BOSTANCIK	57	EMEKLİ
69	İZZET YILMAZER	CEVİZLİ KÖYÜ	62	EMEKLİ
70	NACİ ALİ COŞKUN	YALNIZ BAĞ.M.	62	EMEKLİ
71	ÖMER GÖZ	GÖZKÖY KÖYÜ	78	EMEKLİ
72	AHMET ŞAHİN	CUMHURİYET M.	62	EMEKLİ
73	YÜKSEL YILMAZ	KARACAÖREN K.	72	EMEKLİ
74	SİDDİK DEMİR	SARAYCIK K.	66	ÇİFTÇİ
75	SAMİ ŞİMŞEK	KARAAĞAÇ K.	60	ÇİFTÇİ
76	CEMAL ZORLU	TAPAN KÖYÜ	54	TİCARETÇİ
77	HARUN ZORLU	TAPAN KÖYÜ	45	TİCARETÇİ
78	TEMEL AKSOY	A.SARICA KÖYÜ	60	ESNAF
79	MUSTAFA AKSOY	A.SARICA KÖYÜ	18	ÖĞRENCİ
80	SEDAT SEL	MERKEZ MAH.	62	BELD.BAŞK.S

Çizelge 3.1 (Devam) Bilgisine başvurulanan kişilerin listesi

NO	ADI-SOYADI	İKAMETGAHI	YAŞI	MESLEĞİ
81	NURİ ŞAHİN	KOZÇUKUR K.	48	İŞADAMI
82	İSA ÖZCAN	EVRENPAŞA M.	53	MUHTAR
83	İBRAHİM SELLER	KARŞIYAKA M.	58	EMEKLİ
84	YÜKSEL AKYÜZ	A.AKÖREN KÖYÜ	59	ÇİFTÇİ
85	SALİM UNLU	Y.AKÖREN KÖYÜ	54	ÇİFTÇİ
86	HÜSEYİN GÜLER	ESENYAKA K.	69	EMEKLİ
87	KEMAL YAĞIZ	BALKARA KÖYÜ	70	EMEKLİ
88	PALA ŞAHİN	BALKARA KÖYÜ	73	EMEKLİ
89	SÜLEYMEN KORKMAZ	BEYDEĞİRMENİ	74	ÇİFTÇİ
90	YAHYA KORKMAZ	BEYDEĞİRMENİ	70	ÇİFTÇİ
91	GÜLA FER KURNAZ	BEYDEĞİRMENİ	88	EV HANIMI
92	SUZAN KURNAZ	BEYDEĞİRMENİ	64	EV HANIMI
93	HÜSEYİN ÖZTÜRK	BEYDEĞİRMENİ	57	MUHTAR
94	MECBURE ÖZTÜRK	BEYDEĞİRMENİ	58	EV HANIMI
95	İNAYET AKSOY	A.SARICA KÖYÜ	60	EV HANIMI
96	VEYSEL AYDIN	A.SARICA KÖYÜ	63	ESNAF
97	İBRAHİM OĞUZ	A.SARICA KÖYÜ	58	ARICI
98	TURAN GÖZ	GÖZKÖY KÖYÜ	71	EMEKLİ
99	MUAMMER KÖSE	TAŞKÖPRÜ MAH	64	ÇİFTÇİ
100	RAMAZAN ERSİN	TAŞKÖPRÜ MAH	54	ESNAF
101	NECMİ BALON	YANLIZBAĞLAR	50	İNŞ.İŞÇİSİ
102	NAZLİCBALON	YANLIZBAĞLAR	50	EV HANIMI
103	AYHAN ÖZDEMİR	GÖNÜLOĞLU M.	45	MEMUR
104	SEBAHATİN ÖZDEMİR	GÖNÜLOĞLU M.	70	ŞOFÖR
105	ALİ ÜNLÜ	GÖNÜLOĞLU M.	48	ESNAF
106	ŞENEL KARA	BOSTANCIK K.	62	ÇİFTÇİ
107	EYÜP KARA	BOSTANCIK K.	46	ÇİFTÇİ
108	MEHMET KURT	BOSTANCIK K.	52	ÇİFTÇİ
109	MEHMET GÜLER	BOSTANCIK K.	55	ÇİFTÇİ
110	ÇİÇEK KARA	BOSTANCIK K.	44	EV HANIMI
111	AHMET ARSLAN	BOSTANCIK K.	80	ÇİFTÇİ
112	ALİ ARSLAN	BOSTANCIK K.	48	ÇİFTÇİ
113	FATMA ŞAHİN	ESENYAKA K.	70	EV HANIMI
114	KASIM ÖZCAN	EVRENPAŞA M.	40	TESİSATÇI
115	NECATİ YUMLU	KARŞIYAKA ..M	62	ÇİFTÇİ
116	NİMET YUMLU	KARŞIYAKA .M	62	EV HANIMI
117	NECMİYE ÜNLÜ	KARŞIYAKA M.	70	EV HANIMI
118	TURAN ÖZTÜRK	TEPEARADI M.	52	ÖĞRETMEN
119	BEYHAN ÖZTÜRK	TEPEARADI M.	52	EV HANIMI
120	DURSUNE DOĞAN	CUMHURİYET M.	43	EV HANIMI

4. BULGULAR

4.1 Araştırma Alanının Biyoiklimsel Bulguları

Suşehri meteoroloji istasyonundan elde edilen veriler çeşitli iklimsel formüllere uygulanmış araştırma bölgesinin iklimi ve bunun vejetasyonla ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

De Martonne'un Kuraklık İndisi

De Martonne(1929)'un iklim sınıflaması, iklim elemanlarından sıcaklık ve yağış ölçütleri dikkate alınarak yapılmıştır. De Martonne'a göre iklim elemanları içerisinde en önemlisi sıcaklıktır ve bu iklim elemanını yağış izler. Yıllık yağış miktarı bir bölgedeki kurak ve yağışlı iklimleri ayırt etmemizi sağlar. Ancak kuraklığın yalnızca yağış miktarına bağlı olmayıp buharlaşmayı da içerisine alması sıcaklık değerlerinin de önemsenmesine neden olur (Akman 1990).

De Martonne'un 1923 yılında açıkladığı yıllık kuraklık indisi metodu kurak, yarı kurak ve yağışlı iklimlerin birbirinden ayırt edilmesinde kullanılır (Akman 1990).

I: Kuraklık indisi

P: Yıllık yağış miktarı (mm)

T: Yıllık sıcaklık ortalaması (°C)

10: Sıcaklık değerlerinin °C'ın altında olduğu yerlerde T' yi eksi değerden kurtarmaya yarayan sabit sayı.

$$I = \frac{P}{T+10} \quad (1.1)$$

Kuraklık indis formülüne göre indis değerlendirmesi şu şekildedir:

I' nın değeri 10'dan küçük ise, o yer çöl iklimi bölgesidir.

I' nın değeri 10- 20 arasında ise, o yer yarı kurak iklimlere girer.

I' nın değeri 20- 30 arasında ise, o yer yarı kurak iklimlerle nemli iklimler arasındadır.

I' nın değeri 30'dan büyük ise, o yer nemli iklimlere girer.

Suşehri İlçesi için 31 yıllık rasat sonuçlarına göre bu değer şöyledir.

$$P= 417,4$$

$$T= 10,2$$

$$I= \frac{417,4}{10,2+10}=20,66$$

Bu durumda I değeri 20,66 olduğundan Suşehri İlçesi “yarı kurak iklimlerle nemli iklimler” arasındaki guruptadır. Ancak I değerinin yarı kurak iklimlere yakınlığı bu alanda da geçiş iklimi olduğunu göstermektedir.

Emberger Metodu

Emberger daha çok Akdeniz İklimi ve bunun sorunları üzerinde durmuştur. Fotoperiodizmi günlük ve mevsimlik olan bütün tropikal içi ve tropikal dışı iklimleri çok kurak, kurak, yarı-kurak, az yağışlı ve yağışlı olmak üzere alt bölümlere ayırmıştır.

Yağış-sıcaklık emsali olan Q değeri ne kadar büyükse iklim o kadar nemli, ne kadar küçükse iklim o kadar kurak olmaktadır. Q ve P değerlerine göre Akdeniz iklimi şu biyoiklim katlarına ayrılır.

Q < 20 : P < 300 mm : Çok kurak Akdeniz iklimi

Q = 20-32 : P = 300-400 mm : Kurak Akdeniz iklimi

Q = 32-63 : P = 400-600 mm : Yarı-kurak Akdeniz iklimi

Q = 63-98 : P = 600-800 mm : Az yağışlı Akdeniz iklimi

Q = 98 : P > 1000 mm : Yağışlı Akdeniz iklimi (Akman ve Daget 1971)

Emberger'in iklim sınıflandırmasını Suşehri rasat istasyonuna uygulayacak olursak;

$$Q = \frac{2000 P}{M^2 - m^2} \quad (1.2)$$

Q = Yağış-sıcaklık emsali

P = Yıllık yağış miktarı (mm)

M = En sıcak ayın max. sıcaklık ortalaması (°C)

m = En soğuk ayın min. sıcaklık ortalaması (°C)

2000 = Sabit

M ve m mutlak derecelere göre (+273 °C) ifade edilmiştir.

Suşehri İlçesi için bu değerler formüle uygulanırsa;

P= 417,4 mm

M= 28,8 °C

m= -4,5 °C

$$Q = \frac{2000.417,4}{(28,8 + 273)^2 - (-4,5 + 273)^2} = 43,957 \text{ olarak hesaplanır.}$$

Bu sonuçlara göre Suşehri İlçesi P=417,4 ve Q=43,957 değeri ile “Yarı Kurak Akdeniz İklimi” biyoiklim özelliği göstermektedir.

Yağış-sıcaklık emsali (Q) ekolojik olmasına rağmen ancak m ile kullanıldığı zaman tanımlayıcı olur (Akman 1990).

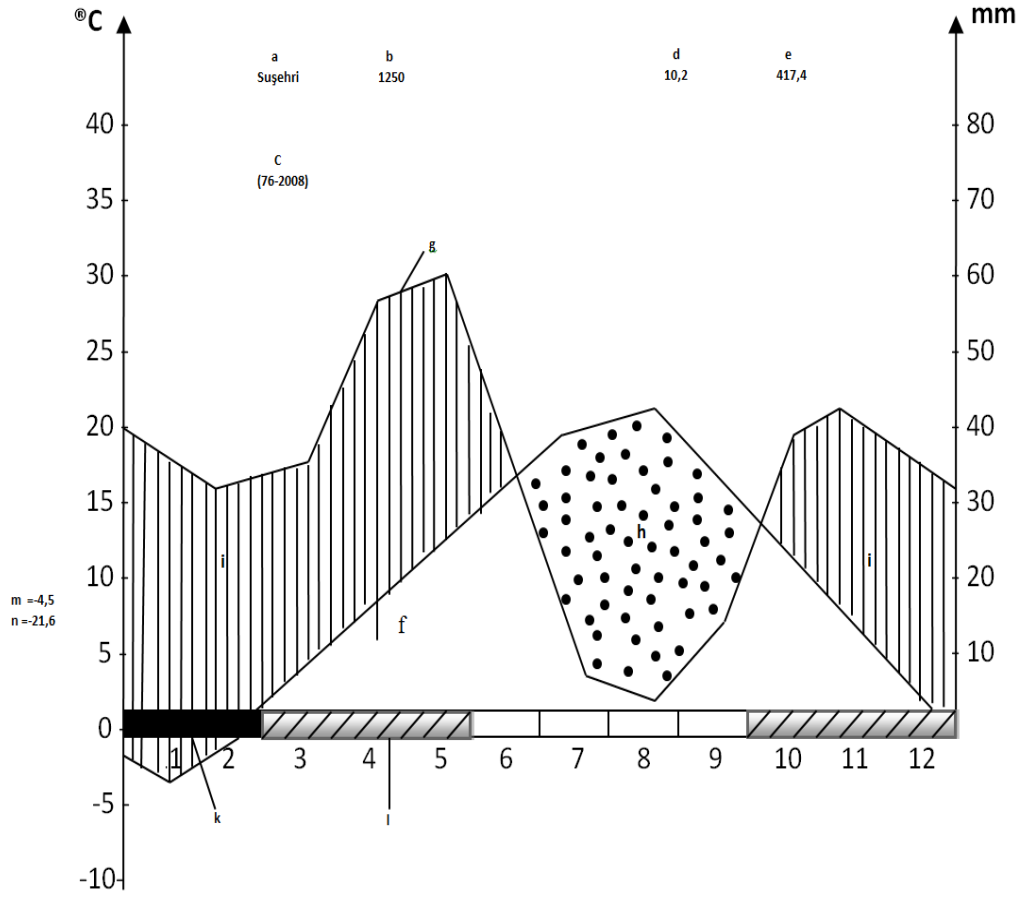
m = 0 ile -3 °C arasında kışı soğuk,

m = -3 ile -7 °C arasında kışı çok soğuk,

m = -7 ile -10 °C arasında kışı son derece soğuk

Buna göre m= -4,5 olması nedeniyle Suşehri İlçesi “Kışı çok soğuk yarı kurak Akdeniz iklimi” özelliklerini gösterir.

Suşehri meteoroloji istasyonundan alınan verilerle Walter İklim diyagramı **Şekil 4.1.1**’de gösterilmiştir.

Şekil 4.1.1 Suşehri İlçesi'nin biyoiklim özelliklerini gösteren Walter klima grafiği

a Meteoroloji istasyonunun yeri	h Kurak mevsim
b İstasyonun rakımı (m)	i Nemli mevsim
c Rasat süresi (yıl)	k.Ortalama düşük sıcaklığı 0°C'nin altında olan aylar
d Yıllık ortalama sıcaklık (C°)	l En düşük sıcaklığı 0°C'nin altında olan aylar
e Yıllık ortalama yağış (mm)	m Ortalama düşük sıcaklık minimumu
f Aylık ortalama sıcaklık eğrisi	n En düşük sıcaklık minimumu
g Aylık ortalama yağış eğrisi	

Sonuç olarak, araştırma alanı olarak seçtiğimiz Suşehri İlçesi İç Anadolu Bölgesi'nin Sivas İli sınırları içerisinde yer almaktadır. İlçe 950 m'lik rakımı ile Türkiye

ortalamasındadır. Araştırma alanında bulunan jeolojik formasyonlar; Bazalt ve Andezittir.

Bölgedeki yağış rejimi İKSY'dir. De- Martonne' nin kuraklık indisi metoduna göre Suşehri İlçesi “yarı kurak iklimlerle nemli iklimler” arasındaki gruptadır. Emberger (1952) metoduna göre “kışı çok soğuk yarı kurak Akdeniz iklimi” özelliğini gösterir. Bölgenin iklim değerlerini göstermek için Walter iklim diyagramı çizilmiştir.

Araştırma alanında bulunan büyük toprak grupları Alüvyal topraklar (%68) ve Kahverengi orman topraklarıdır. (%23)

4.2 Araştırma Alanının Etnobotanik Bulguları

4.2.1 Amaranthaceae

Familya Adı: Amaranthaceae	Yerel Adı: Kızılot
Bilimsel Adı: <i>Amaranthus</i> sp.	Genel Adı: Hoşkuran, Tilki kuyruğu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda	Kimyasal İçeriği: Seskiterpen ve protein içerir.

Kullanım Şekli

H.G. Hayvan yemi olarak kullanılır. Yöre halkı tarafından süt verimini artırdığına inanılır.

Resim 4.2.1.1 *Amaranthus* sp. Doğal görünüm

4.2.2 Apiaceae (Maydonozgiller)

Familya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Dereotu
Bilimsel Adı: <i>Anethum graveolens</i> L.	Genel Adı: Dereotu
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ, pektin, reçine, bazı mineraller

Kullanım Şekli:

G.Yaprakları ve gövdeleri toplanan dereotları ince ince kıyılarak salatalara ilave edilir. Ayrıca yaz aylarında serin yerlerde kurutularak avuç içi ile ezilir. Ezilen bu dere otları kışın baharat olarak tüketilir. Taze dere otları ise çeşitli salatalara doğranarak tüketilir.

T.Yemeklerden önce çiğ olarak tüketilen dereotları anne sütünü artırmada kullanılır.

Resim 4.2.2.1 *Anethum graveolens* Doğal görünüm

Apiaceae

Familiya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Apolye
Bilimsel Adı: <i>Bupleurum</i> sp.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent .	Kullanılan Kısım: Bitkinin tamamı
Kullanım Amacı: Süs	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.2.2.2 *Bupleurum* sp. Doğal görünüm

Apiaceae

Famİlya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Çördük
Bilimsel Adı: <i>Echinophora tenuifolia</i> L.	Genel Adı: Çördük
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Kök, gövde
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli:

G1.Kökü soyularak çiğ olarak tüketilir.

G2.Yeşilken ince ince doğranarak çorbalara baharat olarak katılır.

Resim 4.2.2.3 *Echinophora tenuifolia* Doğal görünüm

Apiaceae

Famlyya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Boğa Dikeni
Bilimsel Adı: <i>Eryngium campestre</i> L. var. <i>virens</i> LINK	Genel Adı: Bereket dikeni, Boğa dikeni, Deveci dikeni
Lokalite: Sivas-Suŕehri-Eskiŕar	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G.Bitkinin gövdesinin kabuğu soyularak çığ olarak yenilebilmektedir.

T.Bitkinin gövde ve dikenleri kurutulur. Kurutulan bu dikenler kaynamıŕ su içerisine atılarak demlenmesi sağlanır, çay elde edilir. İçilen bu çay kalp ve damar hastalıklarına iyi gelir.

Resim 4.2.2.4 *Eryngium campestre* Doğal görünüm

Apiaceae

Familya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Kaz ayağı
Bilimsel Adı: <i>Falcaria vulgaris</i> BERNH.	Genel Adı: Kaz ayağı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Aşağı Sarıca	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda,Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G.Yapraklar toplanır, yıkanır yağda pembeleşmiş soğan üzerine ilave edilerek kavrulur. İçerisine bir miktar bulgur atılır.Yemek olarak tüketilir.

T.Çiçekleri kurutulur kaynamış suya ilave edilerek çayı hazırlanır.Bu çay karaciğerle ilgili hastalıkların tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.2.5 *Falcaria vulgaris* Doğal görünüm

Apiaceae

Familiya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Çaşır
Bilimsel Adı: <i>Ferula orientalis</i> L.	Genel Adı: Çaşır
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Nişasta, saponin alkaloit ve uçucu yağ taşımaktadır.

Kullanım Şekli:

G.Toplanan çaşırılar yıkandıktan sonra kaynar suda haşlanır, acı suyunun çıkması sağlanır. Sarımsak ve tuzla turşu haline getirilir. Sabahları kahvaltıda tüketilir.

T1.Yukarıda anlatıldığı gibi hazırlanan çaşırın tüketilmesi bağırsakların çalışmasını kolaylaştırır.

T2.Aynı şekilde tüketilen çaşır şeker düşürücü olarak kullanılır.

T3.Hayvanlara yedirilmesi hayvanlarda parazit oluşumunu önler.

Resim 4.2.2.6 *Ferula orientalis* Doğal görünüm

Apiaceae

Familya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Kekre
Bilimsel Adı: <i>Heracleum</i> sp.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak, çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal içeriği:

Kullanım Şekli:

T1. Kurumuş bitkiden kaynatılarak hazırlanan çay sindirim kolaylaştırıcı ve gaz çıkartıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.2.7 *Heracleum* sp Doğal görünüm

Apiaceae

Familya Adı: Apiaceae	Yerel Adı: Maydanoz
Bilimsel Adı: <i>Petroselinum crispum</i> (MILLER) A. W. HILL.	Genel Adı: Maydanoz
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G.Salatalara çeşitli çorbalara aroma olarak çiğ doğranıp katılır. Ayrıca kurutularak kışın baharat olarak kullanılır.

T1.Suda kaynatıldıktan sonra içilen çayı idrar yolu enfeksiyonlarına karşı kullanılmakta ayrıca ödem açıcı olmaktadır.

T2.Gözlerin daha iyi görmesi için taze taze tüketilir.

T3. Kaynatılarak içilen suyu şişkinliğin azaltılmasında kullanılır.

Resim 4.2.2.8 *Petroselinum crispum* Doğal görünüm

4.2.3 Araceae

Familiya Adı: Araceae	Yerel Adı: Livik
Bilimsel Adı: <i>Arum maculatum</i> L.	Genel Adı: Nivik
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Yaprak, sap
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G.Bitkinin sap kısımlarından salata yapılmaktadır.

T1.Taze yaprakları ve kökleri ezilerek yaralarda iltihabı azaltmak amacıyla kullanılır.

T2.Kurutulmuş kökler kaynar su içerisine atılarak öksüren hastalarda göğüs yumuşatıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.3.1 *Arum maculatum* Doğal görünüm

4.2.4 Asteraceae (Compositae) (Papatyagiller)

Famlyya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Sabun otu
Bilimsel Adı: <i>Achillea biebersteinii</i> AFAN.	Genel Adı: Sarıciyanperçemi
Lokalite: Sivas-Suşehir-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi, Süs	Kimyasal içeriği: Uçucu yağı (piperiton, ökaliptol, kamfor, krisantenon, borneol, sineol).

Kullanım Şekli:

T1.Araziden toplanan sabun otu toplanarak kurutulur. Kurutulan sabun otu çiçekleri kaynamış su içerisine birkaç baş atılarak 5dk.beklenir. Ardından çayı içilir. Bu sayede karın ağrısı ve mide bulantısına iyi geldiği yöre halkı tarafından bilinir.

T2.Aynı usülle demlenen çayının sabah kahvaltı öncesinde tüketilmesi kolesterolü düşürür.

S. Sapları ile birlikte kurutulan sabun otları vazoya konularak dekoratif olarak kullanılır.

Resim 4.2.4.1 *Achillea biebersteinii* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Acı yavşan
Bilimsel Adı: <i>Artemisia austriaca</i> JACQ.	Genel Adı: Yavşan otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Esenyaka	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T1.Bitkinin toplanarak evde bulundurulması evde haşerat üremesini engeller.

T2.Bitki kurutulur, kaynatılarak çayı demlenir. Bu çay bağırsak parazitlerinin atılmasında kullanılır.

Resim 4.2.4.2 *Artemisia austriaca* Doğal görünüm

Asteraceae

Familiya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Deve Dikeni
Bilimsel Adı: <i>Cardus nutans</i> L.	Genel Adı: Deve dikeni
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Yaprak, Çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

H.G.Deve dikeni büyük baş ve küçük baş hayvanlarda yem olarak kullanılır.

Resim 4.2.4.3 *Cardus nutans* Doğal görünüm

Asteraceae

Familiya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Köygöçüren
Bilimsel Adı: <i>Carduus pycnocephalus</i> L. subsp. <i>albidus</i> (BIEB.) KAZMI	Genel Adı: Saka dikenini
Lokalite: Sivas-Suşehri-Karaağaç	Kullanılan Kısım: Bitkinin tamamı
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

H.G.Dövülerek hayvanların yemiş oldukları samanların içerisine atılır.Süt artırıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.4.4 *Carduus pycnocephalus* Doğal görünüm

Asteraceae

Famlyya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Pamuk dikenı
Bilimsel Adı: <i>Carthamus dentatus</i> VAHL.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-SuŖehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Tüm bitki
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Ŗekli:

H.G. Hayvan yemi olarak kullanılır. Hayvanlarda süt artırdığı bilinir.

T. KurutulmuŖ baŖ kısımları kaynar suda birkaç dakika demlenir. Bu çayın kan dolaŖımını düzenlediği bilinir.

Resim 4.2.4.5 *Carthamus dentatus* Doğal görünüm

Asteraceae

Familiya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Sarıbaş dikenli
Bilimsel Adı: <i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i> L.	Genel Adı: Zerdali dikenli
Lokalite: Sivas-Suşehri-Bostancık	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak, çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği : Alkaloid, seskiterpen laktonlar

Kullanım Şekli:

H.G. Hayvan yemi olarak kullanılır. Toplanan ve kurutulan sarıbaş dikenleri kurutulur öğütülür ve hayvanlara yem olarak kullanılır.

T1. Sarıbaş dikenlerinin çiçekleri gövdeden ayrılır. Gövde çiğ olarak tüketilir. Mide ağrılarına iyi gelir.

T2. Çiğ olarak tüketilen gövde dil yaralarına iyi gelir.

T3. Boğaz enfeksiyonlarına çiğ olarak tüketilen gövde iyi gelir.

Resim 4.2.4.6 *Centaurea solstitialis* Doğal görünüm

Asteraceae

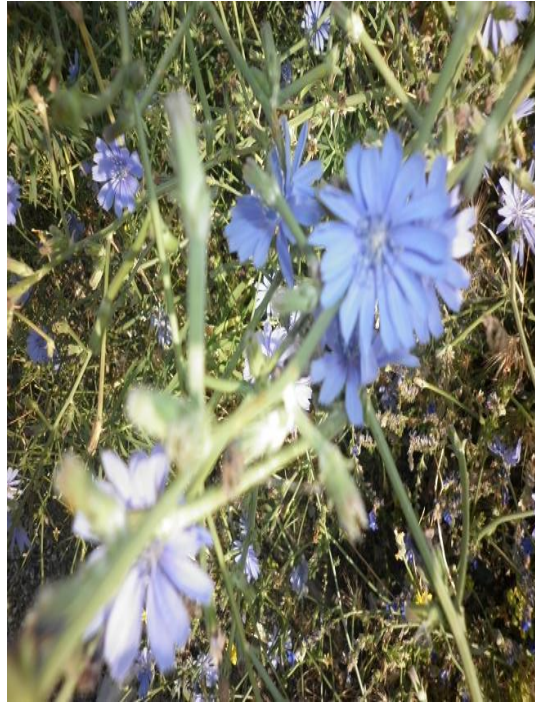
Familiya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Cangaza
Bilimsel Adı: <i>Cichorium intybus</i> L.	Genel Adı: Hindiba, Yabani Hindiba
Lokalite: Sivas-Suşehri-Eskişar	Kullanılan Kısım: Yaprak, Gövde
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda, Gıda Eşya	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G. Taze olarak toplanan cangazalar temizlenerek yenir.

H.G. Hayvan yemi olarak tüketilir.

E. Süpürge yapımında kullanılır.

Resim 4.2.4.7 *Cichorium intybus* Doğal görünüm

Asteraceae

Famlyya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Eşek dikeneni
Bilimsel Adı: <i>Echinops orientalis</i> TRAUTV.	Genel Adı: Topuz
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Gövde, çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

H.G.Eşek dikenleri toplanarak makinelerde öğütülür. Hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılır.

T.Gövdesi dövülür ve akrebin ısırıldığı yere sarılır, akrebin zehirinin etkisiz hale getirilmesinde kullanılır.

Resim 4.2.4.8 *Echinops orientalis* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Sakız otu, kenger
Bilimsel Adı: <i>Gundelia tournefortii</i> L. var. <i>tournefortii</i> L.	Genel Adı: Kenger, sakız otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Küçük Güzel	Kullanılan Kısım: Kök
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal içeriği: Kapitulum sabit yağ, glikoz, sakkaroz ve alkaloit içerir.

Kullanım Şekli:

T.Köklerinden elde edilen sakız ağız ve diş sağlığı tedavisinde kullanılır, ayrıca iştah açıcı olarak çiğnenir.

Resim 4.2.4.9 *Gundelia tournefortii* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Yer Elması
Bilimsel Adı: <i>Helianthus tuberosus</i> L.	Genel Adı: Yer elması
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Yumru
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal ierigi:

Kullanım Şekli:

G.Yumruları iğ olarak tüketilir.

T.Böbrek taşını düşürmek için yumruları kaynatılır ve suyu sabahları aç karnına ılık olarak tüketilir.

Resim 4.2.4.10 *Helianthus tuberosus* Doğal görünüm

Asteraceae

Famlyya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Kuşkonmaz diken
Bilimsel Adı: <i>Scolymus hispanicus</i> L.	Genel Adı: Altın diken, Sarı diken
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Bitkinin tamamı
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

H.G.Hayvan yemi olarak tüketilir. Hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılır.

T1.Bitkinin kökü temizlenir ve kaynatılır. Kaynatılan bu su sabahları aç karnına içilerek böbrek taşlarının tedavi edilmesinde kullanılır. .

T2.Tüm bitki kaynatılarak suyu içilir şeker ve idrar yolu hastalıklarının tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.4.11 *Scolymus hispanicus* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Karahindiba
Bilimsel Adı: <i>Taraxacum macrolepium</i> SCHISCHKIN	Genel Adı: Karahindiba
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gümüştaş	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T.Karahindiba yaprakları temizlenip serin bir yerde kurutulur. Kuruyan yapraklar kaynamış su içerisine katılarak demlenir. Çayı içilir. Bu çayın idrar yolu enfeksiyonlarına iyi geldiği bilinir.

Resim 4.2.4.12 *Taraxacum macrolepium* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Kabalak
Bilimsel Adı: <i>Tussilago farfara</i> L.	Genel Adı: Kabalak, Devetabanı, Öksürük otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Çataloluk	Kullanılan Kısım: Yaprak, çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T1.Bitkinin yaprakları ince ince doğranıp kurutulur. Kurutulan bu yapraklar kaynamış suyun içerisine atılır ve çayı demlenir. Bu çay nezle ve gribin atlatılmasında ayrıca astım ve boğmaca tedavisinde kullanılır.

T2.Yapraklar ezilerek lapa haline getirilir. Bu lapa çiban ve yaraların üzerine sürülür.

T3.Hayvanlar için parazit önleyici olarak kullanılır.

Resim 4.2.4.13 *Tussilago farfara* Doğal görünüm

Asteraceae

Familya Adı: Asteraceae	Yerel Adı: Süpürge otu
Bilimsel Adı: <i>Xeranthemum annuum</i> L.	Genel Adı: Ölmez otu, Kağıt otu, Dağ karanfili
Lokalite: Sivas-Suşehri-Polatderesi	Kullanılan Kısım: Gövde ve yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi, Eşya	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli

T.Bitki yakıldığında dumanı hayvanların süt verimini artırır.

E.Yayla evlerini süpürmek için toplanır demetlenir ve süpürge olarak kullanılır.

Resim 4.2.4.14 *Xeranthemum annuum* Doğal görünüm

4.2.5 Berberidaceae

Familya Adı: Berberidaceae	Yerel Adı: Kızambuk, Ekşimen
Bilimsel Adı: <i>Berberis vulgaris</i> L.	Genel Adı: Kadın tuzluğu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Bostancık	Kullanılan Kısım: Kök, gövde, yaprak, meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi, Eşya,	Kimyasal İçeriği: Şeker, Meyve asitleri, Berberin, Reçine, Tanen, Balmumu, Nişasta

Kullanım Şekli:

G.Yaprakları ve meyveleri çiğ olarak salata yapılıp tüketilmektedir.

T.Kökü topraktan çıkarılarak iyice temizlenir, su içerisinde kaynatılarak çayı demlenir. Bu çay nefes darlığını tedavisinde kullanılmaktadır.

E.Yapraklar sıyrıldıktan sonra kalan gövdeden süpürge yapılır bu süpürge köyde ev ve eklentilerinin bulunduğu geniş alanı temizlemekte kullanılır.

Resim 4.2.5.1 *Berberis vulgaris* Doğal görünüm

4.2.6 Boraginaceae

Famlyya Adı: Boraginaceae	Yerel Adı: Havaciva
Bilimsel Adı: <i>Alkanna orientalis</i> (L.) BOISS. var. <i>orientalis</i> (L.) BOISS.	Genel Adı: Sarı-Havaciva
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Yaprak, kök
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T1.Yaprakları temizlenen havaciva havanda dövülür. Bu dövülen karışım yaranın üzerine konur.Yaraların iyileştirilmesinde kullanılır.

T2.Kökleri temizlendikten sonra kaynatılarak içilir. Mide rahatsızlıklarına iyi gelir.

T3.Bitkinin yaprakları kurutulur. Ardından kaynamış suya atılarak çayı yapılır. Bu çayın idrar yolu enfeksiyonlarına iyi geldiği bilinir.

Resim 4.2.6.1 *Alkanna orientalis* Doğal görünüm

Boraginaceae

Familiya Adı: Boraginaceae	Yerel Adı: Sığır dili
Bilimsel Adı: <i>Anchusa leptophylla</i> ROEMER ET SCHULTES subsp. <i>leptophylla</i> ROEMER ET SCHULTES	Genel Adı: Sığır dili
Lokalite: Sivas-Suşehri-Türkmenler	Kullanılan Kısım: Tüm bitki
Kullanım Amacı: Gıda, Hayvansal Gıda , Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Alkaloit içerir.

Kullanım Şekli:

G1. Taze iken bitkinin kök ve yaprakları soğanla birlikte kavrulur, içerisine bir miktar bulgur ilave edilerek yenir.

H.G. Bitkinin tüm kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

T. Yapraklarının kaynatılmasıyla elde edilen çay balgam söktürücü olarak kullanılır.

Resim 4.2.6.2 *Anchusa leptophylla* Doğal görünüm

Boraginaceae

Familiya Adı: Boraginaceae	Yerel Adı: Efek yoncası
Bilimsel Adı: <i>Anchusa</i> sp.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Bitkinin tamamı
Kullanım Amacı: Hayvansal gıda	

Kullanım Şekli:

H.G.Bitki kurutulur.Hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.6.3 *Anchusa* sp. Doğal görünüm

Boraginaceae

Familya Adı: Boraginaceae	Yerel Adı: Kırcinnik otu
Bilimsel Adı: <i>Heliotropium europaeum</i> L.	Genel Adı: Siğil otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekaş	Kullanılan Kısım: Yaprak, sürgün
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

H.G. Hayvanlara özellikle koyunlara yem olarak kullanılır.

T. Akrep sokmasına karşı kullanılır. Kırcinnik otunun kökü ve yaprakları havanda dövülür ve akrebin soktuğu bölgeye sarılır.

Resim 4.2.6.4 *Heliotropium europaeum* Doğal görünüm

4.2.7 Brassicaceae (Cruciferae) (Turpgiller)

Famlyya Adı: Brassicaceae	Yerel Adı: Kara Lahana
Bilimsel Adı: <i>Brassica oleracea</i> L.var. <i>acephala</i>	Genel Adı: Kara Lahana
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G.Yapraklar toplanıp gövdeden ayrılarak yıkanır. Ardından kaynayan suda yıkanarak yumuşaması sağlanır. Hazırlanan dolma içi bu yaprakların içersine konularak sarılır.30-40 dk. pişirildikten sonra yemek olarak tüketilir.

Resim 4.2.7.1 *Brassica oleracea* Doğal görünüm

Brassicaceae

Famlyya Adı: Brassicaceae	Yerel Adı: Kuşkuş ekmeği
Bilimsel Adı: <i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) MEDIK.	Genel Adı: Kuşkuş otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Güneyli Köyü	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Yapraklar çiğ olarak doğranılıp üzerine limon ve zeytin yağı gezdirilerek salatası yapılır.

G2.Yağda kavrulmuş soğan üzerine doğranmış yapraklar atılır, kavrulur yemeği yapılır.

Resim 4.2.7.2 *Capsella bursa-pastoris* Doğal görünüm

Brassicaceae

Familiya Adı: Brassicaceae	Yerel Adı: Yabani hardal
Bilimsel Adı: <i>Crambe</i> sp.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Gıda, Hayvansal Gıda	

Kullanım Şekli:

G.Gövdesi soyulur çiğ olarak tüketilir.

H.G.Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.2.7.3 *Crambe* sp. Doğal görünüm

Brassicaceae

Familya Adı: Brassicaceae	Yerel Adı: Mannik otu, Hardal
Bilimsel Adı: <i>Sinapis arvensis</i> L.	Genel Adı: Hardal Otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Cevizli	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1: Taze olarak toplanan hardal yaprakları yıkanır temizlenir. Yapraklar ince ince kıyılır. Tencereye soğan doğranır yağda kavrulur. Pembeleşen soğanların üzerine hardal yaprakları ilave edilir. Suyunu veren hardallar su buharlaşana kadar pişirilir. Dilenirse üzerine yumurta kırılır, yoğurtla birlikte tüketilir.

G2: Mannik otunun yaprakları taze olarak toplanır zeytin yağı ve limonla birlikte salatası yapılır.

Resim 4.2.7.4 *Sinapis arvensis* Doğal görünüm

4.2.8 Capparaceae

Familiya Adı: Capparaceae	Yerel Adı: Keber
Bilimsel Adı: <i>Capparis ovata</i> DESF. var. <i>herbacea</i> (WILLD.) ZOH.	Genel Adı: Kebere, Gevil
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent mevki	Kullanılan Kısım: Meyve, çiçek tomurcukları, kök kabuğu
Kullanım Amacı: Gıda, tıbbi	

Kullanım Şekli:

G.Yeşil tomurcukları turşu yapımında kullanılmaktadır.

T1.Su içerisinde kaynatılarak bu su küçükbaş hayvanlara içirilir ve özellikle koyunlarda görülen kanlı idrarla seyreden bir hastalığa iyi gelir.

T2.Kök kabuğu ve tomurcuklarından yapılan çay kuvvet verici ve idrar söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.2.8.1 *Capparis ovata* Doğal görünüm

4.2.9 Caprifoliaceae

Familya Adı: Caprifoliaceae	Yerel Adı: Girebolu
Bilimsel Adı: <i>Viburnum opulus</i> L.	Genel Adı: Gilaburu, Dağdağan
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kemalpaşa	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1. Yazın meyvelerinden sıkılan su içecek olarak tüketilir.

G2. Turşusu yapılarak kışın tüketilir.

T1. Taze sıkılan meyvelerden içilen su idrar yollarını temizler ve tıkanıklıkları açar.

T2. Taze sıkılan suyu damar genişletici özelliğinden dolayı kalp rahatsızlıklarına iyi gelir.

T3. Taze sıkılan suyu kadın hastalıklarının tedavisinde ve adet düzensizliklerinde kullanılır.

T4. Su içerisinden alınan girebolu kevgir yardımıyla ezilir. Çıkan suyu kadar normal su ilave edilerek içilir. Bu şekilde içilen girebolu şeker düşürmekte kullanılır.

Resim 4.2.9.1 *Viburnum opulus* Doğal görünüm

4.2.10 Caryophyllaceae

Familiya Adı: Caryophyllaceae	Yerel Adı: Gelin parmağı
Bilimsel Adı: <i>Silene vulgaris</i> (MOENCH) GARCKE var. <i>vulgaris</i> (MOENCH) GARCKE	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Yaprak, tohum
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal içeriği: Polisakkaritler , saponin içerir .

Kullanım Şekli:

G. Yaprakları toplanır, temizlenir ve salata yapılarak yenir.

T. Tohumlar sıcak suya atılarak buharı gözlerle tutulur. Gözdeki tüm mikropların yok edilmesinde kullanılır.

Resim 4.2.10.1 *Silene vulgaris* Doğal görünüm

4.2.11 Chenopodiaceae

Familya Adı: Chenopodiaceae	Yerel Adı: Şeker pancarı
Bilimsel Adı: <i>Beta vulgaris</i>	Genel Adı: Şeker pancarı
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Kök, gövde, yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Yağda kavrulmuş soğanın üzerine temizlenmiş ve doğranmış pancar yaprakları ilave edilir. Ardından bu karışıma bir miktar tuz ve bulgur katılarak yemeği yapılır.

G2.Yapraklar sapından ayrılarak bu sapsız pancar kaynar suda haşlanır, pezik adı verilen turşu yapılır.

G3.Kökler fabrikalarda işlenerek çay şekeri elde edilir.

Resim 4.2.11.1 *Beta vulgaris* Doğal görünüm

Chenopodiaceae

Familiya Adı: Chenopodiaceae	Yerel Adı: Yağlıcan, Telteli
Bilimsel Adı: <i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> L. var. <i>album</i> L.	Genel Adı: Sirken, Tel pancarı, Tellice
Lokalite: Sivas-Suşehri-Balkara	Kullanılan Kısım: Gövde, yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G. Soğan yağda kavrulur, bunun üzerine temizlenmiş ve doğranmış yağlıcanlar ilave edilir. Yağlıcanlar kavrulduktan sonra üzerine tuz ve karabiber ilave edilerek yoğurtla servis yapılır.

Resim 4.2.11.2 *Chenopodium album* Doğal görünüm

Chenopodiaceae

Familya Adı: Chenopodiaceae	Yerel Adı: Süpürge otu
Bilimsel Adı: <i>Suaeda altissima</i> (L.) PALL.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Esenyaka	Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları
Kullanım Amacı: Eşya	

Kullanım Şekli

E.Bitkinin toprak üstü kısımları demet haline getirilerek çuvaldız ile dikilir, böylece süpürge elde edilir. Yöre halkı tarafından bahçelerde ekilir.

Resim 4.2.11.3 *Suaeda altissima* Doğal görünüm

4.2.12 Convolvulaceae (Sarmaşıkgiller)

Familya Adı: Convolvulaceae	Yerel Adı: Şermişov
Bilimsel Adı: <i>Convolvulus arvensis</i> L.	Genel Adı: Mamıza
Lokalite: Sivas-Suşehri-Aşağı Akören	Kullanılan Kısım: Yaprak, çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği: Köklerde nisasta, seker ve reçine içerir.

Kullanım Şekli

H.G.Taze olarak bulunan şermişov otları özellikle büyükbaş hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.12.1 *Convolvulus arvensis* Doğal görünüm

4.2.13 Cucurbitaceae

Familya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: Karpuz
Bilimsel Adı: <i>Citrullus lanatus</i> (THUNB.) MATSUM. ET NAKAI	Genel Adı: Karpuz
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal içeriği:

Kullanım Şekli:

G1.Olgunlaşmış karpuzlar kesilerek meyve olarak tüketilir.

G2.Sonbahar döneminde olgunlaşmamış karpuz meyveleri toplanır ve turşusu yapılır.

Resim 4.2.13.1 *Citrullus lanatus* Doğal görünüm

Cucurbitaceae

Familya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: Kavun
Bilimsel Adı: <i>Cucumis melo</i>	Genel Adı: Kavun
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal ierigi:

Kullanım Şekli:

G1.Olgunlaşmış kavunlar kesilerek meyve olarak tüketilir.

G2.Sonbahar döneminde olgunlaşmamış kavun meyveleri toplanır ve turşusu yapılır.

Resim 4.2.13.2 *Cucumis melo* Doğal görünüm

Cucurbitaceae

Familya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: Salatalık
Bilimsel Adı: <i>Cucumis sativus</i> L.	Genel Adı: Salatalık
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G.Salatalara katılır.İnce ince doğranarak yoğurtla birlikte karıştırılır ve cacık denilen meze elde edilir.

T1.Cildin tazelenmesi için salatalık kabukları soyularak cilde sürülmektedir.

T2.Kolesterol ve şekeri düşürmesi için çiğ olarak tüketilmektedir.

Resim 4.2.13.3 *Cucumis sativus* Doğal görünüm

Cucurbitaceae

Famlya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: Kabak
Bilimsel Adı: <i>Cucurbita pepo</i> L.	Genel Adı: Kabak
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal ierigi:

Kullanım Şekli:

G1.Kabakların içeri oyularak dolma içi hazırlanır ve doldurulur.

G2.Kabaklar doğranarak kızartılır ve sarımsaklı yoğurtla servis edilir.

Resim 4.2.13.4 *Cucurbita pepo* L. Doğal görünüm

Cucurbitaceae

Familiya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: Süs kabağı
Bilimsel Adı: <i>Lageneria siceraria</i> (MOL) STANDL	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Eşya	Kimyasal içeriği:

Kullanım Şekli:

E.Meyve vermiş kabaklar toplanarak içleri oyulur ve kurutulur.Özellikle mutfakta tuzluk olarak kullanılır. Bu tuzluğa iri kaya tuzu konularak nemlenmesi önlenmiş olur.

Resim 4.2.13.5 *Lageneria siceraria* 'nın tuzluk olarak kullanımı

Cucurbitaceae

Famlyya Adı: Cucurbitaceae	Yerel Adı: İt kavunu
Bilimsel Adı: <i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. RICH.	Genel Adı: Cırtatan, Eşek hıyarı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Karşyaka	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal içeriği:

Kullanım Şekli:

T.Meyvesinin içindeki su ılık suya sıkılarak burna çekilir. Burunun akması sağlanarak sinüzit tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.13.6 *Ecballium elaterium* Doğal görünüm

4.2.14 Cupressaceae(Servigiller)

Familya Adı: Cupressaceae	Yerel Adı: Ardıç
Bilimsel Adı: <i>Juniperus excelsa</i> M. BIEB. subsp. <i>excelsa</i>	Genel Adı: Ardıç
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Gökçekent	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal içeriği:

Kullanım Şekli:

T1.Gaz giderici olarak kullanılır.Toplanan meyveler temizlendikten sonra gölgede kurutulur. Kuruyan meyveler kaynamış suya atılarak demlenir. Elde edilen su içilir.

Resim 4.2.14.1 *Juniperus excelsa* Doğal görünüm

4.2.15 Cyperaceae

Familya Adı: Cyperaceae	Yerel Adı: Cil
Bilimsel Adı: <i>Schoenoplectus lacustris</i> (L.) PALLA subsp. <i>tabernaemontani</i> (C. C. GMELIN) A. ET D. LÖVE	Genel Adı: Saz Otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Eşya	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:E.Yöre halkı bitkiyi kurutarak hasır, sepet, yastık gibi ev eşyalarının yapımında kullanmaktadır.

Resim 4.2.15.1 *Schoenoplectus lacustris* Doğal görünüm

4.2.16 Elaeagnaceae(İğdegiller)

Familya Adı: Elaeagnaceae	Yerel Adı: İğde
Bilimsel Adı: <i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	Genel Adı: İğde
Lokalite: Sivas-Suşehri-Tapan Köyü	Kullanılan Kısım: Çiçek, Meyve, Gövde
Kullanım Amacı: Tıbbi, Gıda, Eşya	

Kullanım şekli:

T.Kalp rahatsızlığı olan kişilerde iğde çiçekleri kurutularak sıcak su içerisinde demlenir. Günde bir bardak çayı içilir.

G.Meyvelerinin kabukları soyulduktan sonra besin olarak tüketilir.

E.Çeşitli tarım aletleri yapımında kullanılır. Bunların başında buğday destelerini kaldırmak için kullanılan anadut gelir.

Resim 4.2.16.1 *Elaeagnus angustifolia* Doğal görünüm

Elaeagnaceae

Famlyya Adı: Elaeagnaceae	Yerel Adı: Sincan dikenı
Bilimsel Adı: <i>Hippophae rhamnoides</i> L. subsp. <i>caucasica</i> ROUSI	Genel Adı: Yalancı iğde
Lokalite: Sivas-Suşehri-Saraycık	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi	

Kullanım şekli:

T1.Meyveleri ezilerek şişliklerin tedavisinde kullanılır.

T2.Meyveleri mide ve bağırsak hastalıklarının tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.16.2 *Hippophae rhamnoides* Doğal görünüm

4.2.17 Ericaceae

Familya Adı: Ericaceae	Yerel Adı: Sağızlık Ağacı
Bilimsel Adı: <i>Arbutus andrachne</i> L.	Genel Adı: Sandal ağacı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Gıda, Oyuncak	Kimyasal İçeriği:

Kullanım şekli:

G. Üzerine çam fıstığı ağacı aşılanır.

O. Çocuk oyunlarında topaç yapımında kullanılır.

Resim 4.2.17.1 *Arbutus andrachne* Doğal görünüm

4.2.18 Euphorbiaceae(Sütleğengiller)

Familya Adı: Euphorbiaceae	Yerel Adı: Sütlücan
Bilimsel Adı: <i>Euphorbia kotschyana</i> FENZL	Genel Adı: Sütleğen
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Eskişar	Kullanılan Kısım: Çiçek, meyve, gövde
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli:

T.Yaraların tedavisinde kullanılır.Taze olarak toplanmış olan sütlücanlar gövde kısmından bıçakla kesilerek çıkan süt yara üzerine sürülür.

Resim 4.2.18.1 *Euphorbia kotschyana* Doğal görünüm

4.2.19 Equisetaceae(Pteridophyta)

Familya Adı: Equisetaceae(Pteridophyta)	Yerel Adı: Kırkboğum otu
Bilimsel Adı <i>Equisetum palustre</i> L.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-A.sarıca, Bostancık	Kullanılan Kısım: Tüm bitki
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda,Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

H.G.Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

T.Hayvanlarda kabızlığı gidermek amacıyla kullanılmaktadır.

Resim 4.2.19.1 *Equisetum palustre* Doğal görünüm

4.2.20 Fabaceae (Leguminosae) (Baklagiller)

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Geven
Bilimsel Adı: <i>Astragalus microcephalus</i> WİLLD.	Genel Adı: Geven
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Eskişar	Kullanılan Kısım: Gövde, kök, yaprak
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli

H.G.Araziden toplanan gevenler döğülür. Hayvanlara yedirilir. Hayvanlarda süt artırıcı özelliği olduğu bilinmektedir.

Resim 4.2.20.1 *Astragalus microcephalus* Doğal görünüm

Fabaceae

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Nohut
Bilimsel Adı: <i>Cicer arietinum</i> L.	Genel Adı: Nohut
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Tohum, meyve, toprak üstü kısımları
Kullanım Amacı: Gıda, Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G1. Taze olan bitkinin tohumları çiğ olarak tüketilir.

G2. Tohumlar kurutularak gıda olarak tüketilir.

H.G. Bitkinin toprak üstü kısımları öğütülerek hayvan yemi olarak kullanılır.

Resim 4.2.20.2 *Cicer arietinum* Doğal görünüm

Fabaceae

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Patlangaç
Bilimsel Adı: <i>Colutea cilicica</i> BOİSS.ET.BALL.	Genel Adı: Yabani Sinameki, Patluk
Lokalite: Sivas-Suşehri-Bostancık	Kullanılan Kısım: Tohum, meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi, Oyuncak	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T.Tohumu yaraların üzerine patlatıldığında yara iyileştirici olarak kullanılır.

O.Çocuklar birbirlerinin kulaklarında patlatarak oyun oynarlar.

Resim 4.2.20.3 *Colutea cilicica* Doğal görünüm

Fabaceae

Familiya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Burcak
Bilimsel Adı: <i>Genista</i> sp.	Genel Adı: Katır tırnağı, boyacı otu
Lokalite: Sivas-Suşehri- Arpayazı	Kullanılan Kısım: Bitki
Kullanım Amacı: Süs	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

E.Bahçelerde çit bitkisi veya süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.2.20.4 *Genista* Sp. Doğal görünüm

Fabaceae

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Eşek yoncası
Bilimsel Adı: <i>Glycyrrhiza glabra</i> L. var. <i>glandulifera</i> (WALDST. ET KIT.) BOISS.	Genel Adı: Meyan
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Bitki
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli

H.G.Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

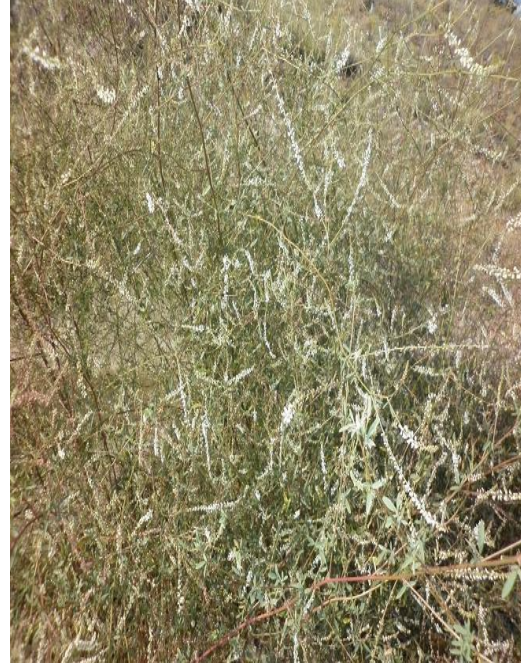
Resim 4.2.20.5 *Glycyrrhiza glabra* Doğal görünüm

Fabaceae

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Kes yoncası
Bilimsel Adı: <i>Melilotus alba</i> DESR.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri- Küçük Güzel	Kullanılan Kısım: Bitki
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli

H.G.Hayvanların yemlerine karıştırılarak süt artırıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.20.6 *Melilotus alba* Doğal görünüm

Fabaceae

Familya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Korunga
Bilimsel Adı: <i>Onobrychis armena</i> BOISS. ET HUET	Genel Adı: Korunga
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Gemin	Kullanılan Kısım: Yaprak, çiçek, gövde
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli:

H.G.Korunga kurusu yada tazesı hayvan yemi olarak kullanılır. Hayvanlarda süt artırımına sebep olduğu bilinmektedir.

Resim 4.2.20.7 *Onobrychis armena* Doğal görünüm

Fabaceae

Familiya Adı: Fabaceae	Yerel Adı: Kekik
Bilimsel Adı: <i>Ononis spinosa</i> L. subsp. <i>leiosperma</i> (BOISS.) SIRJ.	Genel Adı: Kayışkıran
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Gemin	Kullanılan Kısım: Gövde, Yaprak, Çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi, Gıda	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli:

G1.Toplanan kekikler temizlendikten sonra yıkanır ve gölgede kurutulur. Kurutulduktan sonra avuç içerisinde ezilir ve toz haline getirilir. Toz halindeki bu kekikler kavanozlara konularak saklanır. Et yemeklerinde baharat olarak kullanılır.

G2 Aynı şekilde kurutulan kekikler sıcaksuya konularak demlenir ve çay olarak tüketilir.

G3.Bağırsakla birlikte bekletilerek peynir mayası olarak kullanılır.

T1.Kekik çayı şeker hastaları için şeker düşürücü olarak kullanılır.

T2.Karın ağrısı şikayeti olanlarda kekik çayı yine karın ağrısı dindirici olarak kullanılır.

Resim 4.2.20.8 *Ononis spinosa* Doğal görünüm

4.2.21 Gentianaceae

Famlyla Adı: Gentianaceae	Yerel Adı: Yıldız çiçeği
Bilimsel Adı: <i>Centaurium erythraea</i> RAFN. subsp. <i>erythraea</i> .	Genel Adı: Kırmızı kantoron otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Çiçek,yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği

Kullanım şekli:

T1.Kurutulmuş çiçekler kaynar suya atılarak demlenir ve bağırsakları rahatlatmakta kullanılır.

T2.Bitkinin yağı iltihap giderici ve hayvan ısırıklarına karşı kullanılır.

T3.Çayı mide ve bağırsak ülserlerini iyileştirmekte kullanılır.

T4.Bitkinin çayı ateř dűřürücü olarak kullanılır.

Resim 4.2.21.1 *Centaurium erythraea* Doğal görünüm

4.2.22 Grossulariaceae

Familya Adı: Grossulariaceae	Yerel Adı: Cennet üzümü
Bilimsel Adı: <i>Ribes rubrum</i> L.	Genel Adı: Frenk üzümü
Lokalite: Sivas-Suşehri	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi,Gıda	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

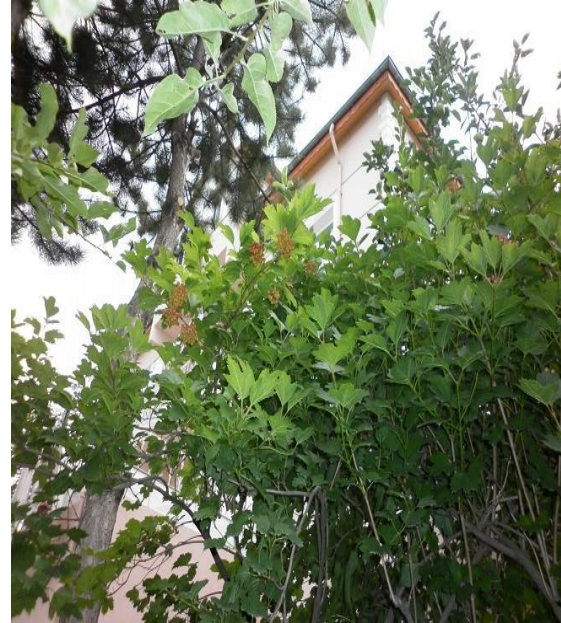
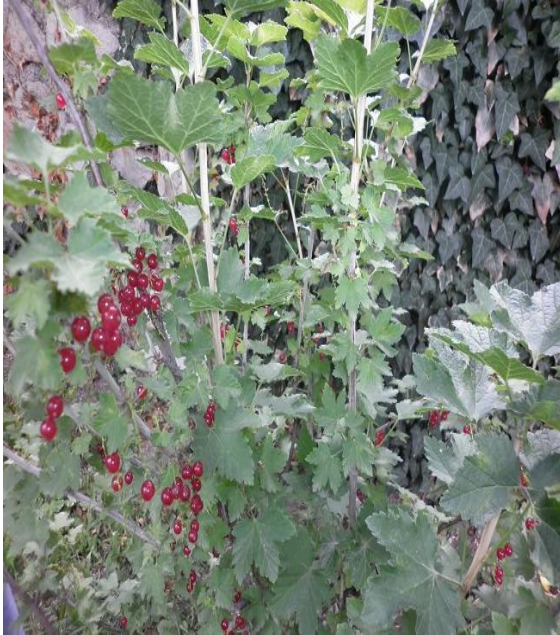
G1.Meyvesi yiyecek olarak tüketilir.

G2.Meyvesinden şurup yapılarak yaz aylarında içecek olarak tüketilir.

T1.Meyvelerden elde edilen şurup böbrek taşlarının düşürülmesinde kullanılır.

T2.Meyvelerinden elde edilen şurup sarılığın tedavisinde kullanılır.

T3.Meyvelerinden elde edilen şurup sindirim sistemi iltihaplarının giderilmesinde kullanılır.

Resim 4.2.22.1 *Ribes rubrum* Doğal görünüm

4.2.23.Hypericaceae (Clusiaceae, Guttiferae)

Familya Adı: Guttiferae	Yerel Adı: Kantaron
Bilimsel Adı: <i>Hypericum perforatum</i> L.	Genel Adı: Sarı kantaron
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kemalpaşa	Kullanılan Kısım: Sürgün,yaprak,çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ, flavonlar, naftodiantron türevleri, hiperforin, saponin, tanen, A ve C vitamini, prosiyanidin

Kullanım Şekli:

T1.Bitki toplanarak kurutulur.Kurutulan bitkiden birkaç çiçek ve sap kaynamış suya atılarak çayı demlenir. Bu çay sinir sistemi bozukluklarına ve depresyona iyi gelir.

T2.Bitki toplanır bir miktar zeytin yağı ilave edildikten sonra birkaç ay güneşte bekletilir. Bu sayede yağının çıkması sağlanır. Bu yağ hertürlü yara tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.23.1 *Hypericum perforatum*'dan görünüm

4.2.24 Juglandaceae (Cevizgiller)

Familya Adı: Juglandaceae	Yerel Adı: Ceviz
Bilimsel Adı: <i>Juglans regia</i> L.	Genel Adı: Ceviz
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Cevizliköy	Kullanılan Kısım: Yaprak,Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi, Gıda, Eşya, Kozmetik	Kimyasal İçeriği: Flavonlar, naftakinonlar (juglon), uçucu yağ, tanen, proteinler, karotonin, B ² vitamini, kalsiyum, fosfor, demir, ellajik asit

Kullanım Şekli:

G.Cevizler ağaçta olgunlaştıktan sonra çırpılır. Yeşil kabukları kendiliğinden ayrılır. Ayrılmayan kabuklar bıçak yardımıyla ayrılır. Meyveler kurutulur, kış için saklanır. Kurutulmadan taze olarak tüketilebilir. Taze olarak tüketilirken ceviz içinin zar gibi olan kısmı soyulması gerekir aksi taktirde acı bir tat hissedilir. Kurutulmuş cevizler kuruyemiş olarak yada tatlıların içinde tüketilir

T.Basur (=hemoroid) rahatsızlığında toplanan ceviz yaprakları yıkanıp temizlenir. Tencereye konan yaprakların üzerini kaplayacak şekilde su konur.Yapraklar bu suda iyice kaynatılır. Kaynayan yaprakların suyu süzülür. Basur şikayeti olan hastalar bu sudan aç karnına günde iki defa içer.

E.Cevizin kerestesi mobilya yapımında kullanılır.

K.Yaprakları kaynatılıp süzöldükten sonra kalan su ile kına ezilir ve saça sürölür. Böylece kınanın saçtaki kalıcılığı artırılmış olur.

Resim 4.2.24.1 *Juglans regia* Doğal görünüm

4.2.25 Juncaceae

Familya Adı: Juncaceae	Yerel Adı: Kuva
Bilimsel Adı: <i>Juncus inflexus</i> L.	Genel Adı: Kofalık, Kova otu, Sazak, Su Süpürgesi
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Eşya	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli

E.Yöre halkı tarafından toplanan kuvalar sepet örmek, şapka yapmak, çeşitli duvar süs eşyaları yapmakta kullanılır.

Resim 4.2.25.1 *Juncus inflexus* Doğal görünüm

4.2.26 Lamiaceae (Labiatae) (Ballıbabagiller)

Familya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Karabaş otu
Bilimsel Adı: <i>Lavandula stoechas</i> L. subsp. <i>stoechas</i> L	Genel Adı: Karabaş otu
Lokalite: Sivas-Suşehri	Kullanılan Kısım: Yaprak, çiçek,sap
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ, uçucu yağın yapısında ise kafur, fenkon, linalol bulunmaktadır.

Kullanım Şekli:

T1.Kanser türlerinde tümör büyümesini engellemek için kullanılır.

T2.Kan sulandırıcı ve damar genişletici olarak kullanılır.

T3.Yöre halkı tarafından kaynamış suya birkaç tane çiçek yaprak ve sap atılarak demlenen çayı ağrı kesici olarak kullanılır.

T4.Aynı şekilde demlenen çay balgam söktürücü olarak kullanılır.

Resim 4.2.26.1 *Lavandula stoechas* 'ten görünüm

Lamiaceae

Familya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Yabani nane,Narpuz
Bilimsel Adı: <i>Mentha spicata</i> L.subsp. <i>spicata</i> L.	Genel Adı: Nane
Lokalite: Sivas-Suşehri-Akçaağıl	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ, C vitamini

Kullanım Şekli:

T.Narpuzlar toplanarak gölge bir yerde kurutulur. Kuruyan nanelerin yaprakları kaynayan suya içilecek miktarda atılır ve demlenir. Sıcak olarak tüketilir. Soğuk algınlığına ve mide bulantılarına iyi geldiği bilinir.

Resim 4.2.26.2 *Mentha spicata* Doğal görünüm

Lamiaceae

Familya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Reyhan
Bilimsel Adı: <i>Ocimum basilicum</i> L.	Genel Adı: Fesleğen
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Yaprak,
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

G.Yaprakları salata ve çorbalarda kullanılır. Ayrıca yapraklar yazın toplanarak kurutulur. Kuruduktan sonra el yordamıyla öğütülür kavanozlara yerleştirilerek kışın baharat olarak kullanılır.

T1.Yapraklar suda kaynatılır ve öksürük kesici olarak kullanılır.

T2:Kaynamış su içerisine atılan yapraklardan elde edilen çay sakinleştirici olarak kullanılır.

Resim 4.2.26.3 *Ocimum basilicum* Doğal görünüm

Lamiaceae

Famlyya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Kara Şapka
Bilimsel Adı: <i>Phlomis pungens</i> WILLD. var. <i>pungens</i> WILLD	Genel Adı: Şabla,Çalba,Ballıkotu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Yaprak,Tohum
Kullanım Amacı: Tıbbi	

Kullanım Şekli:

T.Bitkinin kurumuş yaprakları ile birlikte tohumu kaynar suda demlenerek çayı yapılır. Bu çay öksürüğün tedavisinde kullanılmaktadır.

Resim 4.2.26.4 *Phlomis pungens* Doğal görünüm

Lamiaceae

Familya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Oğul otu
Bilimsel Adı: <i>Prunella vulgaris</i> L.	Genel Adı: Yara otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Tohum, yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği:

Kullanım Şekli:

T1.Bitkinin tohumundan elde edilen demleme ile elde edilen çay boğaz ağrılarının tedavisinde kullanılır.

T2.Bitkinin yaprakları ezilir ve bu içerik yara üzerine sürülürse yaraların tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.26.5 *Prunella vulgaris* Doğal görünüm

Lamiaceae

Familya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Emme çiçeği, Şalba
Bilimsel Adı: <i>Salvia verticillata</i> L.subsp. <i>amasiaca</i> (FREYN &BORNM.)BORNM.	Genel Adı: Adaçayı
Lokalite: Sivas-Suşehri- Esenyaka	Kullanılan Kısım: Yaprak, Çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği

Kullanım Şekli:

T.Yaprak ve çiçekler bir tencerede kaynatılır. Ardından süzülür. Ilık bir hal aldıktan sonra hayvanların yaraları bu suyla yıkanır.

Resim 4.2.26.6 *Salvia verticillata* Doğal görünüm

Lamiaceae

Familiya Adı: Lamiaceae	Yerel Adı: Ballıbaba
Bilimsel Adı: <i>Teucrium polium</i> L.	Genel Adı: Mayasıl otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Yaprak,Çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ ve diterpenler

Kullanım Şekli:

H.G.Bu bitki arılarda bal artırıcı olarak kullanılmaktadır.

T1.Bitki çiçekleriyle birlikte kaynamış suda demlenir.Yüksek tansiyonu düşürmekte kullanılır.

T2.Bitkinin çayı kan şekerini düşürmekte kullanılır.

T3.Bitkinin çayı iltihap giderici olarak kullanılır.

T4.Bitki çayı ateş düşürücü ve ağrı kesici olarak kullanılır.

Resim 4.2.26.7 *Teucrium polium* Doğal görünüm

4.2.27 Liliaceae

Familya Adı: Liliaceae	Yerel Adı: Mevrulce
Bilimsel Adı: <i>Asparagus officinalis</i> L.	Genel Adı: Kuşkonmaz
Lokalite: Sivas-Suşehri-A.Sarıca	Kullanılan Kısım: Gövde, Yaprak, Çiçek
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1.İlkbaharda tomurcuk ve yapraklar hafiften haşlanır. Sonra tereyağında soğan ve yumurta ile kavrulur ve yenir.

G2.Limon ve zeytin yağı ilave edilerek salatası yapılır.

G3.Haşlanıp ezilerek çorbası yapılır.

T. Kurutulduktan sonra kaynar suya atılarak demlenen çayı idrar söktürücü olarak kullanılır.

Resim 4.2.27.1 *Asparagus officinalis* Doğal görünüm

4.2.28 Malvaceae (Ebegümeçigiller)

Familya Adı: Malvaceae	Yerel Adı: Hatmi
Bilimsel Adı: <i>Alcea pallida</i> WALDST&KİT.	Genel Adı: Hatmi
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Yeşilyayla	Kullanılan Kısım: Çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi, Süs	

Kullanım Şekli:

T.Solunum yolları hastalıklarında özellikle öksürük için kullanılan beyaz hatminin balgam söktürme ve boğazı yumuşatma özelliği vardır. Kurutulan hatmi çiçekleri ve tomurcukları kaynamış su içerisine atılarak 5 dk demlenir. Ardından sıcak olarak tüketilir.

S.Çiçeklerinin çok büyük ve canlı renklerde açması bölge halkının bu bitkiyi evlerinin önünde süs olarak kullanmasına yol açmıştır.

Resim 4.2.28.1 *Alcea pallida* Doğal görünüm

Malvaceae

Familya Adı: Malvaceae	Yerel Adı: Bamya
Bilimsel Adı: <i>Hibiscus esculentus</i>	Genel Adı: Bamya
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

KullanımŞekli:

G.Hem taze iken hemde kurutularak salçalı yemeği yapılır.

Resim 4.2.28.2 *Hibiscus esculentus* Doğal görünüm

Malvaceae

Familya Adı: Malvaceae	Yerel Adı: Ebegümeçi
Bilimsel Adı: <i>Malva neglecta</i> WALLR.	Genel Adı: Ebegümeçi
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Gökçekent	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi, Gıda	Kimyasal İçeriği: Müsilaj, glikoz, pektin, malvidin, delfinidin ve malvin gibi antosiyanidin bileşikleri, flavonlar, tanen

KullanımŞekli

G1.Ebegümeçleri toplandıktan sonra yıkanır ve temizlenir. Ardından yaprakları ince ince kıyılır. Tencerede sıvı yağ ile birlikte pembeleşen soğanın üzerine ebegümeçleri ilave edilir. Bir süre kavrulduktan sonra yoğurtla birlikte tüketilir.

G2.Yağda az miktarda kavrulan ebegümeçleri gözlemenin içerisine konulur.

G3.Yapraklar çiğ olarak doğranıp zeytin yağ ile birlikte salatası yapılır.

G4.İri olan ebegümeçi yapraklarından dolma yapılır. Dolma içi hazırlanarak sarılır ve pişirilir.

T1.Taze olan yapraklar havanda dövülerek vücutta meydana gelmiş şişkinliklerin üzerine konur ve şişkinliğin azaldığı görülür.

T2.Kurutulan ebegümeçleri kaynamış suya atılarak demlenmesi sağlanır. Bu sayede soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.28.3 *Malva neglecta* Doğal görünüm

4.2.29 Moraceae (Dutgiller)

Familya Adı: Moraceae	Yerel Adı: Dut
Bilimsel Adı: <i>Morus alba</i>	Genel Adı: Ak dut
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Kemalpaşa, Yalnızbağlar	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği: Triterpenler, flavonlar, pektin, fruktoz, isoquercetin, adenin, kolin, A, B, B ¹ ve C vitaminleri, hormonlar, organik asitler, müsilaj

Kullanım Şekli:

G1. Toplanan meyveler taze olarak tüketilir.

G2. Toplanan meyveler kazana konularak kaynatılır ve dutun şırası çıkarılır. Ardından bu şıra kevgirden süzülür ve meyve atıklarında arındırılır. Şıra temiz bezlerin üzerine serilerek kurutulur ve pestil denilen yöre halkı tarafından çok tüketilen tatlı elde edilir.

G3. Toplanan meyveler kaynatılarak şırasından pekmez yapılır.

G4. Meyveler temiz bezlerin üzerinde kurutularak çemiç denilen dut kurusu elde edilir. Bu kurumuş dut kışın kuruyemiş olarak tüketilir. Ayrıca çemiçten kış günlerinde hoşaf yapılır.

Resim 4.2.29.1 *Morus alba*'nın kurutulmuş hali (Çemiç)

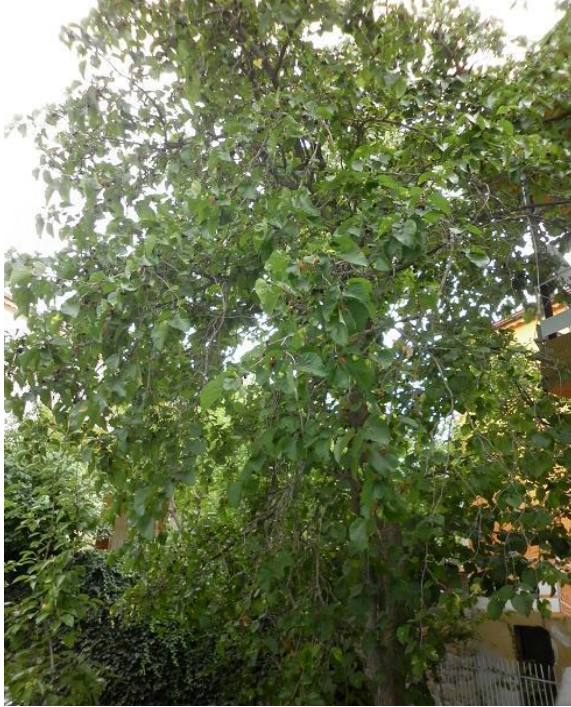
Moraceae

Familiya Adı: Moraceae	Yerel Adı: Dut
Bilimsel Adı: <i>Morus nigra</i> L.	Genel Adı: Kara dut
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Kemalpaşa, Yalnızbağlar	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Taze olarak meyvesi tüketilir.

G2.Pekmezi yapılır. Dutlar büyük bir kazanda kaynatılır. Ardından süzgeçten geçirilir. Süzgeçten geçirilen sıvı tekrar kaynatılır. Kaynatılan bu sıvı güneşte bekletilerek yoğunlaşması sağlanır.

Resim 4.2.29.2 *Morus nigra* Doğal görünüm

4.2.30 Orchidaceae

Familiya Adı: Orchidaceae	Yerel Adı: Salep
Bilimsel Adı: <i>Orchis coriophora</i> L.	Genel Adı: Çem Salebi
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Kökler
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Kökler temizlenip kuutulur. Ardından dövülerek baharat olarak kullanılır. Bu baharat kışın süte katılarak içecek olarak tüketilir.

G2.Evde yapılan dondurmalarda aroma amaçlı olarak kullanılır.

Resim 4.2.30.1 *Orchis coriophora* L. Doğal görünüm

4.2.31 Papaveraceae (Gelincikgiller)

Famlyya Adı: Papaveraceae	Yerel Adı: Gelincik
Bilimsel Adı: <i>Papaver glaucum</i> BOISS. ET HAUSSKN.	Genel Adı: Gelincik
Lokalite: Sivas-Suşehir-.Güneyli	Kullanılan Kısım: Yaprak,gövde,tomurcuk,çiçek
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Oyuncak	Kimyasal İçeriği: Alkaloitler (roeadin), müsilaj, renk maddeleri ve antosiyan glikozitleri

Kullanım Şekli:

H.G.Hayvanlarda yiyecek amaçlı olarak kullanılır.

O.Çocuklar gelincik tomurcuklarından gelin yaparlar. Gelinciğin tohumları saç olmakla birlikte tomurcuk ters çevrilerek alt kısmına çalı takılır ve bebek yapılır.

Resim 4.2.31.1 *Papaver glaucum* Doğal görünüm

4.2.32 Pinaceae (Çamgiller)

Familya Adı: Pinaceae	Yerel Adı: Çam
Bilimsel Adı: <i>Pinus nigra</i> J. F. ARNOLD	Genel Adı: Kara Çam
Lokalite: Sivas-Suşehri	Kullanılan Kısım: Reçine, Gövde, Kozalak,
Kullanım Amacı: Tıbbi, Yakacak, Eşya	

Kullanım Şekli:

T1.Nefes darlığında kullanılır. Toplanan uç filizleri gölgede kurutulduktan sonra 3 bardak sıcak suya konularak demlenir. Sıcak olarak tüketilir.

T2.El üzerindeki çatlaklara çam reçinesi direkt olarak sürülür.Böylece tedavi edilmesi sağlanır.

Y.Kurumuş çam ağaçları ve kozalakları kışın yakacak olarak kullanılır. Çam gövdesinden elde edilen reçineli kısım çıra elde etmekte kullanılır. Bu sayede kışın sobaların tutuşturulması kolaylaşır.

E.Çeşitli ev eşyaları ve tarım eşyalarının yapımında kullanılır.

Resim 4.2.32.1 *Pinus nigra* Doğal görünüm

4.2.33 Plantaginaceae (Sinirotugiller)

Familya Adı: Plantaginaceae	Yerel Adı: Bağ yaprağı, Siniirli yaprak
Bilimsel Adı: <i>Plantago lanceolata</i> L.	Genel Adı: Siniir Otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi, Gıda	

Kullanım Şekli:

T.Vücutun çeşitli yerlerinde meydana gelen yaralarda ve özellikle çibanlara yaprağın damarlı olan kısımları sarılır. Bu işlem sonucunda çibanın içindeki veya yaradaki iltihabın dışarıya akması sağlanmış olur. Bu işlem günde birkaç kez yinelenir.

G. Yaprakları ince ince doğranarak salatası yapılır.

Resim 4.2.33.1 *Plantago lanceolata* Doğal görünüm

4.2.34 Plumbaginaceae

Familya Adı: Plumbaginaceae	Yerel Adı: Gümüş, Gök geven
Bilimsel Adı: <i>Acantholimon venustum</i> BOISS. var. <i>venustum</i> BOISS.	Genel Adı: Pişik geveni
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Gövde, Kök
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Süs, Yakacak	

Kullanım Şekli:

H.G. Hayvanlar için yem olarak kullanılır.

S. Evlerde vazo içerisine yerleştirilerek dekoratif amaçlı olarak kullanılır.

Y. Kurutularak kışın yakacak olarak kullanılır.

Resim 4.2.34.1 *Acantholimon venustum* Doğal görünüm

4.2.35 Poaceae (Buğdaygiller)

Familiya Adı: .Poaceae	Yerel Adı: Ayrık Otu
Bilimsel Adı: <i>Agropyron cristatum</i> (L.) GAERTNER subsp. <i>pectinatum</i> (BIEB.) TZVELEV var. <i>pectinatum</i> (L.) GAERTNER	Genel Adı: Ayrık Otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-.Gökçekent	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Tıbbi	

Kullanım Şekli:

T.Ayrık otunun yaprakları idrar yolu enfeksiyonları için kullanılır. Ayrık otunun yaprakları temizlenir ve gölge bir yerde kurutulur. Kuruyan yapraklar bir kap içerisinde kaynatılarak suyu içilir.

Resim 4.2.35.1 *Agropyron cristatum* Doğal görünüm

Poaceae (Buğdaygiller)

Familiya Adı: .Poaceae	Yerel Adı: Arpa
Bilimsel Adı: <i>Hordeum vulgare</i> L.	Genel Adı: Arpa
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Tohum
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda,	

Kullanım Şekli:

H.G.Hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılır.

Resim 4.2.35.2 *Hordeum vulgare* Doğal görünüm

Poaceae (Buğdaygiller)

Famİlya Adı: .Poaceae	Yerel Adı: Kamış
Bilimsel Adı: <i>Phragmites australis</i> (CAV.) TRIN. EX STEUDEL	Genel Adı: Kamış, beyaz kamış, süpürge kamışı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Eskişar	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Eşya	

Kullanım Şekli:

H.G.Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

E1.Dalları yapılan yastıkların içerisine dolgu malzemesi olarak kullanılmaktadır.

E2.Köylerde araziye yönelik işlerin yapıldığı yaz evlerinin tavanına döşenmektedir.

E3.Yörede yaygın çalgılardan olan zurnanın ön düdüğü yapılmaktadır.

E4.Sepet örmekte kullanılmaktadır.

Resim 4.2.35.3 *Phragmites australis* Doğal görünüm

Poaceae (Buğdaygiller)

Familya Adı: .Poaceae	Yerel Adı: Mısır
Bilimsel Adı: <i>Zea mays</i> L.subsp. <i>mays</i>	Genel Adı: Mısır
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Püskül ,Tohum
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1.Toplanan mısırların bir kısmı suyla birlikte haşlanır ve tuzlanarak tüketilir. Aynı şekilde toplanan mısırların ise bir kısmı köz üzerinde pişirilerek tüketilir.

G2.Kurutulmuş mısırlar değirmende öğütülerek mısır unu elde edilir. Bu un kek yapımında ve tatlı yapımında kullanılır.

T.Böbrek rahatsızlıklarında mısır püskülü kaynatılır kaynamış olan bu mısır püskülleri süzildükten sonra suyu sıcak olarak tüketilir.

E.Kurutulmuş mısır yapraklarından çeşitli ev eşyaları yapımında kullanılır.Ekmek sepeti gibi.

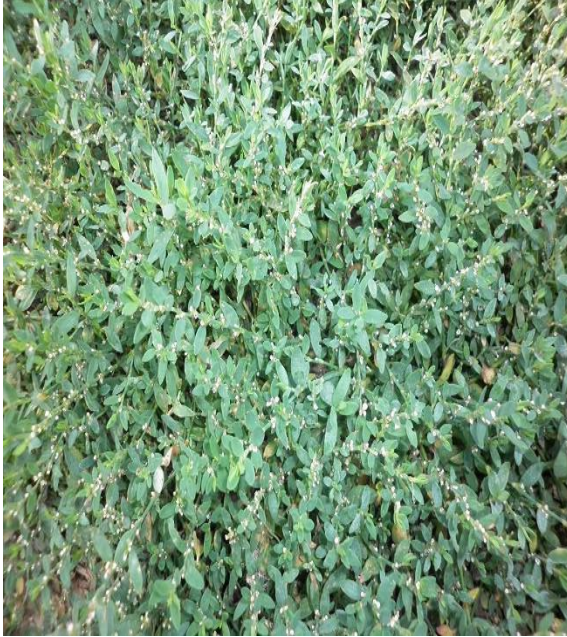
Resim 4.2.35.4 *Zea mays* Doğal görünüm

4.2.36 Polygonaceae (Kuzukulağıgiller)

Famılya Adı: .Polygonaceae	Yerel Adı: Madımak
Bilimsel Adı: <i>Polygonum cognatum</i> MEISSN.	Genel Adı: Madımak
Lokalite: Sivas-SuŖehri-Beydeğirmi	Kullanılan Kısım: Yaprak ve ince gövde
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Ŗekli:

G.Madımaklar temiz olan araziden toplanır. Yabancı otlardan aykklanır ve yıkanır. Bir tencerede soğan doğaranır. Soğan yağda pembeŖinceye kadar kavrulur. Salça eklenir. TemizlenmiŖ ve dođranmiŖ madımaklar ilave edilir. Madımaklar iyice kavrulduktan sonra üzerine bir miktar sıcak su ilave edilir. Ardından zerine bulgur ve pirinç atılır. PiŖtikten sonra yoğurtla birlikte servis yapılır.

Resim 4.2.36.1 *Polygonum cognatum* Doğal görünüm

Polygonaceae

Familiya Adı: .Polygonaceae	Yerel Adı: Kiriş,
Bilimsel Adı: <i>Rheum ribes</i> L.	Genel Adı: Işgın
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Kök, gövde, tohum
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G.Genç gövdeleri ve yaprak sapları kabuğu soyulduktan sonra taze olarak tüketilmektedir.

T1.Şekeri düşürmek için kökü kaynatılarak içilir.

T2.Tohumları suda kaynatıldıktan sonra bu su içilir ve astım tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.36.2 *Rheum ribes* 'den görünüm

Polygonaceae

Familya Adı: .Polygonaceae	Yerel Adı: Kuzu kulağı
Bilimsel Adı: <i>Rumex scutatus</i> L.	Genel Adı: Kuzu kulağı, ekşi kulak
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Yaprak ve ince gövde
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği: Antrakinon, flavonoit, hidrokarbon, tanen içerir.

Kullanım Şekli:

G1. Yapraklar ve ince gövde doğranır ve salatası yapılır.

G2. Kısır içerisine ekşi tadı vermesi için kullanılır.

Resim 4.2.36.3 *Rumex scutatus*'tan görünüm

Polygonaceae

Familya Adı: .Polygonaceae	Yerel Adı: Evelik
Bilimsel Adı: <i>Rumex patientia</i> L.	Genel Adı: Labada
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği: Antrakinon, flavanoit, hidrokarbon, saponin, tanen içerir.

Kullanım Şekli:

G1.Taze yapraklar toplanıp yıkanır. Sıcak suda 1-2 dk haşlanır. Ardından soğuk suya alınır. Dolma harcı hazırlanarak bu yapraklara sarılır. Çabuk piştiği için az pişirilir. Üzerine sarımsaklı yoğurt dökülüp salçalı sosla servis yapılır.

G2.Taze yapraklar toplanıp yıkandıktan sonra doğranır. Yağda soğan kavrulur. Doğranmış olan evelikler ilave edilir. Piştikten sonra bir tepsiye alınır yoğurt dökülerek servis yapılır.

Resim 4.2.36.4 *Rumex patientia* Doğal görünüm

4.2.37 Portulacaceae (Semizotugiller)

Familya Adı: .Portulacaceae	Yerel Adı: Pürpürüm, Semizotu
Bilimsel Adı: <i>Portulaca oleracea</i> L.	Genel Adı: Semizotu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Saraycık	Kullanılan Kısım: Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Pürpürümler toplanır yabani otlardan ayıklanır. Yıkanır normal büyüklükte doğranır. Su kaynatılır pürpürümler kaynayan suya atılır ve haşlanır. Haşlandıktan sonra kevgirden süzülür. Üzerine bulgur serpilerek karıştırılıp üzeri kapatılır. Soğan ve sarımsak soyulur yağda kavrulur üzerine yumurta kırılıp karıştırılır, süzülen semiz otları ilave edilir. Biraz kavrulur.

G2.Pürpürümler toplanır yıkanır ve doğranır.Yağda soğan kavrulduktan sonra salça ilave edilir.ardından pürpürümler eklenir. Bir miktar bulgur veya pirinç ilave edilerek kendi suyu ile pişirilir.

Resim 4.2.37.1 *Portulaca oleracea* Doğal görünüm

4.2.38 Rhamnaceae (Cehrigiller)

Familya Adı: .Rhamnaceae	Yerel Adı: Güvem
Bilimsel Adı: <i>Rhamnus oleoides</i> L.subsp. <i>graecus</i> (BOİSS &RUET)HOLMBOE	Genel Adı: Kör diken
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G.Toplanan meyveler taze olarak tüketilir veya yazın kurutularak kışın kompostosu yapılır.

T.Çiğ olarak taze tüketilmesi şeker hastaları için şeker düzenleyici olarak kullanılır.

Resim 4.2.38.1 *Rhamnus oleoides* Doğal görünüm

Rhamnaceae

Familya Adı: .Rhamnaceae	Yerel Adı: Karaçalı
Bilimsel Adı: <i>Paliurus spina-christi</i> MİLLER	Genel Adı: Karaçalı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Meyve, gövde
Kullanım Amacı: Eşya	Kimyasal İçeriği: Sabit yağ, tanen, alkoloitler (paliurin), flavon

Kullanım Şekli:

E1. Bahçe kenarlarını belirlemek amacıyla çit yapımında kullanılır.

E2. Meyveleri siyah renk elde etmek amacıyla kullanılır.

Resim 4.2.38.2 *Paliurus spina-christi* Doğal görünüm

4.2.39 Rosaceae (Gülgiller)

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Dutya
Bilimsel Adı: <i>Alchemilla</i> sp.	Genel Adı: Aslanpençesi
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları, çiçekler
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

H.G. Arıcılıkta bal artırıcı bitki olarak bilinir.

G. Bu bitki yöre halkı tarafından hazır peynir mayaları üretiminden önce peynir mayalamakta kullanılmıştır.

T. Çiçekleri ve toprak üstü kısımları kurutulur ve kaynamış suda demlenir. Bu çay ishal kesici ve ağrı kesici olarak kullanılır.

Resim 4.2.39.1 *Alchemilla* sp. Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Merhem
Bilimsel Adı: <i>Cerasus mahaleb</i> (L.) MILL. var. <i>mahaleb</i>	Genel Adı: Mahleb
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Meyve, yaprak, dal
Kullanım Amacı: Gıda, Eşya, İnanç	

Kullanım Şekli:

G.Meyveleri kurutularak baharat olarak kullanılır.

E.Odunu kokulu ve iyi cila aldığı için baston ve oyuncak yapımında kullanılır.

İ.Evde yaprak ve dallarını bulundurmamak nazardan korur.

Resim 4.2.39.2 *Cerasus mahaleb* Doğal görünüm

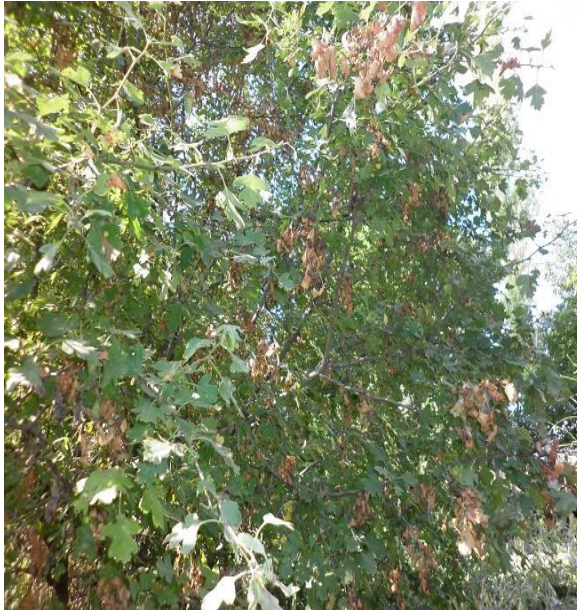
Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Öküz götü
Bilimsel Adı: <i>Crataegus monogyna</i> <i>JACQ.subsp.monogyna JACQ</i>	Genel Adı: Alıç
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gümüştaş	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği: Siyanogenetik glikozitler, prosiyanidinler, flavonlar, aminler, triterpenik asitler, C vitamini, triterpen türevleri, saponinler, antosiyanidinler, acı maddeler, tanen, steroller

Kullanım Şekli:

G1.Toplanan alıçlar yıkanıp temizlendikten sonra taze olarak tüketilir.

G2:Alıçlar taze olarak toplandıktan sonra kurutulur.Kaynamış suya birkaç tane kurumuş meyve atılarak çayı demlenir ve içilir.

Resim 4.2.39.3 *Crataegus monogyna* Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Alıç
Bilimsel Adı: <i>Crataegus orientalis</i> PALLAS EX BİEB. var. <i>orientalis</i> PALLAS EX BİEB.	Genel Adı: Alıç
Lokalite: Sivas-Suşehri-Esenyaka	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçeriği: Tanen, C vitamini , flavonoit bileşikleri içerir.

Kullanım Şekli:

G1.Toplanan meyveler yıkandıktan sonra taze olarak tüketilir.

G2.Alıç ağacının genç sürgünleri suda kaynatılarak çayı yapılır ve içilir.

Resim 4.2.39.4 *Crataegus orientalis* Doğal görünüm

Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Ayva
Bilimsel Adı: <i>Cydonia oblonga</i> MİLL	Genel Adı: Ayva
Lokalite: Sivas-Suşehri-Yalnızbağlar	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Ağaçtan toplanan meyveler yıkandıktan sonra çiğ olarak tüketilir.

G2.Toplanan meyvelerin kabukları soyularak doğranır ve kompostosu yapılır.

G3.Meyveler toplanıp kabukları soyulduktan sonra 1 gün şekerde bekletilir. Ertesi gün kaynatılır ve üzerine limon sıkılarak reçeli yapılır.

Resim 4.2.39.5 *Cydonia oblonga* Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Çilek
Bilimsel Adı: <i>Fragaria vesca</i> L.	Genel Adı: Çilek
Lokalite: Sivas-Suşehri-Yalnızbağlar	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:Toplanan meyveler taze taze tüketilir, ya da meyveler 1 gün şekerde bekletilerek ertesi gün kaynatılır ve reçeli yapılır.

Resim 4.2.39.6 *Fragaria vesca* Doğal görünüm

Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Elma
Bilimsel Adı: <i>Malus domestica</i> BORKH.	Genel Adı: Elma
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli

G1. Taze olarak meyvesi tüketilmektedir.

G2. Elmanın meyveleri ince ince dilimlenerek gölgede kurutulur. Gahı adı verilen bu kuru kışın kuruyemiş olarak yada komposto yapılarak tüketilir.

G3. Taze olarak dilimlenmiş elmadan reçel yapılmaktadır.

G4. Su katılmış bidonların içerisine meyveler dilimlenip ağzı kapatılır. Meyveler çürüyünceye kadar bu bidonlar içerisinde bekletilerek sirke elde edilir.

T1. Elmanın kabukları soyularak yüze bu kabuklarla masaj yapılır. Bu sayede cildin daha parlak olması sağlanır.

T2. Elma kabukları kaynatılarak bu su içilir ve öksürüğe iyi gelir.

Resim 4.2.39.7 *Malus domestica* Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Şeftali
Bilimsel Adı: <i>Persica vulgaris</i> MILLER	Genel Adı: Şeftali
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1.Olgunlaşmış meyveler çiğ olarak tüketilir.

G2.Olgunlaşmış meyveler toplanır dilimlenir 1 gece şekerde bekletilerek reçeli yapılır.

Resim 4.2.39.8 *Persica vulgaris* Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Kayısı
Bilimsel Adı: <i>Prunus armenica</i> L.	Genel Adı: Kayısı
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda,Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1.Meyveleri komposto ve reçel yapımında kullanılır.

G2.Tohumları erez olarak tüketilir.

T.Meyveleri ve kompostosu kabızlığın giderilmesinde kullanılır.

Resim 4.2.39.9 *Prunus armenica* Doğal görünüm

Rosaceae

Familya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Vişne
Bilimsel Adı: <i>Prunus cerasus</i> L.	Genel Adı: Vişne
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1.Meyveler toplanarak suda kaynatılır az miktarda şeker ilave edilerek yaz aylarında soğuk olarak tüketilir.

G2.Meyveler toplanır çekirdekleri çıkarılır, bir gece şekerde bekletilerek ertesi gün kaynatılır. Bu sayede reçeli yapılır.

T.Tansiyonu düşürmek için meyveleri çiğ olarak tüketilir

Resim 4.2.39.10 *Prunus cerasus* Doğal görünüm

Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Yaban Armudu, Ahlat
Bilimsel Adı: <i>Pyrus elaeagnifolia</i> PALLAS.subsp. <i>elaeagnifolia</i>	Genel Adı: Ahlat
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	Kimyasal İçerigi: Florizin (fenolik) glikoziti

Kullanım Şekli:

G.Dağdan toplanan armutlar temizlenip yıkandıktan sonra taze olarak tüketilir.

Resim 4.2.39.11 *Pyrus elaeagnifolia* Doğal görünüm

Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Böğürtlen
Bilimsel Adı: <i>Rubus caesius</i> L.	Genel Adı: Böğürtlen
Lokalite: Sivas-Suşehri-Arpayazı	Kullanılan Kısım: Meyve, Yaprak
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1. Taze olarak toplanan meyveler çiğ olarak tüketilir.

G2. Meyveler toplanır şekerle kaynatılarak marmeleği yapılır.

T. Meyvelerin taze olarak tüketilmesi kanseri önler.

Resim 4.2.39.12 *Rubus caesius* Doğal görünüm

Rosaceae

Famlyya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Ahududu
Bilimsel Adı: <i>Rubus idaeus</i> L.	Genel Adı: Ahududu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni –Bağlar	Kullanılan Kısım: Meyve, kök
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G1. Taze olarak meyveleri tüketilir.

G2. Meyvelerinden reçel yapılır.

T. İltihaplanmalara karşı kökü kaynatılarak içilir.

Resim 4.2.39.13 *Rubus idaeus* Doğal görünüm

Rosaceae

Familiya Adı: .Rosaceae	Yerel Adı: Kuşburnu
Bilimsel Adı: <i>Rosa canina</i> L.	Genel Adı: Yabani gül
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni –Bağlar	Kullanılan Kısım: Meyve,
Kullanım Amacı: Gıda, Tıbbi	Kimyasal içeriği: Askorbik asit, pektin, tanen, meyva asitleri, şekerler, organik asitler, A, B ve C vitaminleri, flavonlar

Kullanım Şekli:

G1. Toplanan meyveler kurutulur. Kaynamış suya atılarak demlenir. Çayı içilir.

G2. Taze meyvelerden marmelat yapılır. Bunun için kaynayan suya meyveler atılarak yumuşaması sağlandıktan sonra süzülür. Yumuşamış olan bu meyveler el yordamıyla ezilerek süzgeçten geçirilir. Böylece kuşburnu meyvelerinin çekirdekleri ve bıyık şeklindeki uzantıları ayrılır. Süzme işlemi farklı deliklere sahip süzgeçlerle birkaç defa yapılır. Süzüntü alınarak kazana konur ve tekrar kaynatılır. Bu işlem süzüntünün çok cıvık veya katı olmayacak kıvama gelmesine kadar devam eder. İşlem bittikten sonra marmelatlar sıcak olarak kavanozlara yerleştirilir. Kavanozların kapakları sıkıca kapatılarak kavanozlar ters çevrilir. Hazırlanan bu marmelat kış aylarında kahvaltı sofralarında tüketilir veya su ile karıştırılarak yemeklerde kuşburnu suyu olarak tüketilir.

T1. Erginliğe ulaşmış meyvelerin kurutulup kaynamış su içerisinde demlenmesi soğuk algınlığına iyi gelir.

T2. İshali önlemede hem taze meyveler hemde marmelat son derece etkilidir.

Resim 4.2.39.14 *Rosa canina* Doğal görünüm

4.2.40.Rubiaceae

Famlyya Adı: .Rubiaceae	Yerel Adı: İt üzümü
Bilimsel Adı: <i>Rubia tinctorium</i> L.	Genel Adı: Boya otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Solak	Kullanılan Kısım: Kök
Kullanım Amacı: Eşya,Tıbbi	

Kullanım Şekli:

E.Kökleri ezilerek elde edilen boya yünlerin boyanmasında kullanılır.

T.Kurutulmuş meyveleri kaynamış suda demlenerek çayı yapılır. Bu çay vitamin ihtiyacını gidermek amacıyla kullanılır.

Resim 4.2.40.1 *Rubia tinctorium* Doğal görünüm

4.2.41.Salicaceae (Söğütgiller)

Familya Adı: .Salicaceae	Yerel Adı: Akkavak
Bilimsel Adı: <i>Populus alba</i> L.	Genel Adı: Akkavak
Lokalite: Sivas-Suşehri	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Yakacak-Eşya	

Kullanım Şekli:

Y.Kavak ağaçları belli bir yüksekliğe uşatıktan sonra kesilir. Dallar ve gövde kurutulduktan sonra yakacak olarak tüketilir.

E.Yan dallar temizlendikten sonra kavak gövdesi kurutulur. Evlerin çatı iskelerinin bu gövdelerden olması sağlanır.

Resim 4.2.41.1. *Populus alba* L'dan doğal görünüm

Salicaceae

Familiya Adı: .Salicaceae	Yerel Adı: Salkım söğüt
Bilimsel Adı: <i>Salix babylonica</i> L.	Genel Adı: Söğüt
Lokalite: Sivas-Suşehri	Kullanılan Kısım Yaprak, ince dal
Kullanım Amacı: .Tıbbi,Yakacak	

Kullanım Şekli:

T.Ağrı kesici olarak kullanılmaktadır. Taze yapraklar ve ince dallar kesilir. Kabukları soyulup gölgede kurutulur. Kaynamış suya bir tutam atılarak çayı demlenir ve sıcak olarak içilir.

Y.Söğüt kesilip kurutulduktan sonra yakacak olarak tüketilir.

Resim 4.2.41.2 *Salix babylonica*'dan doğal görünüm.

4.2.42 Scrophulariaceae (Sıracotugiller)

Familya Adı: .Scrophulariaceae	Yerel Adı: Pişmez otu, Çavdar
Bilimsel Adı: <i>Melampyrum arvense</i> L. var. <i>arvense</i> L	Genel Adı: İnek buğdayı
Lokalite: Sivas-Suşehri-Kozçukur	Kullanılan Kısım: Tüm bitki
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda,	

Kullanım Şekli:

H.G.Bitki hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.2.42.1 *Melampyrum arvense* Doğal görünüm

Scrophulariaceae

Familiya Adı: .Scrophulariaceae	Yerel Adı: Sığırkuyruğu
Bilimsel Adı: <i>Verbascum cheiranthifolium</i> BOİSS.var. <i>cheiranthifolium</i> BOİSS	Genel Adı: Sığırkuyruğu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gemin	Kullanılan Kısım: İnce filiz, çiçek,
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda,Tıbbi	

Kullanım Şekli:

H.G.Arılarda bal artırıcı olarak bilinir.

T1. Çiçeklerinin ve ince filizlerinin kurutulup kaynatılmasıyla elde edilen çayın içilmesi basur şikayetlerini azaltır.

T2.Çiçeklerinin kurutulup kaynatılmasıyla elde edilen çay nefes darlığının tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.42.2 *Verbascum cheiranthifolium* Doğal görünüm

4.2.43 Solanaceae(Patlıcangiller)

Familya Adı: .Solanaceae	Yerel Adı: Patlıcan
Bilimsel Adı: <i>Solanum melongena L.</i>	Genel Adı: Patlıcan
Lokalite: Kültür	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda,	

Kullanım Şekli:

G.Meyveler toplanarak çeşitli yemeklerin yapımında kullanılır.

Resim 4.2.43.1 *Solanum melongena* Doğal görünüm

Solanaceae

Familya Adı: .Solanaceae	Yerel Adı: Patates
Bilimsel Adı: <i>Solanum tuberosum</i> L.	Genel Adı: Patates
Lokalite: Kùltür	Kullanılan Kısım: Gùvde
Kullanım Amacı: Gıda,Tıbbi	

Kullanım Şekli:

G.Topraktan çıkarılan patates gövdeleri topraktan arındırılır. Yapılacak yemeğin türüne göre haşlanır kızartılır yada sulu yemeği yapılır. Ayrıca bir bütün halinde fırına verilebilir.

T.Baş ağrısına iyi gelir. Çiğ patatesler yuvarlak yuvarlak doğranıp bir beze sarılarak başa sarılır.

Resim 4.2.43.2 *Solanum tuberosum* L. Doğal görünüm

4.2.44 Tamaricaceae

Familiya Adı: Tamaricaceae	Yerel Adı: Yılgın
Bilimsel Adı: <i>Tamarix smyrnensis</i> BUNGE	Genel Adı: Ilgın
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Yapraklı dallar
Kullanım Amacı: Eşya	

Kullanım Şekli:

E1.Bahçe kenarlarında çit yapımında kullanılır.

E2.İnşaat süpürgesi ve ahır süpürgesi yapımında kullanılır.

E3.Ahşap evlerde çatıların üzerine gerilir.

E4.Yakıt olarak kullanılır.

Resim 4.2.44.1 *Tamarix smyrnensis* Doğal görünüm

4.2.45. Tiliaceae

Famlyya Adı: Tiliaceae	Yerel Adı: Ihlamur
Bilimsel Adı: <i>Tilia argentea</i> DESF. EX DC.	Genel Adı: Ihlamur
Lokalite: Sivas-Suşehri-Yanlızbağlar	Kullanılan Kısım: Yaprak, Çiçek
Kullanım Amacı: Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Uçucu yağ, müsilaj, flavonoitler

Kullanım Şekli:

T1.Toplanan ihlamur yaprak ve çiçekleri kurutulur.Kaynamış su içerisine atılarak çayı demlenir. Göğüs yumuşatıcı ve balgam söktürücü olarak kullanılmaktadır.

T2.Mide hazımsızlığına karşı kullanılır.

T3.Suda kaynatılıp soğutulan ihlamur cilde masaj uygulaması yapılarak cilt lekelerinin ortadan kaldırılmasında kullanılır.

T4.Aynı şekilde kaynatılıp soğutulan ihlamur ile saçlar yıkandığında saçları gürleştirir.

T5.Strese karşı sakinleştirici etkisinden faydalanılır.

Resim 4.2.45.1 *Tilia argentea* Doğal görünüm

4.2.46 Typhaceae

Familya Adı: Typhaceae	Yerel Adı: Yassı cil
Bilimsel Adı: <i>Typha angustifolia</i> L.	Genel Adı:
Lokalite: Sivas-Suşehri-Beydeğirmeni	Kullanılan Kısım: Gövde
Kullanım Amacı: Eşya	

Kullanım Şekli

E.Hasır, sepet gibi çeşitli ev eşyalarının örülmesinde kullanılır.

Resim 4.2.46.1. *Typha angustifolia* Doğal görünüm

4.2.47 Ulmaceae

Familiya Adı: .Ulmaceae	Yerel Adı: Davum
Bilimsel Adı: <i>Celtis tournefortii</i> LAM	Genel Adı: Dağum, Dağdağan
Lokalite: Sivas-Suşehri-Gökçekent	Kullanılan Kısım: Gövde, Yaprak, Tohum
Kullanım Amacı: Gıda, Eşya	

Kullanım Şekli:

G1.Meyveleri reçel yapımında kullanılır.

G2.Meyveleri kurutularak çerez olarak tüketilir.

E.Meyve çekirdekleri tesbih ve takı yapımında kullanılır.

Resim 4.2.47.1 *Celtis tournefortii* Doğal görünüm

4.2.48 Urticaceae(Isırgangiller)

Familiya Adı: .Urticaceae	Yerel Adı: Isırgan
Bilimsel Adı: <i>Urtica dioica</i> L.	Genel Adı: Isırgan
Lokalite: Sivas-Suşehri-Balkara	Kullanılan Kısım: Gövde,Yaprak,Tohum
Kullanım Amacı: Gıda,Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Potasyum, kalsiyum ve silisik asit tuzları, organik asitler, histamin, asetil kolin, C vitamini, flavonlar, lignanlar, kumarinler, terpenler

Kullanım Şekli:

G1.Toplanan ısırganlar temizlendikten sonra doğranır. Yağda salçayla birlikte kavrulmuş olan soğanın üzerine bu ısırganlar ilave edilir. Bu karışıma bir miktar bulgur ve su ilave edilir. Yoğurtla birlikte tüketilir.

T1.Isırgan otu su ile birlikte kaynatılır ardından süzülür. Bu su ile saçlar yıkanırsa kepeğe iyi gelir.

T2.Isırgan yaprakları suda kaynatılır ve bu su içilerek böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılır.

T3.Yapraklarının ezilmesiyle elde edilen lapa romatizma sorunu yaşanan bölgelere sürülür.

Resim 4.2.48.1 *Urtica dioica* Doğal görünüm

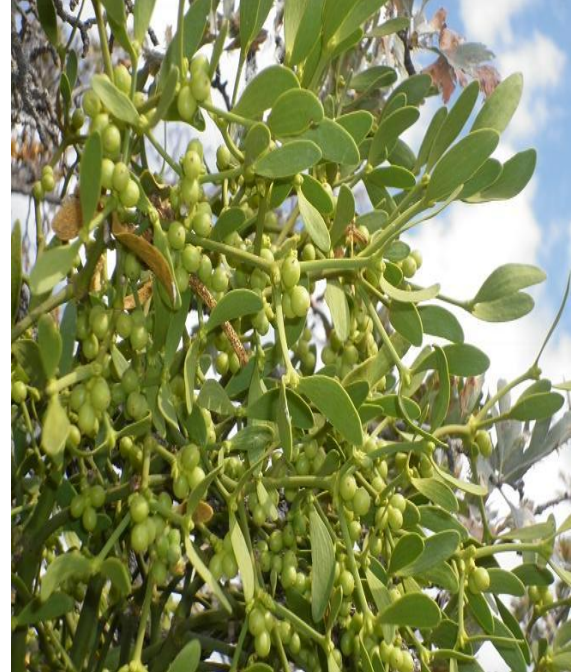
4.2.49 Viscaceae (Loranthaceae) (Ökseotugiller)

Familya Adı: Viscaceae	Yerel Adı: Çeküm
Bilimsel Adı: <i>Viscum album</i> L.subsp. <i>album</i> L.	Genel Adı: Ökse otu
Lokalite: Sivas-Suşehri-Bostancık	Kullanılan Kısım: Gövde,Y yaprak, meyve
Kullanım Amacı: Hayvansal Gıda, Tıbbi	Kimyasal İçeriği: Reçine, saponinler, organik asitler ve alkaloidler, lektinler, şekerler, aminoasitler, fenilpropan, lignanlar, flavonoidler, polisakkaritler , müsilaj, tanen

Kullanım Şekli:

H.G:Hayvan yemi olarak kullanılır.

T:Bitkinin yaprakları toplanıp kurutulur, kaynar suda bekletildikten sonra içilir. Bu çay hemoroid tedavisinde kullanılır.

Resim 4.2.49.1 *Viscum album* Doğal görünüm

4.2.50 Zygophyllaceae (Yabani kimyongiller)

Familya Adı: Zygophyllaceae	Yerel Adı: Üzerlik
Bilimsel Adı: <i>Peganum harmala</i> L.	Genel Adı: Üzerlik
Lokalite: Sivas-Suşehri-Çataloluk	Kullanılan Kısım: Tohum
Kullanım Amacı: Eşya, İnanç	

Kullanım Şekli:

E.Tohumlar ortaları delinerek boncuk gibi dizilir ve çeşitli süs eşyaları yapılır.

İ:Nazara iyi geldiği düşünülür. Tohumlar tavada kavrulur ve tütsüsü ev içerisinde dolaştırılarak ev nazardan arındırılır.

Resim 4.2.50.1 *Peganum harmala* Doğal görünüm

Zygophyllaceae

Familiya Adı: Zygophyllaceae	Yerel Adı: Demir diken
Bilimsel Adı: <i>Tribulus terrestris</i> L.	Genel Adı: Demir diken, Demir pıtrağı, Çarık diken
Lokalite: Sivas-Suşehri-Aşağı Sarıca	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi	

Kullanım Şekli:

T.Meyvesi suda kaynatılıp elde edilen sıvı kalp rahatsızlıklarına, damar tıkanıklıklarına, idrar yolu enfeksiyonlarına iyi gelmektedir.

Resim 4.2.50.2 *Tribulus terrestris* Doğal görünüm

Zygophyllaceae

Familiya Adı: Zygophyllaceae	Yerel Adı: Pağla
Bilimsel Adı: <i>Zygophyllum fabago</i> L.	Genel Adı: Yabani kimyon
Lokalite: Sivas-Suşehri-Aşağı sarıca	Kullanılan Kısım: Meyve
Kullanım Amacı: Gıda	

Kullanım Şekli:

G1. Hamur işlerinin içine konur.

G2. Tohumlar öğütülerek baharat olarak kullanılır.

Resim 4.2.50.3 *Zygophyllum fabago* Doğal görünüm

5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR

2012-2013 yılları arasında Suşehri ilçe merkezi ve köylerinde yapılan etnobotanik çalışmada, ilçe halkının bitkilerden çeşitli amaçlarla faydalandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle kırsal kesimde halkın yetiştirmiş olduğu kültür bitkileri ve doğal olarak yetişen bitkiler ihtiyaçların karşılanmasında önemli yer tutar. Kırsal kesimde yaşayan yaşlı halk bitkileri daha iyi tanımakta ve faydalanma yolları hakkında bilgi verebilmektedir. Yaşlı kesimin bu konuda daha bilgili olması hayatlarının bir döneminde çobanlık yapmalarından kaynaklanmaktadır. Nitekim bölgede hayvancılık önemli geçim kaynaklarından biridir. Bazı köylerde Beydeğirmeni, Bostancık, Türkmenler gibi köyün ekilebilir arazisinin bir çoğunun Kılıçkaya Barajı'nın suları altında kalması nedeniyle bu köyler başta İstanbul olmak üzere büyük kentlere oldukça fazla göç vermiştir. Bu durum bu köylerde genç kuşakların bitkileri ve kullanım alanlarını öğrenme ve deneme durumunu olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak son birkaç yılda göç eden nüfusun köylerine yeni evler yaptırarak yaz aylarını köylerinde geçirme gibi bir geleneğin doğması bitkileri ve doğayı tanıma ve kullanma adına umut verici bir gelişmedir. Yapılan çalışmada sağlıklı sonuçlar alınabilmesi için yöredeki yaşlı kesimle daha çok iletişim kurulmuştur.

Yöre halkı bitkileri isimlendirirken özellikle morfolojik özelliklerine bakmıştır. Örneğin, *Carthamus dentatus* bitkisinin dikenlerinin kenarlarında pamuk benzeri çıkıntılar olduğu için yöresel olarak “pamuk dikenini” denilmiş diken ve pamuk gibi iki zıt kelime bir bitkinin adlandırılmasında bir arada kullanılmıştır. *Centaurea solstitialis* bitkisine “sarıbaş dikenini” denilmesindeki temel neden çiçeklerinde bulunan sarı renktir. *Silene vulgaris* bitkisine “gelin parmağı” denilmesindeki temel neden bitkinin tohumlarının yüksük şekline benzemesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanında bazı bitkileri isimlendirirken onların kullanılış amaçlarındaki dikkate almışlardır. Örneğin; *Suaeda altissima* bitkisine “süpürge otu” denilmesi bu bitkinin temel kullanım alanının süpürge yapımı olmasındandır. Bununla birlikte bitki ve ismi arasında ilişki kurulamayan oldukça fazla türde mevcuttur. Örneğin, *Asparagus officinalis* bitkisine “mevrülce” denilmesi, *Heracleum* sp bitkisine “kekre” denilmesi, *Cichorium intybus* bitkisine “cangaza” denilmesi kendi içerisinde ilginçlikler arz eder.

Yöre verimli tarım arazilerine sahiptir. Son yıllarda suyun ulaşmadığı araziye yapılan sulama kanalları kültür bitkiciliğini geliştirmiş bu durum doğal bitkilere duyulan ihtiyacı azaltmıştır. Yörede kültürü yapılmayan bitki hemen hemen yok gibidir. Örneğin *Sinapis arvensis*’ ten yapılan “mannik yemeği” eskiden meşhur bir yemek iken, günümüzde popülerliğini yitirmiştir. Eski tadların müdavimleri genellikle yaşlı kadınlardır. Bunun yanında kültür bitkilerinin de farklı kullanım alanları göze çarpmaktadır. Örneğin *Beta vulgaris* sadece köklerinden şeker elde etmek için değil aynı zamanda yapraklarından “pezik” adı verilen turşunun yapımında da kullanılmaktadır. Mısır sadece besin olarak tüketilmeyip ekmek sepeti gibi eşya yapımında da kullanılmaktadır. Patates yuvarlak yuvarlak kesilip çiğ olarak başa sarılıp baş ağrısı dindirmek gibi tıbbi bir amaç için de kullanılmaktadır.

Gıda olarak kullanılan bitkiler köylü kadınlar tarafından toplanarak Perşembe günleri Suşehri pazarında satılmaktadır. Bu bitkilerden en fazla rağbet göreni ise Madımak olarak adlandırılan *Polygonum cognatum*’dur. Bitki yöre halkı tarafından bahar aylarında satın alınarak konservesi yapılmakta, son dönemlerde dondurucuda saklanmakta veya kurutulmaktadır. Madımak kültürü yaşatılmasına rağmen bir çok bitkinin gıda olarak kullanımından özellikle yaşlı kadınlar haberdardır. Genç nesil bitkilerden elde edilen bu yemeklerden fazla haberdar değildir. Bunun nedenlerinden biri ilçenin genç nüfusunun büyük kentlere göç etmiş olmasıdır. Bu durum kuşaklar arasındaki iletişimin kopmasına neden olmuştur. Yiyecek olarak tüketilen diğer bitkilerin hemen hemen hepsi sıvı yağda kavrulmuş soğanın üzerine temizlenmiş ve doğranmış yaprakların ilavesi ile olmakta ve genellikle yoğurtla birlikte tüketilmektedir. Bazen de kavrulan bu yapraklara bulgur eklenmektedir. Gıda tüketiminde bu bitkilerden başka bir yararlanma şekli ise gözleme denilen saçta yapılan böreğe iç olarak koymaktır. Ayrıca salatası ve turşusu yapılan bitkilerde mevcuttur.

Bunun yanında bitkilerin hayvan yemi olarak kullanımı da yaygındır. Yörede hayvancılık önemli bir gelir kaynağı olduğu için süt artırıcı olarak bilinen bitkiler yöre halkı tarafından oraklarla biçilerek kurutulup samana katılarak kışın kullanılmak üzere “merek” olarak adlandırılan samanlıklarda saklanmaktadır.

Tıbbi kullanım fazla olmasına rağmen halk hekimi olarak tanımlanabilecek kişilerin sayısı oldukça azdır. Yöre haklı bitkilerle tedaviye meraklıdır ancak bu durum beraberinde ciddi riskler de getirmektedir. Halk kulaktan dolma bilgilerle duyduğunu kayıtsız şartsız ve araştırmadan kullanmaya hazırdır. Bu nedenle yörede bitkileri ve kullanım alanlarını bilinçli bir şekilde anlatacak eğitilmiş kişilere şiddetle ihtiyaç vardır. Tıbbi kullanımda bitkinin tıbbi kullanımına ilişkin genellikle tam bir metod bulunmamaktadır. Özellikle bitkinin kullanılacak miktarı son derece görecelidir. Halk tarafından “ne kadar kullanılacak” şeklindeki sorularımıza “birazcık”, “bir avuç”, “istediğin kadar”, “bir tutam” gibi cevaplar verilmiştir. Yine de tıbbi kullanımları şu şekilde ifade edebiliriz. Çiğ olarak doğrudan yeme, ezerek hastalıklı bölgeye temas ettirme, suda kaynatıp lapa kıvamına getirme, suda kaynattıktan sonra süzerek içme (dekonsiyon) , kaynamış suda bekletme (İnfusyon) gibi..

Eşya olarak kullanımda, genellikle tarım aleti yapımı, mutfak eşyası yapımı ve evlerde döşeme malzemesi olarak kullanım öne çıkar. Tarım aletleri, makineli tarıma geçme sonucunda kullanılmaz olmuştur. Kullanılmadığı için de yapımı oldukça azalmıştır. Mutfak eşyası olarak daha çok sepet yapımı ön plana çıkmıştır. Köylerde yeni yapılan evler betondan inşa edildiği için döşeme olarak kullanım daha çok eski evlerde kendini göstermektedir.

Bazı bitkiler ise *Peganum harmala* (üzerlik) gibi nazara karşı kullanılmaktadır. Bu bitkilerden duvara yapılan ve asılan süs eşyalarının o evi ve evde yaşayanları nazardan koruduğuna inanılmaktadır. Bitkilerin çocuk oyuncağı gibi farklı kullanım alanlarında mevcuttur. Örneğin, *Papaver glaucum*'dan yapılan bebek, *Beta vulgaris* kökünden yapılan oyuncak araba gibi.

Yörede geçiş ikliminin görülmesi avantaj sağlamış ve birçok bitkinin yetişebilmesi adına ortam yaratmıştır. Yöre halkı gerek doğal olarak yetişen gerekse kültüre alınan bu bitkilerden farklı amaçlarla faydalanmaktadır. Halkın bitkiler ve zarar görmemesi gereken türler hakkında fazla bilgili olmaması farkında olmadan doğaya zarar verme sonucunu doğurmuştur. Bu çalışma yörede yapılacak sonraki çalışmalara ışık tutmakla birlikte doğanın korunması konusunda halkın bilgilendirilmesi amacını da gütmektedir.

Bazı bitkilerin kimyasal içerikleri yapılan araştırmalarda tespit edilmiş ve bunlar bulgular bölümündeki tablolar içerisine yerleştirilmiştir.

Bitkilerin kullanım alanlarının daha iyi anlaşılıp daha net sonuçların elde edilebilmesi için tüm taksonlar ve kullanım alanlarını gösteren Çizelge **5.1** hazırlanmıştır.

Çizelge 5.1 Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Amaranthaceae	<i>Amaranthus</i> sp.	Kızılot	Yaprak	Hayvansal gıda
Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i>	Dereotu	Yaprak	Gıda, tıbbi
Apiaceae	<i>Bupleurum</i> sp.	Apolye	Tüm bitki	Süs
Apiaceae	<i>Echinophora tenuifolia</i>	Çördük	Kök, gövde	Gıda
Apiaceae	<i>Eryngium campestre</i>	Boğa diken	Gövde	Gıda, tıbbi
Apiaceae	<i>Falcaria vulgaris</i>	Kaz ayağı	Yaprak	Gıda, tıbbi
Apiaceae	<i>Ferula orientalis</i>	Çaşır	Gövde, yaprak	Gıda, tıbbi
Apiaceae	<i>Heracleum</i> sp.	Kekre	Gövde, çiçek, yaprak	Tıbbi
Apiaceae	<i>Petroselinum crispum</i>	Maydanoz	Gövde, yaprak	Gıda, tıbbi
Araceae	<i>Arum maculatum</i>	Livik	Yaprak, sap	Gıda, tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Achillea biebersteinii</i>	Sabun otu	Çiçek	Tıbbi, süs
Asteraceae(=Compositae)	<i>Artemisia austriaca</i>	Acı yavşan	Gövde, yaprak	Tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Carduus pycnocephalus</i>	Köygöçüren	Tüm bitki	Hayvansal gıda
Asteraceae(=Compositae)	<i>Cardus nutans</i>	Devediken	Yaprak, çiçek	Hayvansal gıda
Asteraceae(=Compositae)	<i>Carthamus dentatus</i>	Pamuk diken	Tüm bitki	Hayvansal gıda, tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Centaurea solstitialis</i>	Sarıbaş diken	Gövde, yaprak çiçek	Hayvansal gıda, tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Cichorium intybus</i>	Cangaza	Yaprak, gövde	Hayvansal gıda, gıda, eşya
Asteraceae(=Compositae)	<i>Echinops orientalis</i>	Eşek diken	Gövde, çiçek	Hayvansal gıda, tıbbi

Çizelge 5.1 (Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Asteraceae(=Compositae)	<i>Gundelia tournefortii</i>	Sakızotu,kenger	Kök	Tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Helianthus tuberosus</i>	Yerelması	Yumru	Gıda,tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Scolymus hispanicus</i>	Kuşkonmaz dikenini	Tüm bitki	Hayvansal gıda,tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Taraxacum macrolepium</i>	Karahindiba	Yaprak	Tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Tussilago farfara</i>	Kabalak	Yaprak,çiçek	Tıbbi
Asteraceae(=Compositae)	<i>Xeranthemum annuum</i>	Süprüge otu	Gövde,yaprak	Tıbbi,eşya
Berberidaceae	<i>Berberis vulgaris</i>	Kızambuk,Ekşimen	Kök,gövde,yaprak,meyve	Gıda,tıbbi,eşya
Boraginaceae	<i>Alkanna orientalis.</i>	Havaciva	Yaprak,kök	Tıbbi
Boraginaceae	<i>Anchusa leptophylla</i>	Sığır dili	Tüm bitki	Hayvansal gıda,gıda,tıbbi
Boraginaceae	<i>Anchusa sp.</i>	Efek yoncası	Tüm bitki	Hayvansal gıda
Boraginaceae	<i>Heliotropium europaeum</i>	Kırcinnik otu	Yaprak,sürgün	Hayvansal gıda,tıbbi
Brassicaceae	<i>Brassica oleracea var.acephala</i>	Kara lahana	Yaprak	Gıda
Brassicaceae	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Kuşkuş ekmeği	Yaprak	Gıda
Brassicaceae	<i>Crambe sp.</i>	Yabani hardal	Gövde	Hayvansal gıda,gıda
Brassicaceae	<i>Sinapis arvensis</i>	Mannik otu,hardal	Yaprak	Gıda
Capparaceae	<i>Capparis ovata</i>	Keber	Meyve,çiçek tomurcukları,kök kabuğu	Gıda,tıbbi
Caprifoliaceae	<i>Viburnum opulus</i>	Girebolu	Meyve	Gıda,tıbbi
Caryophyllaceae	<i>Silene vulgaris</i>	Gelin parmağı	Yaprak,tohum	Gıda,tıbbi
Chenopodiaceae	<i>Beta vulgaris</i>	Şeker pancarı	Kök,gövde,yaprak	Gıda

Çizelge 5.1(Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Chenopodiaceae	<i>Chenopodium album</i>	Yağlıcan,telteli	Gövde,yaprak	Gıda
Chenopodiaceae	<i>Suaeda altissima</i>	Süpürge otu	Topraküstü kısımları	Eşya
Convolvulaceae	<i>Convolvulus arvensis</i>	Şermişov	Yaprak,çiçek	Hayvansal gıda
Cucurbitaceae	<i>Citrullus lanatus</i>	Karpuz	Meyve	Gıda
Cucurbitaceae	<i>Cucumis melo</i>	Kavun	Meyve	Gıda
Cucurbitaceae	<i>Cucumis sativus</i> .	Salatalık	Meyve	Gıda,tıbbi
Cucurbitaceae	<i>Cucurbita pepo</i> .	Kabak	Meyve	Gıda
Cucurbitaceae	<i>Ecballium elaterium</i>	İt kavunu	Meyve	Tıbbi
Cucurbitaceae	<i>Lageneria siceraria</i>	Süs kabağı	Meyve	Eşya
Cupressaceae	<i>Juniperus excelsa</i>	Ardıç	Meyve	Tıbbi
Cyperaceae	<i>Schoenoplectus lacustris</i>	Cil	Gövde	Eşya
Elaeagnaceae	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	İğde	Çiçek,meyve,gövde	Gıda,tıbbi,eşya
Elaeagnaceae	<i>Hippophae rhamnoides</i>	Sincan dikenli	Meyve	Tıbbi
Ericaceae	<i>Arbutus andrachne</i>	Sağızlık ağacı	Gövde	Gıda,oyuncak
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia kotschyana</i>	Sütlücan	Çiçek,meyve,gövde	Tıbbi
Equisetaceae(Pteridophyta)	<i>Equisetum palustre</i> .	Kırkboğum otu	Tüm bitki	Hayvansal gıda,tıbbi
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Astragalus microcephalus</i>	Geven	Gövde,kök	Hayvansal gıda
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Cicer arietinum</i>	Nohut	Tohum,meyve,topraküstü kısımları	Hayvansal gıda
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç	Tohum,meyve	Tıbbi,oyuncak

Çizelge 5.1 (Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Genista sp.</i>	Burcak	Bitkinin tamamı	Süs
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Glycyrrhiza glabra</i>	Eşek yoncası	Bitki	Hayvansal gıda
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Melilotus alba</i>	Kes yoncası	Bitki	Hayvansal gıda
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Onobrychis armena</i>	Korunga	Yaprak,çiçek,gövde	Hayvansal gıda
Fabaceae(=Leguminosae)	<i>Ononis spinosa</i>	Kekik	Gövde,yaprak,çiçek	Tıbbi,gıda
Gentianaceae	<i>Centaurium erythraea</i>	Yıldız çiçeği	Çiçek,yaprak	Tıbbi
Grossulariaceae	<i>Ribes rubrum</i>	Cennet üzümü	Meyve	Tıbbi,gıda
Hypericaceae(=Guttiferae)	<i>Hypericum perforatum</i>	Kantaron	Sürgün,yaprak,çiçek	Tıbbi
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i>	Ceviz	Yaprak,meyve	Tıbbi,gıda,eşya,kozmetik
Juncaceae	<i>Juncus inflexus</i>	Kuva	Gövde	Eşya
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Lavandula stoechas</i>	Karabaş otu	Yaprak,çiçek,sap	Tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Mentha spicata</i>	Yabani nane,narpuz	Yaprak	Tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Ocimum basilicum</i>	Reyhan	Yaprak	Gıda,tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Phlomis pungens</i>	Kara şapka	Yaprak,tohum	Tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Prunella vulgaris</i>	Oğul otu	Tohum,yaprak	Tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Salvia verticillata</i>	Emme çiçeği,Şalba	Yaprak,çiçek	Tıbbi
Lamiaceae(=Labiatae)	<i>Teucrium polium</i>	Ballıbaba	Yaprak,çiçek	Hayvansal gıda,tıbbi
Liliaceae	<i>Asparagus officinalis</i>	Mevrülce	Gövde,yaprak,çiçek	Gıda,tıbbi
Malvaceae	<i>Alcea pallida</i>	Hatmi	Çiçek	Tıbbi,süs
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i>	Bamya	Meyve	Gıda

Çizelge 5.1 (Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Malvaceae	<i>Malva neglecta</i>	Ebegümeçi	Yaprak	Tıbbi,gıda
Moraceae	<i>Morus alba</i>	Dut	Meyve	Gıda
Moraceae	<i>Morus nigra</i>	Dut	Meyve	Gıda
Orchidaceae	<i>Orchis coriophora</i>	Salep	Kök	Gıda
Papaveraceae	<i>Papaver glaucum</i>	Gelincik	Yaprak,gövde,tomurcuk,çiçek	Hayvansal gıda,oyuncak
Pinaceae	<i>Pinus nigra</i>	Çam	Reçine,gövde,kozalak	Tıbbi,yakacak,eşya
Plantaginaceae	<i>Plantago lanceolata</i>	Bağ yaprağı,Sivilli yaprak	Yaprak	Tıbbi,gıda
Plumbaginaceae	<i>Acantholimon venestum</i>	Gümüş,gök geven	Gövde,kök	Hayvansal gıda,süs,yakacak
Poaceae	<i>Agropyron cristatum</i>	Ayrık otu	Yaprak	Tıbbi
Poaceae	<i>Hordeum vulgare .</i>	Arpa	Tohum	Hayvansal gıda
Poaceae	<i>Phragmites australis</i>	Kamış	Gövde	Hayvansal gıda,eşya
Poaceae	<i>Zea mays</i>	Mısır	Püskül,tohum	Gıda,tıbbi
Polygonaceae	<i>Polygonum cognatum</i>	Madımak	Yaprak,gövde	Gıda
Polygonaceae	<i>Rheum ribes .</i>	Kiriş	Kök,gövde,tohum	Gıda,tıbbi
Polygonaceae	<i>Rumex scutatus</i>	Kuzu kulağı	Yaprak,gövde	Gıda
Polygonaceae	<i>Rumex patientia</i>	Evelik	Yaprak	Gıda
Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea .</i>	Pürpürüm,semizotu	Yaprak	Gıda
Rhamnaceae	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	Meyve,gövde	Eşya
Rhamnaceae	<i>Rhamnus oleoides</i>	Güvem	Meyve	Gıda,tıbbi

Çizelge 5.1 (Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Rosaceae	<i>Alchemilla</i> sp.	Dutya	Toprak üstü kısımları	Hayvansal gıda,gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Cerasus mahaleb</i>	Merhem	Meyve,yaprak,dal	Gıda,eşya,inanç
Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i>	Öküzgözü	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Crataegus orientalis</i>	Aliç	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Cydonia oblonga</i>	Ayva	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Fragaria vesca</i>	Çilek	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Malus domestica</i>	Elma	Meyve	Gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Persica vulgaris</i>	Şeftali	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Prunus armenica</i>	Kayısı	Meyve	Gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Prunus cerasus</i>	Vişne	Meyve	Gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Pyrus elaeagnifolia</i>	Yaban armudu,ahlat	Meyve	Gıda
Rosaceae	<i>Rubus caesius</i>	Böğürtlen	Meyve,yaprak	Gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Rubus idaeus</i>	Ahududu	Meyve,kök	Gıda,tıbbi
Rosaceae	<i>Rosa canina</i> .	Kuşburnu	Meyve	Gıda,tıbbi
Rubiaceae	<i>Rubia tinctorium</i>	İt üzümü	Kök	Eşya,tıbbi
Salicaceae	<i>Populus alba</i>	Akkavak	Gövde	Yakacak,eşya
Salicaceae	<i>Salix babylonica</i>	Salkım söğüt	Yaprak,ince dal	Tıbbi,yakacak
Scrophulariaceae	<i>Melampyrum arvense</i>	Pişmez otu,çavdar	Tüm bitki	Hayvansal gıda
Scrophulariaceae	<i>Verbascum cheiranthifolium</i>	Sığırkuyruğu	İnce filiz,çiçek,yaprak	Hayvansal gıda,tıbbi

Çizelge 5.1 (Devam) Suşehri ve çevresinde yetişen bitkiler ve kullanım alanları

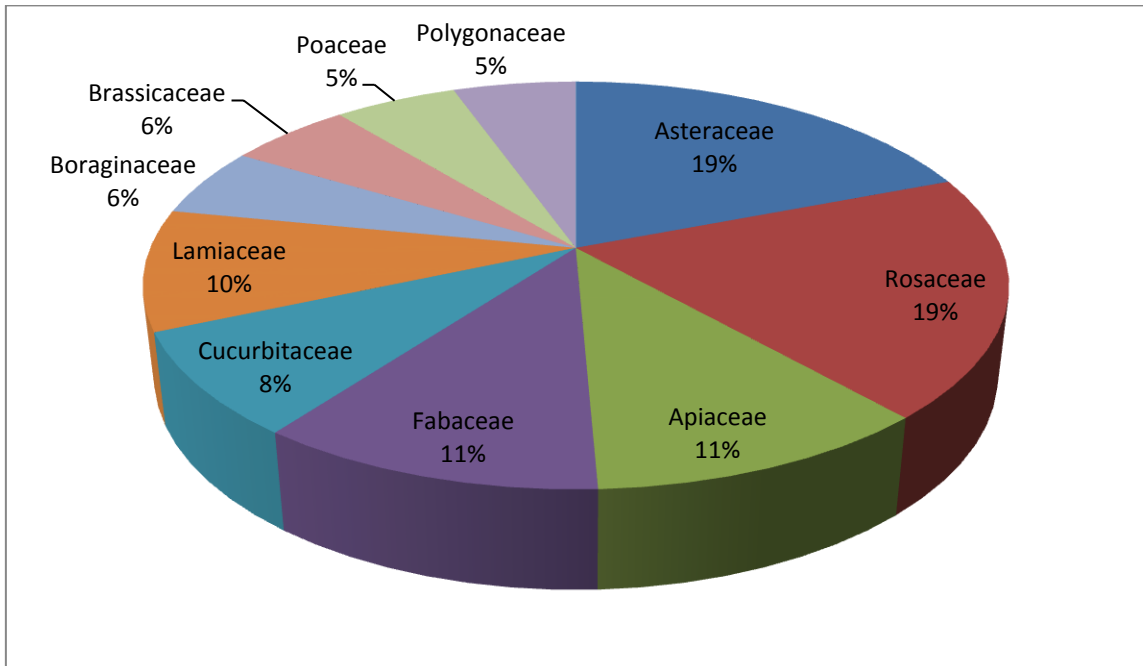
FAMİLYA	TÜR ADI	YEREL ADI	KULLANILAN KISMI	KULLANIM AMACI
Solanaceae	<i>Solanum melongena</i>	Patlıcan	Meyve	Gıda
Solanaceae	<i>Solanum tuberosum</i>	Patates	Gövde	Gıda,tıbbi
Tamaricaceae	<i>Tamarix smyrnensis</i>	Yılgın	Gövde	Eşya
Tiliaceae	<i>Tilia argentea</i>	İhlamur	Yaprak,çiçek	Tıbbi
Typhaceae	<i>Typha angustifolia</i>	Yassı cil	Gövde	Eşya
Ulmaceae	<i>Celtis tournefortii</i>	Davum	Gövde,yaprak,tohum	Gıda,eşya
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i>	Isırgan	Gövde,yaprak,tohum	Gıda,tıbbi
Viscaceae	<i>Viscum album</i>	Çeküm	Gövde,yaprak,meyve	Hayvansal gıda,tıbbi
Zygophyllaceae	<i>Peganum harmala</i>	Üzerlik	Tohum	Eşya,inanç
Zygophyllaceae	<i>Tribulus terrestris</i>	Demir diken	Meyve	Tıbbi
Zygophyllaceae	<i>Zygophyllum fabago</i>	Pağla	Meyve	Gıda

Yukarıdaki tablodan yola çıkarak etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 10 familyanın tür sayıları çizelge 5.2' deki gibidir.

Çizelge 5.2 En fazla kullanımı tespit edilen 10 familyanın tür sayıları

FAMİLYA ADI	Tür sayısı
Asteraceae	14
Rosaceae	14
Apiaceae	8
Fabaceae	8
Lamiaceae	7
Cucurbitaceae	6
Boraginaceae	4
Brassicaceae	4
Poaceae	4
Polygonaceae	4

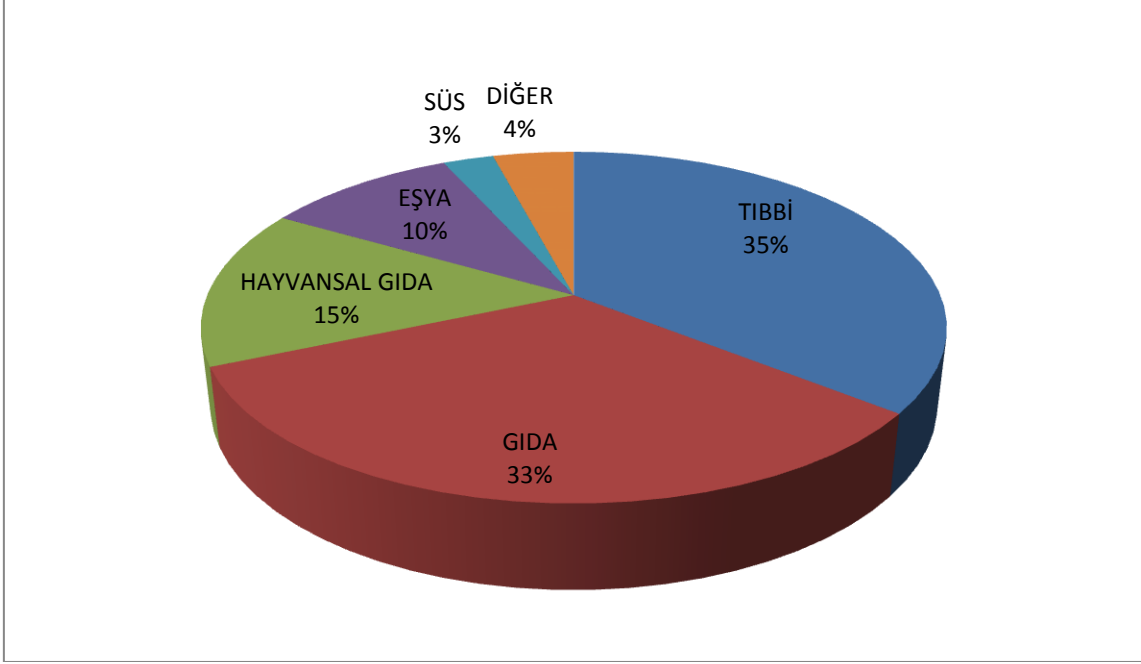
Etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 10 familyanın tür sayıları dikkate alınarak kullanılma yüzdeleri **şekil 5.1**'de gösterilmiştir.

Şekil 5.1 Etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 10 familya (%)

En fazla kullanıma sahip olan ilk dört familya Asteraceae, Rosaceae, Apiaceae ve Fabaceae olarak belirlenmiştir. Bunları Lamiaceae familyası izlemektedir. Asteraceae familyasının çok fazla kullanılmasında ki temel neden bir çok türünün hayvan yemi olarak kullanılmasının yanında gıda ve tıbbi kullanımlarında yaygın olmasıdır. Rosaceae familyası da Asteraceae familyası kadar kullanıma sahiptir. Bu familyanın bölgede yetişen bir çok meyveyi içerisinde barındırması kullanım sayısını ve alanını genişletmiştir. Familyanın *Rosa canina*, (kuşburnu), *Rubus idaeus* (Ahududu), *Cerasus mahaleb* gibi türleri de içerisinde bulundurması tıbbi kullanım alanlarının da artmasına neden olmuştur. Bölge için Rosaceae familyası önemli bir familya halini almıştır. Apiaceae familyası daha çok baharat olarak kullanılan bitkileri içermektedir. Öyle ki bu bitkilerin bir çoğu yazın kurutulup kışın yemeklerde kullanılmaktadır. Bu bitkiler içerisinde en önemlisi şüphesiz dereotu ve maydonozdur. Bunun yanında “çördük” olarak ifade edilen *Echinophora tenuifolia* bitkisi hem çiğ olarak tüketilen hemde çorbalara aroma katıcı olarak kullanılan önemli bir bitkidir. Dördüncü sırada yer alan Fabaceae familyası üyeleri ise daha çok hayvanlar için yem amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Tespit edilen 125 taksonun 68 tanesi tıbbi, 63 tanesi gıda, 28 tanesi hayvansal gıda, 19 tanesi eşya, 5 tanesi süs, ve 10 tanesi diğer amaçlar için kullanılmıştır. Tespit edilen taksonların kullanım amaçlarına göre dağılım yüzdesi aşağıdaki **şekil 5.2**'de gösterilmiştir.

Şekil 5.2 Taksonların kullanım amaçlarına göre dağılım grafiği (%)

Grafiklerden de anlaşılacağı gibi yöre halkı bitkileri hayatlarında özellikle gıda ve tıbbi amaçlı olarak kullanmaktadır. Yörede kadınlar bahar mevsiminde araziye çıkarak yenebilen tüm yabancı bitkileri toplamakta ve bu bitkilere ortak isim olarak pancar adını vermektedir. Yemeği yapılamayan yada hiç bir şekilde yenmesi mümkün olmayan bitkiler ise ot olarak tanımlanmaktadır. Yörede gelir seviyesinin düşük olması, yenilebilen bir çok bitkinin tıbbi faydalarının da olması halkın bitkileri gıda olarak fazla tüketmesine neden olmuştur.

Yörede önceki yıllarda sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, ilçenin bağlı bulunduğu il olan Sivas'a uzak ve yol şartlarının kötü olması halkı alternatif çözüm yolları üretmeye zorlamış ve bitkilerin tıbbi amaçlı olarak kullanımına teşvik etmiştir. Ancak son yıllarda sağlık hizmetlerinin iyileşmeye başlaması, yolların daha iyi olması, halkın sağlık kurumlarına ulaşmasını kolaylaştırmış ve tıbbi kullanımda önemli azalmalar olmuştur. Bunun yanında yöre halkı alternatif tıba son derece meraklıdır. Bu durum bitkilerin sağlık amaçlı olarak kullanımını ve günümüze kadar aktarımını sağlamıştır.

Sağlık alanında kullanılan bitkilerle ilgili detaylar çizelge 5.3'te gösterilmiştir.

Çizelge 5.3 Türlerin tıbbi kullanım alanlarına göre dağılımı

TIBBİ AMAÇ	TÜR ADI	YEREL ADI
Kalp Damar Hastalıkları	<i>Eryngium campestre</i>	Boğa dikenini
	<i>Carthamus dentatus</i>	Pamuk dikenini
	<i>Tribulus terrestris</i>	Demir dikenini
	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	İğde
	<i>Viburnum opulus</i>	Girebolu
	<i>Lavandula stoechas</i>	Karabaş otu
Şeker Hastalığı	<i>Viburnum opulus</i>	Girebolu
	<i>Ononis spinosa</i>	Kekik
	<i>Cucumis sativus</i>	Salatalık
	<i>Rhamnus oleoides</i>	Güvem
	<i>Rheum ribes</i>	Kiriş
	<i>Ferula orientalis</i>	Çaşır
İdrar Yolları Hastalıkları	<i>Petroselinum crispum</i>	Maydanoz
	<i>Asparagus officinalis</i>	Mevrülce
	<i>Agropyron cristatum</i>	Ayrık otu
	<i>Tribulus terrestris</i>	Demir dikenini
	<i>Scolymus hispanicus</i>	Kuşkonmaz dikenini
	<i>Taraxacum macrolepium</i>	Karahindiba
	<i>Alkanna orientalis.</i>	Havaciva otu
	<i>Capparis ovata</i>	Keber
	<i>Viburnum opulus</i>	Girebolu
Böbrek Hastalıkları	<i>Zea mays</i>	Mısır
	<i>Urtica dioica</i>	Isırgan
	<i>Ribes rubrum</i>	Cennet üzümü
	<i>Helianthus tuberosus</i>	Yerelması
	<i>Scolymus hispanicus</i>	Kuşkonmaz dikenini
Nefes Darlığı-Astım	<i>Verbascum cheiranthifolium</i>	Sığırkuyruğu
	<i>Pinus nigra</i>	Çam
	<i>Rheum ribes</i>	Kiriş
	<i>Berberis vulgaris</i>	Kızambuk
Solunum Yolu Hastalıkları (Öksürük Giderici,Balgam Söktürücü vb.)	<i>Arum maculatum</i>	Livik
	<i>Centaurea solstitialis</i>	Sarıbaş dikenini
	<i>Lavandula stoechas</i>	Karabaş otu
	<i>Ocimum basilicum</i>	Reyhan
	<i>Phlomis pungens</i>	Kara şapka
	<i>Alcea pallida</i>	Hatmi
	<i>Tilia argentea</i>	İhlamur
	<i>Malus domestica</i>	Elma
<i>Anchusa leptophylla</i>	Sığır dili	

Çizelge 5.3 (Devam) Türlerin tıbbi kullanım alanlarına göre dağılımı

TIBBİ AMAÇ	TÜR ADI	YEREL ADI
Soğuk Algınlığı	<i>Mentha spicata</i>	Yabani nane,narpuz
	<i>Prunella vulgaris</i>	Oğul otu
	<i>Malva neglecta</i>	Ebegümeci
	<i>Rosa canina</i> .	Kuşburnu
	<i>Tussilago farfara</i>	Kabalak
Sindirim Sistemi Hastalıkları	<i>Alkanna orientalis.</i>	Havaciva otu
	<i>Juniperus excelsa</i>	Ardıç
	<i>Hippophae rhamnoides</i>	Sincan dikenini
	<i>Ononis spinosa</i>	Kekik
	<i>Rafn. subsp. erythraea.</i>	Yıldız çiçeği
	<i>Ribes rubrum</i>	Cennet üzümü
	<i>Mentha spicata</i>	Yabani nane,narpuz
	<i>Achillea biebersteinii</i>	Sabun otu
	<i>Artemisia austriaca</i>	Acı yavşan
	<i>Centaurea solstitialis</i>	Sarıbaş dikenini
	<i>Alchemilla sp.</i>	Dutya
	<i>Prunus armenica</i>	Kayısı
Hemoroid Tedavisi	<i>Viscum album</i>	Çeküm
	<i>Juglans regia</i>	Ceviz
	<i>Verbascum cheiranthifolium</i>	Sığırkuyruğu
Yara Tedavisi	<i>Plantago lanceolata</i>	Bağ yaprağı,Sivilli yaprak
	<i>Euphorbia kotschyana</i>	Sütlücan
	<i>Colutea cilicica</i>	Patlangaç
	<i>Tussilago farfara</i>	Kabalak
	<i>Alkanna orientalis.</i>	Havaciva otu
	<i>Hypericum perforatum</i>	Kantaron
	<i>Prunella vulgaris</i>	Oğul otu
	<i>Arum maculatum</i>	Livik
Sakinleştirici	<i>Hypericum perforatum</i>	Kantaron
	<i>Ocimum basilicum</i>	Reyhan
	<i>Tilia argentea</i>	Ihlamur
Ödem giderici (Şişkinlik Giderici)	<i>Malva neglecta</i>	Ebegümeci
	<i>Hippophae rhamnoides</i>	Sincan dikenini
	<i>Petroselinum crispum</i>	Maydanoz
İltihap Giderici	<i>Rubus idaeus</i>	Ahududu
	<i>Centaurium erythraea</i>	Yıldız çiçeği
	<i>Teucrium polium</i>	Ballıbaba
Ağrı Kesici	<i>Lavandula stoechas</i>	Karabaş otu
	<i>Teucrium polium</i>	Ballıbaba
	<i>Salix babylonica</i>	Salkım söğüt
	<i>Solanum tuberosum</i>	Patates
	<i>Alchemilla sp.</i>	Dutya
Gözdeki Hastalıkları	<i>Silene vulgaris</i>	Gelin parmağı
	<i>Petroselinum crispum</i>	Maydanoz
Cilt Çatlakları	<i>Cucumis sativus</i>	Salatalık
	<i>Pinus nigra</i>	Çam
	<i>Malus domestica</i>	Elma
	<i>Tilia argentea</i>	Ihlamur

Çizelge 5.3 (Devam) Türlerin tıbbi kullanım alanlarına göre dağılımı

TIBBİ AMAÇ	TÜR ADI	YEREL ADI
Kanser Önleyici	<i>Rubus caesius</i>	Böğürtlen
	<i>Lavandula stoechas</i>	Karabaş otu
Kolesterol Düzenleyici	<i>Cucumis sativus</i>	Salatalık
	<i>Achillea biebersteinii</i>	Sabun otu
Tansiyon Düzenleyici	<i>Prunus cerasus</i>	Vişne
	<i>Teucrium polium</i>	Ballıbaba
Sinüzit Tedavisi	<i>Ecballium elaterium</i>	İt kavunu
Sarılık Tedavisi	<i>Ribes rubrum</i>	Cennet üzümü
Ateş düşürücü	<i>Salvia verticillata</i>	Yıldız çiçeği
Saçlardaki Kepek Giderici	<i>Tilia argentea</i>	İhlamur
	<i>Urtica dioica</i>	Isırgan
Romatizma Hastalığı	<i>Urtica dioica</i>	Isırgan
Böcek Isırıkları Tedavisi	<i>Echinops orientalis</i>	Eşek dikenini
	<i>Heliotropium europaeum</i>	Kırcinnik otu
Adet Düzenleyici	<i>Viburnum opulus</i>	Girebolu
Dış Sağlığı	<i>Gundelia tournefortii</i>	Sakızotu,kenger
Dil Yaraları Tedavisi	<i>Centaurea solstitialis</i>	Sarıbaş dikenini
İştah Açıcı	<i>Gundelia tournefortii</i>	Sakızotu,kenger
Karaciğer Hastalığı	<i>Falcaria vulgaris</i>	Kaz ayağı

Çizelge 5.3 incelendiğinde yöre halkının sindirim sistemi hastalıkları, solunum yolları hastalıkları, idrar yolu hastalıkları ve yara tedavisinde bitkilerden daha fazla yararlandığı görülür. Yara tedavisinde kullanımın yaygın olması günlük hayatta karşılaşılan küçük çaplı kazalardandır.

Hayvansal hastalıkların tedavisinde kullanılan bitkilerle ilgili detaylar çizelge 5.4'te gösterilmiştir.

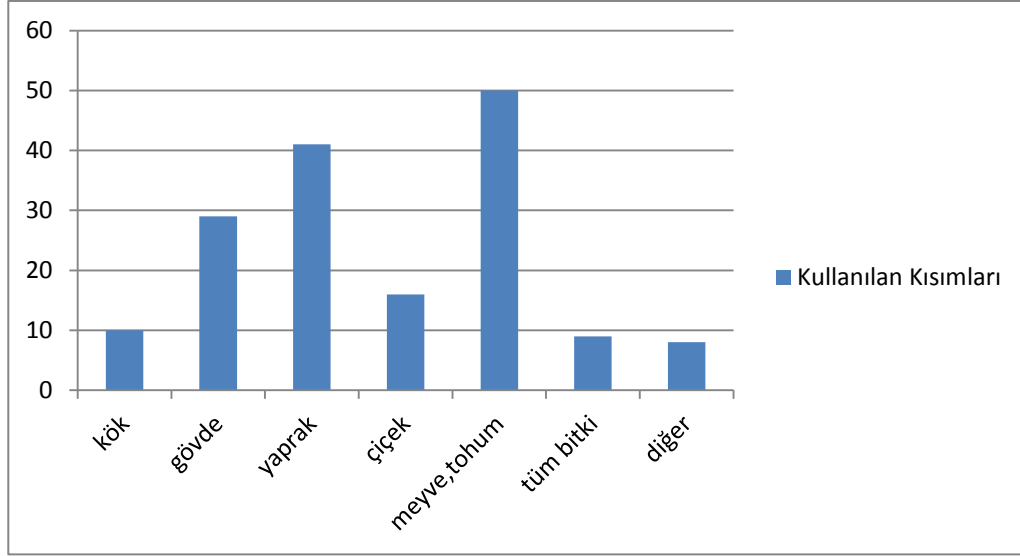
Çizelge 5.4 Türlerin hayvansal hastalıklarda kullanım alanlarına göre dağılımı

TIBBİ AMAÇ	TÜR ADI	YEREL ADI
Parazit Önleyici	<i>Ferula orientalis</i>	Çaşır
	<i>Tussilago farfara</i>	Kabalak
Kabızlık Giderici	<i>Equisetum palustre</i>	Kırkboğum otu
İdrar Yolu Hastalıkları	<i>Capparis ovata</i>	Keber
Süt Verimi Artırıcı	<i>Suaeda altissima</i>	Süpürge otu
Yara Tedavisi	<i>Salvia verticillata</i>	Emme çiçeği,Şalba

Çizelge 5.4'te süt verimi artırıcı olarak tespit edilen *Suaeda altissima* (süpürge otu)'nın kullanımı ilginçlik arzeder. Zira bu ot hayvanın memesinin altında yakılarak süt

artırımını sağladığı belirtilmiştir. Diğer tıbbi kullanımlar insanlardaki kullanımlara benzerlikler gösterir.

Etnobotanik öneme sahip olan bitkilerin kullanılan kısımları **Şekil 5.3** te gösterilmiştir

Şekil 5.3 Etnobotanik öneme sahip olan bitkilerin kullanılan kısımları

Şekil 5.3 incelendiğinde bitkilerde en fazla kullanılan kısımlarının meyve ve tohum olduğu görülür. Bu sonucun oluşmasında şüphesiz bölgede bir çok meyve türünün yetişmesi rol oynar. **Şekil 5.3'** te “diğer” olarak ifade edilen kısım ise bitkinin reçine gibi salgılarını veya püskül gibi yapılarını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

Aşağıda **Çizelge 5.5'**te Suşehri İlçesindeki bu çalışma; yakın çevredeki Üzümlü (Erzincan) bölgesi (Tekin 2011), Gemerek (Sivas) bölgesi (Savran 2002), Kürecik (Malatya) bölgesi (Yeşil 2007), Samsun bölgesi (Koca 2010) yapılan çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Ayrıca Sivas'ın diğer ilçesi olan Gemerek'le ortak kullanımı tespit edilen bitkilerin karşılaştırılmasına ayrıntılı olarak değinilmiştir. Bunun yanında Üzümlü (Erzincan) bölgesi çalışmasıyla ortak paydalar çok olduğu için daha ayrıntılı kıyaslama yoluna gidilmiştir.

Çizelge 5.5 Yakın Bölgelerde yapılan çalışmaların karşılaştırılması

Familya Adı	Suşehri Bölgesi	Üzümlü Bölgesi	Gemerek Bölgesi	Kürecik Bölgesi	Samsun Bölgesi
Amaranthaceae	1	1		1	1
Acanthaceae			1		
Apiaceae	9	6	2	5	2
Apocynaceae		1			
Araceae	1			1	1
Aristolochiaceae				1	
Asteraceae(=Compositae)	14	17	4	24	1
Berberidaceae	1	1	1	1	
Betulaceae		1		1	
Boraginaceae	4	5	1	3	1
Brassicaceae	4	5			3
Campanulaceae				1	
Capparaceae	1				
Caprifoliaceae	1	2			
Caryophyllaceae	1	2		2	1
Chenopodiaceae	3	3		4	1
Convolvulaceae	1	1	1	2	
Crassulaceae				1	
Cruciferae				2	
Cucurbitaceae	6	3			
Cupressaceae	1			1	
Cyperaceae	1				
Dipsacaceae				1	
Elaeagnaceae	2	1		1	
Ericaceae	1				
Euphorbiaceae	1	1		1	

Çizelge 5.5 (Devam) Yakın Bölgelerde yapılan çalışmaların karşılaştırılması

Equisetaceae(Pteridophyta)	1				
Fabaceae (=Leguminosae)	8	14	1	9	
Fagaceae		2		1	
Gentianaceae	1				
Geraniaceae				1	
Grossulariaceae	1				
Hypericaceae	1	2	1	2	
Illecebraceae				1	
Iridaceae		1		2	
Juglandaceae	1	1		1	
Juncaceae	1			1	
Lamiaceae(=Labiatae)	6	9	3	16	1
Liliaceae	1	7	2	5	1
Malvaceae	3	3	2	2	1
Moraceae	2	2		1	
Nyctaginaceae		1			
Oleaceae		1			
Onagraceae		1			
Orchidaceae	1				
Papaveraceae	1	2		2	1
Pinaceae	1	1			
Plantaginaceae	1	2	1	1	
Plumbaginaceae	1			2	
Poaceae	4	5	2	2	

Çizelge 5.5 (Devam) Yakın Bölgelerde yapılan çalışmaların karşılaştırılması

Polygonaceae	4	4		6	3
Portulacaceae	1	1			1
Ranunculaceae		2	1	1	
Resedaceae				1	
Rhamnaceae	2				
Rosaceae	14	12	3	13	
Rubiaceae	1	3			
Salicaceae	2	4		2	
Scrophulariaceae	2	2	1	1	
Smilacaceae					1
Solanaceae	2	3	1	1	
Tamaricaceae	1	1			
Tiliaceae	1	1			
Typhaceae	1				
Ulmaceae	1				
Urticaceae	1	1	1	1	1
Viscaceae	1			1	
Vitaceae		1			
Zygophyllaceae	3	1	1		
Toplam Familya Sayısı	125	140	30	129	21

Çizelge 5.5 incelendiğinde Sivasın iki ilçesinde (Suşehri-Gemerek) etnobotanik değeri olan bitki sayılarında önemli farklar bulunmaktadır. Suşehri’nde bu rakam 125 iken Gemerek’te 30 kadardır. Bunun yanında 2 ilçede ortak olarak kullanılan 14 bitki tespit edilmiş ancak bu bitkilerinde kullanım amaçlarında farklılıkların olduğu görülmüştür. İki ilçede ortak olarak kullanılan bitkiler ve bunların kullanım amaçları aşağıda karşılaştırılmıştır.

***Berberis crataegina*, (Berberidaceae), (Karamuk)** Gemerek’te Bronşit gibi soğuk algınlığı rahatsızlıklarında ve şeker hastalığının tedavisinde kullanılır. Suşehri’nde ise bu bitki nefes darlığının tedavisinde ve süpürge yapımında kullanılmaktadır.

***Peganum harmala*, (Zygophyllaceae), (Üzerlik)** Gemerek’te Saçların yumuşatılması, vücudun rahatlığı ve gevşetilmesinde kullanılır. Ayrıca bu bitki nazara karşı tütsü olarak da kullanılmaktadır. Suşehri’nde ise bu bitki, nazara karşı ve duvar süsü (eşya) olarak kullanıma sahiptir.

***Rosa canina*, (Rosaceae), (Kuşburnu)** Gemerek’te Basur hastalığının tedavisinde, bronşit, öksürük gibi soğuk algınlığında ve midenin yumuşatılmasında, tansiyon düzenlemede ve idrar yolları rahatsızlığında kullanılır. Suşehrinde ise kahvaltıda tüketim için marmelat yapımında, soğuk algınlığı tedavisinde ve ishalin tedavisinde kullanılmaktadır.

***Crataegus monogyna* (Rosaceae), (Alıç)** Gemerek’te bitkinin köklerinin taze filizleri damar sertliğinin tedavisinde, yüksek tansiyonun tedavisinde, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde ve nefes darlığı tedavisinde kullanılmaktadır. Suşehri’nde ise bitkinin meyveleri yenmekte ve genç sürgünlerinden elde edilen çay içilmekte bitki tedavi amacıyla kullanılmamaktadır.

***Cydonia oblonga*, (Rosaceae), (Ayva)** Gemerek’te nefes darlığı, bronşit, öksürük kesme, verem ve kanın temizlenmesinde kullanılır. Suşehri’nde ise bitki, reçel, komposto gibi gıdaların elde edilmesinde kullanılırken tıbbi olarak göğüs uçlarında oluşan yaraların tedavisinde kullanılmaktadır.

***Petroselinum crispum*, (Apiaceae-Umbelliferae)**, (Maydanoz) Gemerek'te yemeklere baharat olarak kullanımının yanında mide rahatsızlığı tedavisinde, adet söktürücü olarak kullanılmaktadır. Suşehri'nde maydanoz baharat olarak, idrar yolu enfeksiyonlarının tedavisinde, ödem (şişkinlik) tedavisinde kullanılmaktadır.

***Helianthus tuberosus*, (Asteraceae-Compositae)**, (Yer elması) Gemerek'te şeker hastalığının tedavisinde kullanılır ayrıca sebze olarak tüketilir. Suşehri'nde ise çiğ olarak tüketilmesinin yanında böbrek taşının düşürülmesi amaçlı olarak kullanılmaktadır.

***Convolvulus arvensis*, (Convolvulaceae)**, (Sarmaşık) Gemerek'te yara tedavisinde kullanılan bu bitki Suşehri'nde sadece hayvanlarda süt artırıcı olarak kullanılmaktadır.

***Anchusa leptophylla*, (Boraginaceae)** Gemerek'te böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılırken, Suşehri'nde kök ve yaprakları kavru olarak yenir aynı zamanda hayvan yemi olarak kullanılır. Suşehri'nde bu bitki balgam söktürücü olarak da kullanılmaktadır.

***Solanum tuberosum*, (Solanaceae)**, (Patates) Gemerek'te gözde meydana gelen şişkinlikleri ve cilt kırışıklıklarının giderilmesinde ve basur memelerinin iyileştirilmesinde kullanılır. Suşehri'nde ise patates gıda amaçlı kullanımının dışında baş ağrıların tedavisinde kullanılmaktadır.

***Verbascum ssp.*, (Scrophulariaceae)**, (Bozot, Yalangı, Kurt kulağı, Siğil otu) Gemerek'te el üzerinde çıkan siğil ya da vücut üzerindeki dermayı yok etmekte kullanılır. Suşehri'nde ise arılarda bal artırıcı olarak bilinir. Bununla birlikte basur tedavisinde, nefes darlığının tedavisinde, çıbanların olgunlaşmasının önlenmesinde kullanılmaktadır.

***Mentha ssp.*, (Labiatae-Lamiaceae)**, (Nane) Gemerek'te mide bulantısını, öksürüğü, nefes darlığını, astım, bronşit gibi soğuk algınlığı rahatsızlıklarını gidermek için

kullanılır. İshali gidermek için limon ile kaynatılıp içilir. Suşehri’nde ise soğuk algınlığı ve mide bulantılarının giderilmesinde kullanılır.

***Urtica dioica*, (Urticaceae)**, (Isırgan, Cızlağan) Gemerek’te romatizma, şeker, guatr hastalığı ile mide ve karın ağrısı tedavisinde kullanılır. Ayrıca kansere iyi geldiği de bilinmektedir. Suşehri’nde ise yemek olarak tüketilir bunun yanında saçlardaki kepeğin azaltılmasında, kalp hastalıklarının tedavisinde, böbrek hastalıklarının tedavisinde, romatizmal hastalıkların tedavisinde, kullanılmaktadır.

***Zea mays*, (Poaceae-Gramineae)**, (Mısır) Gemerek’te nefes darlığı rahatsızlığında kullanılır. Suşehri’nde böbrek rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılır ayrıca yaprakları kurutularak sepet gibi çeşitli eşyaların yapımında kullanılmaktadır.

Açıklamalardan anlaşılacağı gibi Suşehri ile Gemerek arasında yapılan incelemede ortak olan bitkilerin kullanım alanları farklılık göstermektedir. Bunun nedenleri arasında Sivas’ın yüzölçümü bakımında büyük bir il olması ve çok farklı kültürleri barındırması, Suşehri’nin kuzeyde olması ve Karadeniz kültürünün ilçeyi etkilemiş olması, Suşehri’nin geçiş iklimine sahip olmasından dolayı ve bitki çeşitliliğinin Gemerek İlçesine göre daha fazla olması gibi nedenler sayılabilir.

Suşehri İlçesinde yapılan bu çalışma Gemerek İlçesi’nden ne kadar ayrılsa da Üzümlü (Erzincan) bölgesine şaşırtıcı derecede benzerlikler gösterir. Öyle ki bu benzerlik bazen kendisini yöresel adlandırma benzerliğinde gösterirken, bazen kullanım amacı benzerliği olarak bazen de hem yöresel adlandırma hem de kullanım amacı benzerliği olarak ortaya çıkar. Örneğin ***Amaranthus sp.*** bitkisi Suşehri’nde “kızılot” olarak adlandırılırken aynı bitki Üzümlü’de “kırmızı pancar” olarak adlandırılmıştır. Bu bitki Suşehri’nde hayvan yemi olarak kullanılırken Üzümlü’de soğanla kavru olarak yemeği yapılmakta ve tüketilmektedir. ***Echinophora sp.*** bitkisi Suşehri’nde “çördük” olarak isimlendirilirken, Üzümlü’de “Çortik” olarak adlandırılmıştır. Her iki ilçede de bu bitki çorbalara aroma verici olarak kullanılmaktadır. ***Falcaria vulgaris*** bitkisi her iki ilçede de “kazayağı” olarak adlandırılmıştır. Bu bitki her iki ilçede de yemeği yapılarak tüketilmektedir. ***Echinops orientalis*** bitkisi her iki ilçede de “topuz” olarak

adlandırılmıştır. Suşehri’nde bu bitki hayvanlarda süt artırıcı olarak ve hayvan ısırıklarının tedavisinde kullanılırken Üzümlü’de temizlendikten sonra çiğ olarak tüketilmektedir. *Gundelia tournefortii* bitkisi her iki ilçede de “sakız otu”olarak adlandırılır ve ağız ve diş sağlığı tedavisinde kullanılır. *Xeranthemum annuum* bitkisi her iki ilçede de “süpürge otu” olarak adlandırılır ve süpürge yapımında ve hayvan yemi olarak kullanılır. *Berberis vulgaris* bitkisi Suşehri’nde “kızambuk” olarak adlandırılırken, Üzümlü’de “karamuk” olarak adlandırılmıştır. Bu bitki her iki ilçede de çiğ olarak yenilmekte ancak birbirinden farklı kullanım alanlarını da içermektedir. Suşehri’nde bu bitki gıda olarak tüketiminin yanında kökünden elde edilen çay nefes darlığı tedavisinde kullanılır. Ayrıca yapraklar sıyrıldıktan sonra kalan sürgünlerden süpürge yapılarak eşya amacıyla da kullanılır. Üzümlü’de ise köklerinin kaynatılmasıyla elde edilen su yün boyamakta kullanılmaktadır. *Anchusa leptophylla* bitkisi her iki ilçede de hayvan yemi olarak kullanılmasının yanında Suşehri’nde yemeği yapılıp, yapraklarının kaynatılmasıyla oluşan çay balgam söktürmek amacıyla kullanılır. *Capsella bursa-pastoris* bitkisi Suşehri’nde “kuşkuş ekmeği” Üzümlü’de “çoban çantası” olarak adlandırılmakta ve bu bitki her iki ilçede de hem çiğ olarak hem de pişirilip yemek olarak tüketilmektedir. *Viburnum opulus* bitkisi her iki ilçede de “girebolu” olarak adlandırılmakta ve böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır. Bu bitkinin Suşehri’nde kullanımı ise daha geniştir. Suşehri’nde kalp rahatsızlıklarının tedavisinde, şeker düşürmek amacıyla da kullanılan bitkiden turşu da yapılmaktadır. *Silene vulgaris* bitkisi her iki ilçede de “gelin parmağı” olarak adlandırılmakta ve yapraklar yiyecek olarak tüketilmektedir. Bu bitki Suşehri’nde gözlerde oluşan mikropların giderilmesi amacıyla tıbbi bir kullanıma da sahiptir. *Chenopodium album* bitkisi Suşehri’nde “telteli”olarak Üzümlü’ de “tel pancar” olarak adlandırılmakta ve her iki bölgede de yemeği yapılarak tüketilmektedir. *Euphorbia kotschyana* bitkisi Suşehri’nde “sütlücan” Üzümlü’de “sütleğen” olarak adlandırılmakta ve Suşehri’nde yara tedavisinde, Üzümlü’de egzama tedavisinde ve yakacak olarak kullanılmaktadır. *Astragalus microcephalus* bitkisi her iki ilçede de “geven” olarak adlandırılmakta ve hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. *Hypericum perforatum* bitkisi her iki ilçede de “sarı kantaron”olarak adlandırılmakta ve bu bitkiden elde edilen yağ yara tedavisinde kullanılmaktadır. Bunun yanında bu bitkinin çayı Suşehri İlçesi’nde antidepresan olarakta kullanılmaktadır. *Malva neglecta* bitkisi her iki ilçede de

“ebegümeçi” olarak adlandırılmakta olup, yemeği yapılarak gıda olarak tüketilmektedir. Üzümlü’de iltihap giderme, sancı giderme, kanser tedavisi gibi tıbbi kullanım alanlarına sahiptir. Suşehrinde tıbbi kullanımı farklılık gösterir. Bu bitki Suşehri’nde şişkinlik azaltmakta ve soğuk algınlığı tedavisinde kullanılmaktadır. *Papaver glaucum* bitkisi her iki ilçede de “gelincik” olarak adlandırılmakta Üzümlü’de gıda olarak tüketilmektedir. Suşehri’nde ise bu bitkinin gıda olarak tüketimine rastlanmaz hayvan yemi olarak tüketim ve çocuklara bebek yaparak oyuncak amaçlı kullanımı yaygındır. *Phragmites australis* bitkisi her iki ilçede de “kamuş” olarak adlandırılmakta ve çeşitli ev eşyalarının yapımında kullanılmaktadır. *Polygonum cognatum* bitkisi her iki bölgede de “madımak” olarak isimlendirilmekte ve yemeği yapılarak tüketilmektedir. *Rumex scutatus* bitkisi her iki ilçede de “kuzukulağı” olarak bilinmekte Suşehri’nde salatalara katılarak gıda olarak tüketilmektedir. Üzümlü’de gıda olarak tüketiminin yanında şekeri düşürmek için tıbbi olarak kullanımda mevcuttur. *Rumex patientia* bitkisi her iki bölgede de “evelik” olarak adlandırılmakta Suşehri’nde gıda olarak tüketilmektedir. Üzümlüde ise gıda olarak tüketiminin yanında tohumlarından elde edilen çay ödem giderici olarak kullanılmaktadır. *Portulaca oleracea* bitkisi Suşehri’nde “pürpürüm” olarak, Üzümlü’de “pirpirim otu” olarak adlandırılmakta olup her iki bölgede de yemeği yapılarak gıda olarak tüketilir. *Melampyrum arvense* bitkisi her iki ilçede de “pişmez otu” olarak adlandırılmakta olup hayvan yemi olarak kullanılır. *Verbascum cheiranthifolium* bitkisi her iki ilçede de “sığırkuyruğu” olarak adlandırılmakta olup nefes darlığı tedavisinde kullanılmaktadır. Ayrıca bu bitkinin Suşehri’nde basur tedavisinde kullanımı da mevcuttur. Bunun yanında bu bitki Üzümlü’de ihram boyamada kullanılmaktadır. *Tamarix smyrnensis* bitkisi her iki bölgede de “yılgın” olarak adlandırılmakta çit yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca bu bitki Suşehri’nde inşaat ve ahır süpürgesi yapımında, ahşap evlerin çatılarının kapatılmasında ve yakacak olarak da kullanılmaktadır. *Urtica dioica* bitkisi her iki bölgede de “ısırgan” olarak bilinmekte gıda olarak tüketilmektedir. Bu bitkinin tıbbi kullanım alanları ise iki bölgede farklılık göstermektedir. Üzümlü’de romatizmal hastalıklarda, kanser tedavisinde ve emziren annelerde süt artırıcı olarak kullanılan bu bitki Suşehri’nde saçların kepekten arındırılmasında, böbrek hastalıklarının tedavisinde ve yine romatizmal hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır.

Bunun yanında bu iki bölgede Fabaceae familyasına ait bir çok türün özellikle hayvan yemi olarak kullanımı, Rosaceae familyasına ait bir çok meyvenin benzer özelliklerde kullanılması iki ilçeyi etnobotanik açısından birbirine son derece yaklaştırır. Bu benzerlikte şüphesiz en büyük rol Suşehri'nin Erzincan ile sınırının bulunmasından kaynaklanır. Sınırlar çizilmiş olsada etkileşimin ve doğanın sınırlarının olmayacağı aşıkardır.

Suşehri İlçesi'ndeki çalışma Kürecik (Malatya) ve Samsun Çevresindeki çalışmayla da yer yer benzerlikler gösterebilir ciddi oranda farklılıklar içermektedir. Benzerlikler Rosaceae, Fabaceae, Lamiaceae gibi yaygın familyaların çok bilinen türlerinde görüldüğü için tek tek ele alınmamıştır.

Bölgenin Endemikleri: *Orchis tridendata*, *Orchis coriophora*, *Ferulago glareosa* türleri bölgenin endemik türleridir.

Sonuçlar

Suşehri bölgesinde yapılan etnobotanik çalışmada, şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Yöre halkı çevresindeki bitkileri tanıma ve onlardan faydalanmaya çalışmıştır. Bu bilgiler nesilden nesile aktarılmış ve günümüze kadar gelmesi sağlanmıştır.

Etnobotanik açıdan daha fazla bilgiyi yaşlılar ve çobanlar vermektedir.

Bitkiler ve kullanım alanlarıyla ilgili bilgiler yeni nesiller tarafından iyi bilinmemektedir. İnsanların ekonomik koşullarında ortaya çıkan yükseliş, yol koşullarında ve sağlık hizmetlerindeki iyileşme bu bitkilere olan ihtiyacı azaltmıştır.

Tarım alanlarında sulama koşullarının iyileşmesi kültür bitkiciliğini geliştirmiş buda doğal bitkilerin gıda olarak kullanımında azalmalara yol açmıştır.

Ülkemiz bitki çeşitliliği açısından son derece zengindir. Bu zenginliğin ülke ekonomisine katkı sağlayacak pozisyona getirilmesi hepimiz açısından önemlidir. Bu gün kullandığımız ilaçların ana ham maddelerini bitkiler oluşturmaktadır. Bu noktada ise ülkemiz hak ettiği yerde değildir. Baytop'a (1984) göre ülkemizde kullanılan ilaçların % 6 'sının yüksek bitkilerden elde edilen droglardan (Hayvan ve bitkilerden kurutulmuş veya özel metodlarla toplanarak elde edilen, eczacılık ve kısmen sanayide kullanılan ham veya yarı ham madde) üretilmektedir. Bu oran Almanya'da % 16, Rusya'da % 33 seviyesindedir (Keskin, 2011). Bu verilerden de anlaşılacağı gibi ülkemiz bu anlamda sahip olduğu potansiyeli yeterince kullanamamaktadır. Etnobotanik alanında yapılan bu çalışmalarla var olan potansiyelin kullanılması kolaylaşacaktır.

Ayrıca bu çalışmalar sırasında edinilmiş bazı tecrübeler doğrultusunda aşağıdaki öneriler sıralanabilir

Son yıllarda hızla artan etnobotanik çalışmalarla ülkemizin etnobotanik arşivi oluşmaya başlamıştır. Bu arşiv geliştirilerek kullanıcıların hizmetine sunulmalı ve var olan bilgilerin nesilden nesile aktarımı sağlanmalıdır.

Ülkemizde hızla sayısı artmaya başlayan etnobotanik araştırmalara destek olunmalı, ülkemizin zenginliklerinin hem yöresel bazda hem de genel olarak farkına varılması sağlanmalı, yapılan çalışmaların sonuçlarından yöre halkı mutlaka haberdar edilmeli böylece çevre bilincinin gelişmesi sağlanmalıdır.

- Flora ve vejetasyon çalışmaları tamamlanarak yöresel adlar kayıt altına alınmalıdır.
- Oluşturulan Türkiye Bitkileri Veri Tabanı'na hızlı bir şekilde bitki resimleri eklenmelidir.
- Etnobotanik araştırma yapan kişi o yörenin coğrafyasının yanında halkını da iyi tanımalıdır.
- Herbaryumlar internetten ulaşılabilir hale gelecek şekilde bir veri tabanına sahip olmalıdır.
- Etnobotanik çalışma yapılırken dışardan gelen bilgiler, doğru olmayan bilgiler kayıt altına alınmamalıdır.

-Etnobotanik alanında çalışma yapan kişilerin iletişim kurabilmesi için gerekli çalışma yapılmalıdır.

Suşehri'nde ilk kez gerçekleşen böyle bir çalışma bizim için güzel bir deneyim olmakla beraber bir dizi tecrübeyi de beraberinde getirmiştir. Yöre köylüsüyle kurulan unutulmaz diyaloglar yazılı olmasada zihnimizde tebessümle yadedeceğimiz hatıralar bırakmıştır. Bu çalışmanın yörede gerçekleşecek folklorik, sistematik, ve farmakolojik çalışmalar için dikkate değer bir kaynak olması temennimizdir. Farklı yörelerde yapılacak benzer çalışmalar için bir örnek, bir esin kaynağı olmasıda çalışmanın anlamını artıracaktır.

6. KAYNAKLAR

- Acartürk, R. (2006). Süs Bitkileri ve Yer Örtücüleri. Ogem Vakfı, Ankara, Türkiye.
- Akan, H., Korkut, M.M., ve Balos, M.M. (2008). Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Fen ve Müh.Bil. Dergisi*, **20 (1)**: 67-81.
- Akgül, A. (2008). Midyat (Mardin) Civarında Etnobotanik. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akman, Y. (2011). İklim ve Biyoiklim. Palme Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye.
- Akman, Y., and Daget, P. (1971). Quelques aspects synoptiques des climats de la Turquie. *Bull.Soc.Lant.Geogr*, **5(3)**: 269-300.
- Aktan, T. (2011). Yenişehir (Bursa) Köylerinin Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Atalay, İ. (2012). Türkiye İklim Atlası, İnkılap Kitapevi, İstanbul, Türkiye.
- Balos, M.M. (2007). Zeytinbahçe İle Akarçay Arasında Kalan (Birecik) Bölgenin Florası ve Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Başbüyük, A. (1999). Suşehri Havzasının Coğrafi Etüdü. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baytop, T. (1984). Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi (Geçmişte ve Bugün). İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Türkiye.

- Baytop, T. (1994). Türkçe Bitki Adları Sözlüğü. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 578, Ankara, Türkiye.
- Baytop, T. (1999). Türkiye’de Bitkilerle Tedavi, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, Türkiye.
- Bulut, G.E. (2008). Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çalık, M. (1997). Türkiye’deki *Melilotus L.* Türleri ve *Melilotus officinalis*’in Fitoterapideki Önemi. Farmakognozi Anabilim Dalı Semineri, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çilden, E. (2011). Paşayaylası (Aydın) Florası ve Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çubukçu, B., Meriçli, A., Mat, A., Sarıyar, G., Sütülpınar, N.ve Meriçli, F. (2002). Fitoterapi Yardımcı Ders Kitabı. İstanbul Üniversitesi, Yayın No: 4311, Eczacılık Fakültesi Yayın No : 79, İstanbul, Türkiye.
- Davis, P.H. (1965-1985). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol:1-9, Edinburg University Press, Edinburg.
- Davis, P. H., Mill, R.R.and Tan, K. (1988). Flora of Turkey and The East Aegean Islands. Vol. 10, Edinburgh University Press, Edinburg.
- Deniz, L. (2008). Uşak Üniversitesi 1 Eylül Kampüsü (Uşak) Florası ve Etnobotanik açıdan Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Dönmez, Y.(1990). Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 3248, İstanbul.

- Elçi, B., Erik, S. (2006). Gdl (Ankara) ve evresinin Etnobotanik zellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 57-64
- Emberger, L. (1952). Sur le quotient pluviothermique. *C.R. Acad.Sci.* **234**: 2508-2510
- Erdoğan, R. (2011). Sarıveliler (Karaman) ve çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik zellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ertuğ, Z. F.(2005). Ethnobotany: At the junction of the continents and the disciples. Proceeding of the IVth international congress of ethnobotany (ICEB), 21-26 August, İstanbul, Turkey.
- Eşen, B. (2008). Aydınlar Köyü ve evresinin (Erdemli, Mersin) Etnobotanik zellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gelse, A. (2012). Adıyaman ve evresinin Etnobotanik zellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Gençay, A. (2007). Cizre (şırnak)'nin Etnobotanik zellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Güner, A., zhatay, N., Ekim, T., and Başer, K.H.C. (2000). Flora of Turkey and East Aegean Islands, vol. 11, Edinburgh Univ.
- Güneş, S. (2010). Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Niğe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Niğe.

- Gürkan E., Öndersev D., Ulusoylu M., Göztaş Z.ve Dinçşahin N. (2003). Bitkisel Tedavi. Marmara Üniversitesi Yayın No:699, Eczacılık Fakültesi Yayın No: 19, İstanbul, Türkiye.
- Heinrich, M., Barnes, J., Gibbons, S. and Williamson, E.M. (2004). Fundamentals of Pharmacognosy and Phytotherapy. Churchill Livingstone, Edinburgh.
- Kendir, G. ve Güvenç, A. (2010). Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 49-80
- Keskin, L. (2011). Kadınhamı (Konya) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kızıllarslan, Ç. (2008). İzmit Körfezinin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koca, İ., Hasbay, İ. ve Bostancı, Ş. (2011). Samsun ve Çevresinde Sebze Olarak Kullanılan Bazı Yabani Bitkiler ve Tüketim Şekilleri. Samsun Sempozyumu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Koçyiğit, M.(2005). Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koyuncu, O. (2005). Gevye (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açından İncelenmesi. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Mart, S. (2006). Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Metin, A. (2009). Mut ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin (Mersin) Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Oral, D.Ç. (2007). Konya İlinde Kullanılan Halk İlaçları Üzerinde Etnobotanik Araştırmalar. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Polat, R. (2010). Havran ve Burhaniye (Balıkesir) Çevresinde Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmalar. Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Savran, A., Bağcı, Y. ve Kargıoğlu M. (2002). Gemerek (Sivas) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, **8(1)**: 313-321.
- Sezik, E. (1991). Türkiye’de Halk İlacı Araştırmaları ve Önemi. 9. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, 16-19 Mayıs, Eskişehir.
- Şimşek I., Aytekin F., Yeşilada E. ve Yıldırım Ş. (2002) Anadoluda Halk Arasında Bitkilerin Kullanılış Amaçları Üzerinde Etnobotanik Bir Çalışma. 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Eskişehir.
- Tanker M. ve Tanker N. (1998). Farmakognozi 1-2. Ankara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 65: 66, Ankara.
- Tekin, S. (2011). Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Umay, A. (2007). *Lavandula stoechas*, *Melissa officinalis* ve *Tribulus terrestris* Bitkilerinin Kimyasal İçeriklerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Vural, G. (2008). Honaz Dağı ve Çevresindeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

Yapıcı, H., Hoşgören, H. ve Saya, Ö. (2009) Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri. Dicle Üniversitesi, *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 191-196.

Yeşil, Y. (2007). Kürecik (Akçadağ, Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yücepepe, S.İ. (2010). Suşehri Ovasının Ziraat Hayatı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İnternet kaynakları

1.<http://www.mgm.gov.tr> (Ziyaret tarihi 16.05.2012)

2.<http://www.susehri.gov.tr> (Ziyaret tarihi 23.07.2012)

7. EKLER

Resim 7.1 Suşehri Halkı ile yapılan anket çalışmaları

Resim 7.2 Suşehri Belediye Başkanı İle Görüşme

Resim 7.3 Suşehri merkezde çalışmalar (Galip Amca)

Resim 7.4 Galip Amca'dan kış hazırlıkları

Resim 7.5. *Morus nigra* 'dan yapılan pekmez (Nedime Teyze)

Resim 7.6 Kış için kurutulmuş kayısılar

Resim 7.7 Cilden Örölmüş Hasır(*Typha angustifolia*)

Resim7.8 İğde ağacından yapılmış tarım aleti(Anatut) ve Kavak ağacından yapılmış firin küreği

Resim 7.9 Üzerlik otundan yapılan duvar süsü (*Peganum harmala*)

Resim 7.10 Mısır'dan örülmüş ekmek sepeti

Resim 7.11 Cilden yapılmış yastıklar(*Typha angustifolia*)

Resim 7.12 Gökçekent mevkisinde çalışmalar

Resim 7.13 Gökçekent Köyü sakinleri

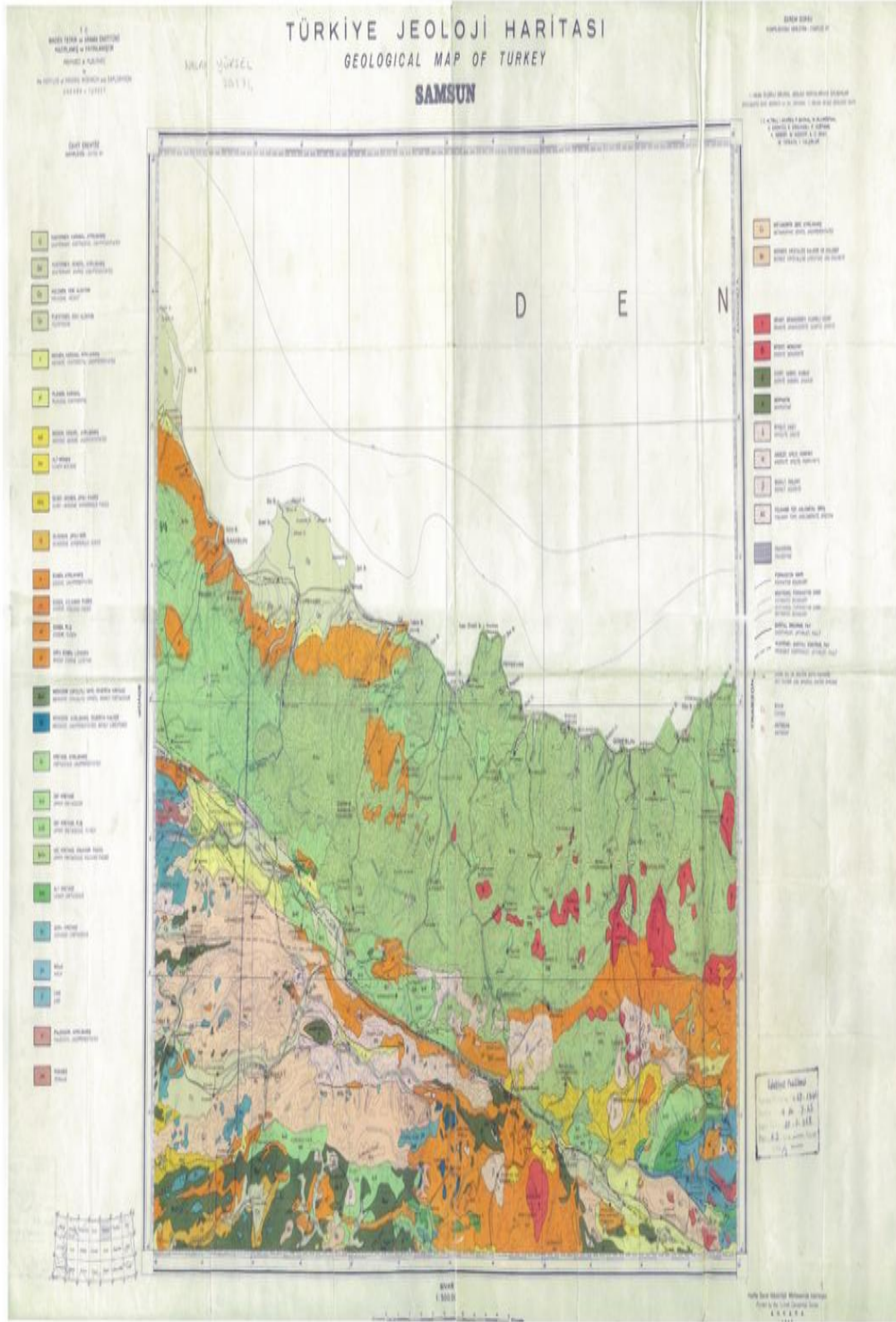
Resim 7.14 Kozçukur Köyü'nde çalışmalar

Resim 7.15 Emme çiçeğinin özünü emerken (*Salvia verticillata*)

Resim 7.16 Çalışmalara kısacık bir mola

Şekil 7.1 Çalışılan bölgenin jeoloji haritası

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ferda KURNAZ KARAGÖZ
Doğum Yeri ve Tarihi: : Suşehri, 1979
Yabancı Dili : İngilizce
İletişim : barisferda@hotmail.com

Eğitim Durumu:

Lise: Haziran 1997, Suşehri Lisesi

Lisans: Haziran 2001, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Biyoloji Öğretmenliği.

Çalıştığı Kurumlar:

2012- Halen Çekmeköy Güç Kardeşler Anadolu Lisesi Biyoloji Öğretmeni

2007-2012, Kadıköy Hayrullah Kefoğlu Anadolu Lisesi Biyoloji Öğretmeni

2005-2007, Ümraniye 75.yıl Cumhuriyet Lisesi Biyoloji Öğretmeni

2002-2005, Erzurum Şenkaya Akşar Lisesi Biyoloji Öğretmeni

Yayımları: